

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

**ΤΑ ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ**

του Μεταπτυχιακού φοιτητή:

Γάτου Δημ. Σωτήριο

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ: Λέκτορας Ψαριανός Ιάκωβος

Ιούνιος 2014

ΒΟΛΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	5
ΑΝΕΡΓΙΑ	5
1.1.ΟΡΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	5
1.2.ΜΕΤΡΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	6
1.3.ΕΙΔΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	7
1.4.ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	9
1.5.ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΕΡΜΗΝΕΙΑΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	15
ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	15
2.1. Η ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΩΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΣ ΘΕΣΜΟΣ	15
2.2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΚΑΙ ΑΝΕΡΓΙΑ	15
2.3. ΑΝΕΡΓΙΑ, ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	19
ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	19
3.1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ	19
3.2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΡΙΣΗ	20
3.3. ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΜΙΚΡΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ	21
3.4. ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΣΚΟΠΙΜΟΤΗΤΕΣ	21
3.5. ΑΝΑΛΦΑΒΗΤΙΣΜΟΣ	23
3.6. ΑΥΤΟΜΑΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ	24
3.7. ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4	27
ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	27
4.1. ΓΕΝΙΚΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ	27
4.2. ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	30
4.3. ΠΟΣΟΣΤΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΑΝΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ, ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΗΛΙΚΙΑ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ	34
4.4. ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ	37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5	38
ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΗΣΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ	38
5.1. ΚΙΝΗΤΡΑ ΓΙΑ ΠΡΟΣΛΗΨΗ ΝΕΩΝ	38
5.2. ΗΛΙΚΙΩΜΕΝΟΙ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ	38
5.3. ΜΕΡΙΚΗ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ	40
5.4. ΕΛΑΣΤΙΚΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	41
5.5. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΗΣΗ	43
5.6. ΕΚΕΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΟΑΕΔ	43
5.6.1. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ – ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ	45
5.6.2. ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ	47
5.6.3. ΕΥΕΛΙΞΙΑ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	48

5.7. ΜΕΤΡΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΚΡΙΣΗΣ	49
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6</u>	57
<u>ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ</u>	57
6.1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	57
6.2.ΜΕΤΑΒΛΗΤΕΣ	57
6.3.ΠΕΡΙΓΡΑΦΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ	58
6.4.ΑΝΑΛΥΣΗ ΠΑΛΙΝΔΡΟΜΗΣΗΣ	66
<u>ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7</u>	71
<u>ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ/ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ</u>	71
<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ</u>	73
<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ</u>	76

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία μελετά τις αιτίες της ανεργίας και ειδικότερα της μακροχρόνιας ανεργίας. Κατά τα τελευταία χρόνια, τα ποσοστά της ανεργίας στην Ελλάδα ήταν σταθερά υψηλά. Η πρόσφατη οικονομική κρίση έχει κάνει ακόμη πιο δύσκολη την κατάσταση, με την ανεργία να έχει εκτοξευθεί σε πρωτοφανή επίπεδα. Ένας μεγάλος αριθμός ανθρώπων, έχουν γνωρίσει την ανεργία, είτε τη βιώνουν άμεσα ή μέσω των μελών της οικογένειάς τους ή φίλων. Μια ολόκληρη γενιά, ιδίως οι νέοι και οι ανειδίκευτοι, έχουν τεθεί υπό το φόβο της ανεργίας. Η ζήτηση για ανειδίκευτους ανθρώπους προφανώς έχει μειωθεί σημαντικά και η ζήτηση για άτομα με δεξιότητες έχει μειωθεί και αυτή.

Η ανεργία έχει γίνει ένα σημαντικό πολιτικό ζήτημα στην Ελλάδα και η κυβέρνηση προσπαθεί να σχεδιάσει πολιτικές για τη μείωσή της. Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν την παροχή ενός επιπέδου διαβίωσης για όσους δεν έχουν επαρκές εισόδημα, αλλά και μέτρα που αποσκοπούν στη βελτίωση της ζωής τους γενικότερα .

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να μελετήσει εκτενώς τις αιτίες της ανεργίας και να προτείνει ρεαλιστικά μέτρα για την αντιμετώπισή της, στα πλαίσια της οικονομικής κρίσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΑΝΕΡΓΙΑ

1.1.Ορισμός της ανεργίας

Η ανεργία είναι ένας βασικός δείκτης της οικονομικής υγείας. Είναι ένας σημαντικός παράγοντας ο οποίος καθορίζει πόσο υγιής είναι μια οικονομία, και κατά πόσο η οικονομία θα μεγιστοποιούσε την αποδοτικότητα της, εάν ο καθένας θα μπορούσε εργάζεται με κάποιο μισθό. Ένα άνεργο άτομο είναι τόσο ατελέσφορο και αποτελεί εξάντληση των πόρων της κοινωνίας. Η ανεργία είναι ένα ισχυρό στατιστικό στοιχείο που διαμορφώνει την πολιτική της κυβέρνησης και τις προσωπικές αποφάσεις των ατόμων.

Ο ορισμός της ανεργίας έχει συμφωνηθεί διεθνώς και συνιστάται από τη Διεθνή Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ) - έναν οργανισμό των Ηνωμένων Εθνών. Οι άνεργοι είναι:

- άτομα χωρίς δουλειά, θέλουν μια δουλειά, αναζήτησαν ενεργά εργασία τις τελευταίες 4 εβδομάδες και είναι διαθέσιμοι για να ξεκινήσουν μια εργασία στις επόμενες 2 εβδομάδες, ή
- άτομα εκτός αγοράς εργασίας, έχουν βρει μια δουλειά και περιμένουν να ξεκινήσουν μέσα στις επόμενες 2 εβδομάδες.

Η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ΔΟΕ) ορίζει ως «άνεργους εκείνους τους ανθρώπους που δεν έχουν δουλέψει περισσότερο από μία ώρα κατά τη διάρκεια της σύντομης περιόδου αναφοράς, αλλά οι οποίοι είναι διαθέσιμοι και αναζητούν ενεργά εργασία» (O'Higgins, 1997). Ο ορισμός αυτός δεν περιλαμβάνει: φοιτητές, συνταξιούχους και αποθαρρυσμένους εργαζόμενους. Από την άλλη πλευρά, η απασχόληση ορίζεται ως άτομα με αμειβόμενη εργασία, και περιλαμβάνει πρόσωπα: σε εργασία που εκτελούν κάποιο επάγγελμα με ημερομίσθιο ή μισθό ή είναι επί του παρόντος με μια θέση εργασίας, αλλά προσωρινά από την εργασία. Με άλλα λόγια, περιλαμβάνει βραχυπρόθεσμους εργαζόμενους, τους μαθητευόμενους, απολυμένους εργαζόμενους ή εργαζόμενους σε άδεια (Kruppe, et. al., 2007).

Σε γενικές γραμμές, όποιος ασκεί αμειβόμενη εργασία τουλάχιστον μία ώρα σε μια εβδομάδα, ή που είναι προσωρινά μακριά από την εργασία (π.χ. για διακοπές) βρίσκεται σε απασχόληση. Επίσης, θεωρούνται ότι έχουν απασχόληση και τα άτομα με προγράμματα κατάρτισης που στηρίζονται από την κυβέρνηση και οι άνθρωποι που κάνουν μη αμειβόμενη εργασία για την οικογενειακή επιχείρησή τους. Εκείνοι που είναι εκτός εργασίας, αλλά δεν πληρούν τα κριτήρια της ανεργίας είναι οικονομικά ανενεργοί.

Κάθε οικονομία έχει ορισμένο μέγεθος πληθυσμού. Αυτό το διακρίνουμε σε:

- Εργατικό δυναμικό ή οικονομικά ενεργός πληθυσμός: Το σύνολο των ατόμων το οποίο είναι ικανό και ταυτόχρονα θέλει να εργαστεί.
- Απασχολούμενοι: Όλοι εκείνοι που εργάζονται με αποτέλεσμα την παραγωγή εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών.
- Άνεργοι: Όσοι είναι άμεσα διαθέσιμοι για εργασία, αλλά δεν μπορούν να βρουν μία θέση απασχόλησης.
- Οικονομικά μη ενεργός πληθυσμός: Όλοι όσοι δεν μπορούν (πχ. ηλικιωμένοι και παιδιά) και δεν είναι πρόθυμοι να εργαστούν, δηλαδή είναι εκούσια (ηθελημένα) άνεργοι (άεργοι).

1.2.Μέτρηση της ανεργίας

Δύο είναι οι συνήθεις τρόποι μέτρησης της ανεργίας, που χρησιμοποιούνται από την πλειονότητα των χωρών: οι έρευνες δημοσκόπησης του πληθυσμού και η εγγραφή των αιτούντων εργασία στους υπεύθυνους οργανισμούς. Οι εγγραφές είναι πλέον λεπτομερείς και συχνές, αλλά παρουσιάζουν το μεγάλο μειονέκτημα να αντανακλούν τις συνθήκες λειτουργίας του οργανισμού (κανόνες εγγραφής, ορισμός της έννοιας του ανέργου), αλλά και τις συμπεριφορές των ανέργων έναντι της εγγραφής (ποιότητα και διάρκεια παροχών κλπ).

1.3.Είδη της ανεργίας

Υπάρχουν διάφοροι τύποι ανεργίας, καθένας από τους οποίους ορίζεται με όρους αιτίας και σοβαρότητας. Η πρώτη διάκριση είναι μεταξύ εκούσιας και ακούσιας ανεργίας, όπου αναφέρεται σε μια κατάσταση για την προθυμία του ατόμου να είναι έξω από την εργασία, ενώ η δεύτερη, περιγράφει μια κατάσταση κατά την οποία ένα άτομο δεν έχει δουλειά, αλλά δεν είναι η επιλογή του να είναι άνεργο. Ως μέσα ακούσιας ανεργίας υπάρχουν τρεις επιπλέον κατηγορίες, που είναι γνωστές ως:

- Η ανεργία τριβής
- Η διαρθρωτική ανεργία
- Η κυκλική ανεργία.

Ανεργία τριβής

Η ανεργία τριβής περιγράφεται ως μια μικρή περίοδο ανεργίας γενικά, ενώ οι εργαζόμενοι αλλάζουν θέσεις εργασίας ή αναζητούν την πρώτη τους εργασία. Σε αυτή την περίπτωση, η ανεργία δεν συνδέεται με υφέσεις της οικονομίας ή αποτυχίες της αγοράς. Πράγματι, ωφελεί το μεμονωμένο άτομο, καθώς και ολόκληρο το σύστημα εργασίας με τη βελτίωση της διαδικασίας προσφοράς και ζήτησης εργασίας. Από τη μία πλευρά, ενθαρρύνει τους εργαζομένους να αναζητήσουν θέσεις εργασίας που τους ταιριάζουν καλύτερα, και από την άλλη, οι επιχειρήσεις βρίσκουν εργαζόμενους με κίνητρα που είναι κατάλληλοι για να καλύψουν τις κενές θέσεις. Ωστόσο, οι ενεργές πολιτικές για την αγορά εργασίας μπορεί να μειώσουν αυτό το είδος της ανεργίας με τη βελτίωση της διαθεσιμότητας των πληροφοριών για θέσεις εργασίας και την επιδότηση του κόστους αναζήτησης.

Η ανεργία τριβής είναι εκείνη η οποία οφείλεται στην αδυναμία της αγοράς να απορροφήσει άμεσα άνεργους, παρότι υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας, για τις οποίες οι άνεργοι έχουν τα απαραίτητα προσόντα και την επαγγελματική εξειδίκευση. Η ανεργία τριβής οφείλεται στην αδυναμία των εργατών να εντοπίσουν αμέσως τις επιχειρήσεις με τις κενές θέσεις και στην αδυναμία των επιχειρήσεων να εντοπίσουν τους άνεργους εργάτες. Επίσης, μπορεί να οφείλεται στη γεωγραφική απόσταση μεταξύ της περιοχής όπου υπάρχει ανεργία και αυτής όπου υπάρχουν κενές θέσεις εργασίας. Γενικότερα οφείλεται στην έλλειψη ενός

επαγγελματικού συστήματος πληροφοριών για ύπαρξη ανέργων και επιχειρήσεων με κενές θέσεις εργασίας.

Διαρθρωτική ανεργία

Η διαρθρωτική ανεργία προκαλείται από την αναντιστοιχία μεταξύ προσφοράς της απασχόλησης και των δεξιοτήτων των εργαζομένων, η οποία συνήθως προκύπτει από τις τεχνολογικές αλλαγές. Στο πλαίσιο αυτού του είδους της ανεργίας, τα άτομα πρέπει να επανεκπαιδευθούν και να αποκτήσουν νέες δεξιότητες, προκειμένου να αναβαθμίσουν τις γνώσεις τους και να αποκτήσουν μια άλλη δουλειά.

Όταν σε μια οικονομία υπάρχουν άνεργοι και κενές θέσεις εργασίας, αλλά οι άνεργοι δεν μπορούν να απασχοληθούν στις υπάρχουσες κενές θέσεις, επειδή υπάρχει αναντιστοιχία ανάμεσα στα προσόντα και την εξειδίκευση των ανέργων και σε αυτά που απαιτούνται για την κάλυψη των κενών θέσεων, η ανεργία αυτή ονομάζεται διαρθρωτική. Οφείλεται σε τεχνολογικές μεταβολές, οι οποίες δημιουργούν νέα επαγγέλματα και αχρηστεύουν άλλα, και σε αλλαγές στη διάρθρωση της ζήτησης, οι οποίες αυξάνουν τη ζήτηση ορισμένων προϊόντων και ταυτόχρονα μειώνουν τη ζήτηση άλλων. Όπως είναι φανερό, η διαρθρωτική ανεργία δημιουργείται από την δυσαναλογία που υπάρχει μεταξύ προσφοράς και ζήτησης των διαφόρων ειδικοτήσεων. Η μείωση της απαιτεί επανεκπαίδευση των ανέργων, ώστε να αποκτήσουν τις ειδικεύσεις στις οποίες υπάρχει έλλειψη. Διαφορετικά, η διαρθρωτική ανεργία μπορεί να είναι μεγάλης διάρκειας.

Κυκλική ανεργία

Η κυκλική ανεργία είναι μια επαναλαμβανόμενη ανεργία που προκύπτει σε συγκεκριμένα στάδια του επιχειρηματικού κύκλου, η οποία χαρακτηρίζεται από περιόδους ανάπτυξης που ακολουθείται από ύφεση. Σε αυτή την περίπτωση, η ανεργία προκύπτει από μια ανεπάρκεια της συνολικής ζήτησης, καθώς και τη μείωση των θέσεων εργασίας, σε μια συγκεκριμένη περιοχή ή κλάδο που διαρκεί για περιορισμένο χρονικό διάστημα. Αν η μείωση της συνολικής ζήτησης είναι επίμονη και η ανεργία μακροχρόνια, λέγεται είτε ανεπαρκής ζήτηση, γενικά, ή κενόσκιανή ανεργία. (ILO, Tackling Youth Employment Challenges, 2011).

Κεϋνσιανή ανεργία

Η ανεργία λόγω ανεπαρκούς ζήτησης ονομαζόμενη και κεϋνσιανή ανεργία, είναι εκείνη που προέρχεται από την πτώση της οικονομικής δραστηριότητας στις φάσεις της καθόδου και της ύφεσης του οικονομικού κύκλου. Πρόκειται, δηλαδή, για αδυναμία της συνολικής ζήτησης της οικονομίας να απορροφήσει τη συνολική προσφορά του εργατικού δυναμικού. Η ανεργία αυτή έχει κυκλικό χαρακτήρα, δηλαδή επαναλαμβάνεται, και η διάρκεια της εξαρτάται από τη διάρκεια του οικονομικού κύκλου.

1.4.Συνέπειες της ανεργίας

Οι κύριες συνέπειες της ανεργίας:

Χαμένοι πόροι

Έχοντας ανθρώπους που είναι πρόθυμοι, αλλά είναι ανίκανοι προς εργασία είναι μια σπατάλη των πόρων. Μια χώρα, επομένως, δεν μεγιστοποιεί την παραγωγή της, με αποτέλεσμα το βιοτικό επίπεδο και η διεθνής ανταγωνιστικότητα να είναι χαμηλότερες από ότι θα έπρεπε να είναι.

Απώλεια φορολογικών εσόδων

Η ανεργία σημαίνει ότι υπάρχει μια μείωση των εσόδων που έχει αποκτηθεί από το φόρο εισοδήματος. Τα φορολογικά έσοδα που χάνονται θα μπορούσαν να δαπανηθούν για τη βελτίωση της υγείας ή της εκπαίδευσης. Οι δαπάνες αυτές θα μπορούσαν να αυξήσουν την παραγωγικότητα της χώρας και γενικά τα πρότυπα διαβίωσης.

Οι κρατικές δαπάνες για παροχές

Οι δαπάνες για το επίδομα αναζήτησης εργασίας θα αυξηθούν όσο περισσότεροι είναι εκείνοι που είναι άνεργοι. Αυτό αντιπροσωπεύει ένα μεγαλύτερο κόστος ευκαιρίας που θα μπορούσε να περιορίσει τις δαπάνες σε βασικούς τομείς όπως η υγεία και η παιδεία.

Πίεση σε άλλες μορφές κρατικών δαπανών

Μεγαλύτερη ανεργία μπορεί επίσης να οδηγήσει σε μεγαλύτερη εγκληματικότητα ή προβλήματα ψυχικής υγείας, η οποία απαιτεί περισσότερες κρατικές δαπάνες για την επίλυση.

Κόστος για τους ανέργους

Οι άνεργοι μπορεί να υποφέρουν από κοινωνικά μειονεκτήματα και να υποφέρουν από την απώλεια εισοδήματος, ενώ υπάρχει και μια αίσθηση αναξιοτήτας. Τα παιδιά των ανέργων θα νιώθουν μειονεκτικά στο σχολείο, επειδή μπορεί να έχουν μικρότερη πρόσβαση σε εργαλεία που χρειάζονται. Η απογοήτευση που προκαλείται από τη διάψευση των ονείρων και τη συνεχή απόρριψη οδηγεί πολλά άτομα σε αναζήτηση τρόπων φυγής από τη σκληρή πραγματικότητα: ναρκωτικά, αλκοολισμός, αυτοκτονίες...

Υστέρηση

Αυτή είναι η 'ανεργία' που προκαλεί ανεργία. Όσο περισσότερο κάποιος είναι άνεργος, το πιο πιθανό είναι οι εργοδότες να τον βλέπουν ως μη απασχολούμενο. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι αν είναι εκτός εργασίας για μεγάλο χρονικό διάστημα δείχνει ότι δεν μπορεί να είναι καλός εργαζόμενος.

Αύξηση ανισοτήτων

Εξαιτίας της ανεργίας διακινδυνώνονται οι ανισότητες, καλλιεργείται ο φθόνος και το μίσος στις διαπροσωπικές σχέσεις. Η περιθωριοποίηση των ανέργων αναπτύσσει αισθήματα αποκλεισμού, που με τη σειρά τους δημιουργούν αντικοινωνικές εκδηλώσεις: βία, εγκληματικότητα, ρατσισμό...

1.5.Οικονομικές θεωρίες ερμηνείας της ανεργίας

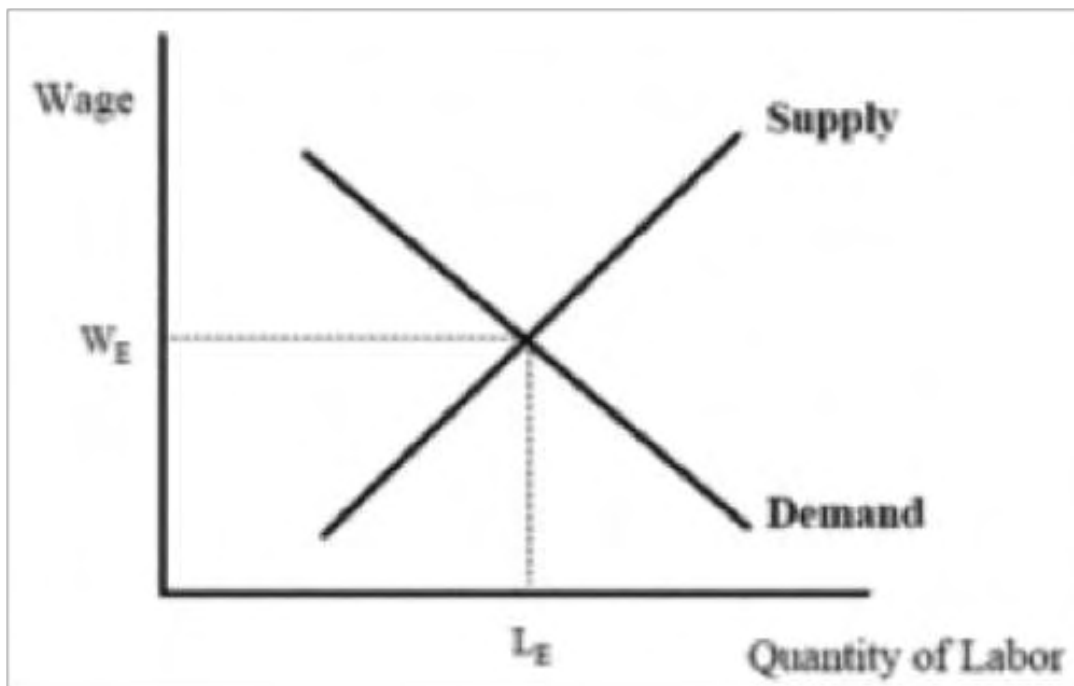
Κλασσική προσέγγιση

Στην κλασσική οικονομική θεωρία, η ανεργία θεωρείται ως ένδειξη της ομαλής λειτουργίας της αγοράς εργασίας που παρεμποδίζεται με κάποιο τρόπο. Η κλασσική προσέγγιση προϋποθέτει ότι οι αγορές συμπεριφέρονται όπως περιγράφονται από το εξιδανικευμένο μοντέλο της προσφοράς και της ζήτησης: η αγορά εργασίας φαίνεται σαν να ήταν μια

μοναδική και σταθερή αγορά, η οποία χαρακτηρίζεται από τον τέλει ανταγωνισμό, τις άμεσες συναλλαγές και τα θεσμικά όργανα για τη διπλή - προσφορά δημοπρασίας.

Μια τέτοια αφηρημένη αγορά εργασίας απεικονίζεται στο Σχήμα 1. Σε αυτή την περίπτωση η «ποσότητα» δεν μετρείται ως μια σειρά από πράγματα, αλλά μάλλον ως μια ποσότητα των υπηρεσιών εργασίας. Μπορούμε να σκεφτούμε την ποσότητα αυτή, όπως μετράται, για παράδειγμα, από τον αριθμό των εργαζομένων που εργάζονται όλες τις ημέρες σε μια δεδομένη χρονική περίοδο. Η «τιμή» της εργασίας είναι οι (πραγματικοί) μισθοί (σε αυτή την περίπτωση, ανά ημέρα). Οι εργαζόμενοι προσφέρουν εργασία, ενώ οι εργοδότες το απαιτούν. Υποθέτουμε ότι κάθε μονάδα των υπηρεσιών εργασίας είναι η ίδια και κάθε εργαζόμενος σε αυτή την αγορά θα πάρει ακριβώς τον ίδιο μισθό. Ο μισθός ισορροπίας σε αυτό το παράδειγμα είναι W_E και η ποσότητα ισορροπίας της εργασίας που παρέχεται είναι στο L_E .

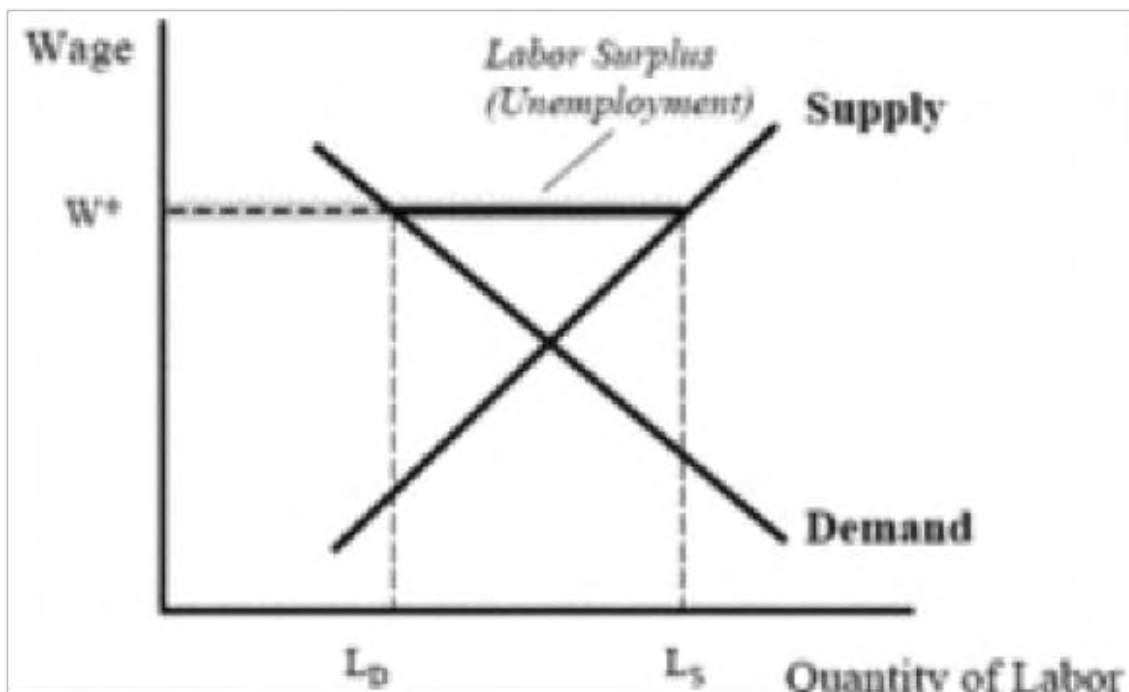
Σχήμα 1- Αγορά εργασίας στην κλασική θεωρία

Στο σχήμα 1, όπου η αγορά είναι ελεύθερη να προσαρμοστεί, δεν υπάρχει ακούσια ανεργία. Ο καθένας που θέλει μια θέση εργασίας με μισθό παίρνει μία. Μπορεί να υπάρχουν πολλοί άνθρωποι που θα προσέφεραν τις υπηρεσίες τους σε αυτή την αγορά, αν ο μισθός ήταν υψηλότερος – όπως το τμήμα της καμπύλης προσφοράς προς τα δεξιά της L_E αποδεικνύει.

Όμως, με τα σημερινά δεδομένα και με το ποσοστό των μισθών που προσφέρονται, αυτοί οι άνθρωποι έχουν κάνει μια ορθολογική επιλογή, να μην συμμετάσχουν στην εν λόγω αγορά εργασίας.

Στο κλασικό μοντέλο, η ακούσια ανεργία μπορεί να υπάρξει αν κάτι γίνεται με τον τρόπο των δυνάμεων της αγοράς. Η παρουσία ενός νόμιμου κατώτατου μισθού συνήθως τονίζεται ως ένας από τους παράγοντες. Όπως απεικονίζεται στο Σχήμα 2, εάν οι εργοδότες υποχρεούνται να καταβάλλουν κατώτατο μισθό W^* , ο οποίος είναι πάνω από το μισθό ισορροπίας, το μοντέλο αυτό προβλέπει ότι θα προσλάβουν λιγότερους εργαζομένους. Σε τεχνητά υψηλούς μισθούς W^* , οι εργοδότες θέλουν να προσλάβουν μόνον τους εργαζομένους L_D . Αλλά σε αυτό το μισθό, L_S οι άνθρωποι θέλουν δουλειές. Υπάρχει μια κατάσταση πλεονάσματος. Η αγορά, στην περίπτωση αυτή, εμποδίζεται από τη ρύθμιση της ισορροπίας από νομικούς περιορισμούς για τους εργοδότες. Τώρα υπάρχουν άνθρωποι που θέλουν μια δουλειά στην εξέλιξη των μισθών, αλλά δεν μπορούν να βρουν μία. Δηλαδή, είναι άνεργοι.

Ο κατώτατος μισθός επηρεάζει μόνο ένα μέρος του εργατικού δυναμικού, όπως ανθρώπους που είναι σχετικά ανειδίκευτοι, συμπεριλαμβανομένων πολλών εφήβων. Ωστόσο, η ανεργία

τείνει να επηρεάσει τους ανθρώπους σε όλα τα επίπεδα των μισθών. Οι κλασικοί οικονομολόγοι προτείνουν άλλους τρόπους "παρέμβασης στην αγορά". Η οικονομία μπορεί να παρέχει λιγότερο από το βέλτιστο αριθμό των θέσεων εργασίας, όπως πιστεύουν, επειδή:

- Οι κανονισμοί για τις επιχειρήσεις μειώνουν την ανάπτυξή τους, περιορίζοντας την αύξηση της ζήτησης για εργασία.
- Οι κανονισμοί που σχετίζονται με την εργασία (όπως οι κανονισμοί ασφαλείας, ή περιορισμοί σχετικά με τις απολύσεις) και οι συνδικαλιστικές δραστηριότητες αυξάνουν το κόστος της εργασίας στις επιχειρήσεις, προκαλώντας τις να στραφούν προς τις τεχνολογίες εξοικονόμησης εργασίας και μειώνοντας έτσι την αύξηση των θέσεων εργασίας.
- πολιτικές ασφαλείας του κράτους, όπως η ασφάλιση αναπηρίας και ανεργίας μειώνει την απασχόληση, γιατί οδηγούν τους ανθρώπους να γίνουν λιγότερο πρόθυμοι να αναζητήσουν εργασία.

Συστάσεις σχετικές με την αγορά εργασίας που προέρχονται από μια κλασική άποψη τείνουν να επικεντρώνονται στην απαλλαγή από τους κανονισμούς και τα κοινωνικά προγράμματα που θεωρούνται ότι εμποδίζουν τη σωστή συμπεριφορά στην αγορά.

Κεϋνσιανή προσέγγιση

Οι κεϋνσιανοί οικονομολόγοι έχουν στηριχθεί στους άκαμπτους μισθούς και τις τιμές, ώστε να παρέχουν μια εξήγηση της εκκαθάρισης του μη εμπορεύσιμου προϊόντος. Ειδικότερα, έχουν χρησιμοποιήσει την ακαμψία των μισθών για να εξηγήσουν την ανεργία. Θεωρούν ότι όλη η ανεργία δεν είναι εθελοντική και ότι αυτό οφείλεται σε αναντιστοιχίες μεταξύ ενός ετερογενούς πληθυσμού των εργαζομένων που ψάχνουν ανάμεσα σε ετερογενείς θέσεις εργασίας. Οι κεϋνσιανοί υποστηρίζουν ότι οι υφέσεις που χαρακτηρίζονται από ακούσια ανεργία οφείλονται στη χαμηλή ζήτηση για παραγωγή και εργαζόμενους. Αρνούνται ότι οι πραγματικοί μισθοί προσαρμόζονται γρήγορα. Όπως μπορούμε να δούμε στη συνέχεια αν ο πραγματικός μισθός είναι πάνω από το επίπεδο της ποσότητας εκκαθάρισης της αγοράς η προσφερόμενη υπερβαίνει τη ζητούμενη ποσότητα (Gregory et. al., 2001).

Καταρχάς ο Κέυνς εισήγαγε τη θεωρία ότι η ισορροπία προσδιορίζεται από τη συνολική ζήτηση. Συγκεντρωτικά ζήτηση είναι η ποσότητα των αγαθών και υπηρεσιών που απαιτούν όλοι οι αγοραστές σε διάφορες τιμές (Sayer και Morris 170). Σύμφωνα με τον Keynes, όταν

υπάρχει αύξηση της ζήτησης στην οικονομία, αυτό θα ενθαρρύνει τις εταιρείες να κάνουν περισσότερα αγαθά ή να παρέχουν περισσότερες υπηρεσίες (Brown et. al., 2010).

Ο Keynes δήλωσε ότι «ο καλύτερος τρόπος για να καταστρέψει κανείς το καπιταλιστικό σύστημα ήταν να υπονομεύσει το νόμισμά του». Επειδή η οικονομία καθορίζεται από τη ζήτηση, η περικοπή των μισθών θα μειώσει το εισόδημα των εργαζομένων και θα οδηγήσει σε μείωση των καταναλωτικών δαπανών. Αυτό μειώνει τη ζήτηση για τα προϊόντα, που οδηγεί σε μείωση της παραγωγής, αναγκάζοντας τις εταιρείες να μειώσουν όχι μόνο τους μισθούς, αλλά και να απολύσουν τους υπαλλήλους. Τώρα οι εργαζόμενοι (και πρώην εργαζόμενοι) ακόμη περισσότερο είναι αδύναμοι οικονομικά, μειώνοντας τόσο τις καταναλωτικές δαπάνες όσο και τη ζήτηση. Η μείωση των φόρων δεν είναι μια επιλογή για την κυβέρνηση, όταν ο προϋπολογισμός της είναι εκτός ελέγχου λόγω της μείωσης των φορολογικών εσόδων. Ο τρόπος για την ανάκτηση είναι να ενθαρρύνει τις δαπάνες. Με την ενθάρρυνση των καταναλωτών και των επιχειρήσεων να αυξήσουν τις δαπάνες τους, η ζήτηση θα αυξηθεί. Αυτό θα αυξήσει την παραγόμενη ποσότητα, αφήνοντας τις εταιρείες να προσλάβουν περισσότερους υπαλλήλους, πράγμα που θα οδηγήσει σε αύξηση του εισοδήματος των εργαζομένων, που τους καθιστά σε θέση να δαπανούν περισσότερο. Όλα αυτά μαζί μπορούν να οδηγήσουν σε μια αύξηση της συνολικής ζήτησης. Αυτό ενθαρρύνει την παραγωγή και βοηθά την οικονομία να ξεφύγει από την ύφεση.

Παρά το γεγονός ότι ήταν πιστός στο ελεύθερο εμπόριο, ο Keynes πίστευε ότι Κυβερνητική παρέμβαση είναι επωφελής για μια οικονομία. Μέσα από τις φορολογικές και νομισματικές πολιτικές, η κυβέρνηση χρησιμοποιεί τις δαπάνες των αγαθών ή των υπηρεσιών για τη μείωση του επιχειρηματικού κύκλου. Οι κρατικές δαπάνες μειώνουν την τιμή των αγαθών και των υπηρεσιών, καθιστώντας τες πιο προσιτές. Αυτό αυξάνει τη ζήτηση και τις καταναλωτικές δαπάνες. Με την αύξηση της ζήτησης, οι εταιρείες πρέπει να παράγουν περισσότερο. Έτσι, θα πρέπει να προσλάβουν περισσότερους υπαλλήλους. Οι νεοπροσλαμβανόμενοι υπάλληλοι θα έχουν περισσότερα έσοδα. Αυτό αυξάνει τη ζήτηση και τις καταναλωτικές δαπάνες (Canova et. al., 2007).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

2.1. Η αγορά εργασίας ως κοινωνικός θεσμός

Η αγορά εργασίας είναι τόσο μια αγορά όσο και ένας «κοινωνικός θεσμός». Όλα τα θεσμικά όργανα της οικονομίας είναι κοινωνικά αλλά, ίσως, η αγορά εργασίας είναι πιο κοινωνική από τα άλλα, τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά.

Κατά τα τελευταία χρόνια, η Ελλάδα σταδιακά αλλά σταθερά έχασε τη διεθνή της ανταγωνιστικότητα, με αποτέλεσμα την διεύρυνση των ελλειμμάτων τρεχουσών συναλλαγών, την επιδείνωση της διεθνούς επενδυτικής θέσης της, καθώς και κακές επιδόσεις των άμεσων ξένων επενδύσεων, πράγματα που η παγκόσμια κρίση του 2008-2009 τα έφερε στο φως.

Οι συνθήκες της αγοράς εργασίας στην Ελλάδα επιδεινώθηκαν σημαντικά και το ποσοστό ανεργίας κλιμακώθηκε σε επίπεδα ρεκόρ. Η τρέχουσα επιδείνωση των συνθηκών στην αγορά εργασίας επιδεινώνει τις ανισορροπίες στην προ κρίσης ελληνική αγορά εργασίας. Ακόμη και πριν από την κρίση, σχεδόν το ήμισυ των ανέργων ήταν μακροχρόνια άνεργοι.

2.2. Οικονομικός κύκλος και ανεργία

Οι επιχειρηματικοί κύκλοι είναι οι επαναλαμβανόμενες συστολές και διαστολές των δραστηριοτήτων στις οικονομίες. Το επίπεδο ανεργίας μιας οικονομίας είναι η μέτρηση των ανθρώπων που ψάχνουν για δουλειά, αλλά δεν μπορούν να βρουν. Αυτές οι δύο πτυχές της οικονομικής δραστηριότητας είναι άρρηκτα συνδεδεμένες μεταξύ τους, καθώς και οι δύο

έχουν να κάνουν με την προθυμία και την ικανότητα των επιχειρήσεων να επεκτείνουν τις δραστηριότητές τους (Athanasiu, 2010).

Γενική τάση

Όταν οι οικονομίες επεκτείνονται, οι επιχειρήσεις μπορούν να αναπτυχθούν, έτσι ώστε να είναι πιο πρόθυμες να προσλάβουν εργαζόμενους. Όταν οι οικονομίες βρίσκονται σε ύφεση, οι επιχειρήσεις πρέπει να ασχοληθούν με την είσπραξη μειωμένων εσόδων και μπορεί στην πραγματικότητα να απολύσουν τους εργαζομένους τους. Ακόμη και αν μια συγκεκριμένη επιχείρηση δεν έχει δει καθόλου πρόσφατες μειώσεις εσόδων, εάν οι αναλυτές της προβλέπουν ότι τα έσοδα θα μειωθούν στο μέλλον, ως αποτέλεσμα της γενικής οικονομικής ύφεσης, μπορεί να αρχίσει να απολύει εργαζόμενους προληπτικά ή τουλάχιστον να σταματήσει όλες τις διαδικασίες πρόσληψης.

Εξαιρέσεις

Ενώ η ύφεση στην οικονομία εν γένει προκαλεί τη μέση επιχείρηση να απολύσει εργαζομένους, κάποιες βιομηχανίες που τείνουν να αντισταθούν σε τέτοιες υφέσεις και σε άλλα, πραγματικά αντιδρούν με την τοπική αύξηση των θέσεων εργασίας. Για παράδειγμα, από τη στιγμή που μια φάση συρρίκνωσης στον κύκλο των επιχειρήσεων τείνει να οδηγήσει σε υψηλότερα επίπεδα χρεοκοπίας, οι βιομηχανίες που επωφελούνται από το υπερβολικό χρέος των καταναλωτών γίνονται όλο και πιο ενεργές. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει επιχειρήσεις σταθεροποίησης χρέους και υπηρεσίες προσωπικών συμβουλών χρέους (Canova et. al., 2007).

Μεταβλητότητα

Το επίπεδο της ανεργίας δεν είναι το μόνο πράγμα που είναι επιζήμιο για την οικονομία. Η μεταβλητότητα της αλλαγής του ποσοστού ανεργίας μπορεί επίσης να είναι πολύ επιζήμια. Για παράδειγμα, ένα ξαφνικό κύμα απασχόλησης μπορεί να προκαλέσει τους κατόχους των νέων θέσεων εργασίας να πάνε να πληρώσουν τις οφειλές τους, με την παραδοχή ότι θα συνεχίσουν να εργάζονται σε αυτές τις θέσεις εργασίας για κάποιο χρονικό διάστημα. Ωστόσο, αν σύντομα χάσουν τις δουλειές τους και πάλι και η οικονομία βρεθεί σε χειρότερη περίπτωση, από ότι πριν, τώρα θα έχουν υπερβολικά χρέη που δεν θα μπορούν να

αποπληρώσουν. Με αυτόν τον τρόπο, μια οικονομία με υψηλότερο μέσο επίπεδο ανεργίας, αλλά χαμηλότερα επίπεδα μεταβλητότητας μπορεί να είναι σε καλύτερη κατάσταση από ό, τι μια οικονομία με χαμηλότερο μέσο επίπεδο ανεργίας και υψηλότερα επίπεδα μεταβλητότητας της ανεργίας. Αυτή η αστάθεια της ανεργίας έρχεται ως άμεσο αποτέλεσμα της αστάθειας του οικονομικού κύκλου (Canova et. al., 2007).

Λύσεις

Ενώ η μεταβλητότητα του επιχειρηματικού κύκλου εμφανίζεται ως αποτέλεσμα των αμέτρητων παραγόντων που συμβάλλουν σε αυτήν, η μεταβλητότητα στα επίπεδα ανεργίας τείνει να συμβεί κυρίως ως αποτέλεσμα της αστάθειας του οικονομικού κύκλου. Επειδή η μεταβλητότητα της ανεργίας έχει πλέον ευδιάκριτη προέλευση, οι κυβερνήσεις μπορούν να τη χαλιναγωγήσουν πιο εύκολα. Μια κοινή μέθοδος για να γίνει αυτό είναι με τη χορήγηση υψηλών επιπέδων παροχών ανεργίας. Τέτοια προγράμματα παροχών έχουν την τάση να προκαλούν τους εργαζόμενους να παραμείνουν άνεργοι για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, αλλά επίσης να βοηθήσουν τους εργαζόμενους να πάρουν το χρόνο που χρειάζονται για να βρουν θέσεις εργασίας που ταιριάζουν με τις δεξιότητές τους. Αυτό τείνει να οδηγήσει σε υψηλότερα μέσα επίπεδα ανεργίας, αλλά μικρότερη μεταβλητότητα της ανεργίας (Athanasia, 2010).

2.3. Ανεργία, αγορά εργασίας και μακροοικονομικές πολιτικές

Ιστορικά, οι δημογραφικές τάσεις συχνά θεωρούνται ως ένας από τους σημαντικότερους παράγοντες που οδηγούν τον κύκλο των επιχειρήσεων και οι τάσεις αυτές επηρεάζουν άμεσα το ποσοστό ανεργίας. Γεγονότα όπως οι αυξημένες γεννήσεις, τα οποία οδήγησαν σε ασυνήθιστα μεγάλη αύξηση του πληθυσμού στις δυτικές χώρες μετά τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, μπορεί επίσης να επηρεάσουν τον κύκλο των επιχειρήσεων και της ανεργίας, δεδομένου ότι όσοι έχουν γεννηθεί κατά τη διάρκεια μιας έκρηξης γεννήσεων θα καταναλώνουν μεγάλες ποσότητες ειδών κατά τη διάρκεια της ζωής τους (Feroohar, 2009). Όταν συμβαίνουν καταστροφές, ή πείνα ή το αποτέλεσμα του πολέμου που λογίζονται ως μεγάλης κλίμακας απώλειες ζωής, ο κύκλος των επιχειρήσεων μπορεί να συρρικνωθεί εξαιτίας της μειωμένης ικανότητας για την παραγωγή ειδών διατροφής για τους καταναλωτές. Συχνά, οι πόλεμοι στη συνέχεια μπορεί να οδηγήσουν σε μια αύξηση της κατανάλωσης, καθώς η ιδιοκτησία που καταστράφηκε πρέπει να αντικατασταθεί (Brown et. al., 2010).

Ακόμα και όταν οι δημογραφικές αλλαγές δεν είναι στο παιχνίδι, οι κερδοσκοπικές εξάρσεις και ο πανικός που μπορεί να συμβούν οφείλονται αποκλειστικά σε ψυχολογικούς παράγοντες. Παρά το γεγονός ότι οι οικονομολόγοι δεν μπορούν να κατανοήσουν πλήρως τι δημιουργεί μια οικονομική επιδημία, τα αποτελέσματά της είναι ευρέως γνωστά. Όταν μια στάση ευφορίας απέναντι στην οικονομία λαμβάνει χώρα μεταξύ του πληθυσμού, πολλοί άνθρωποι αρχίζουν να πιστεύουν ότι οι τιμές θα αρχίσουν να αυξάνονται μόνο (Chew & Harlow, 2010).

Η ευφορία εξαπλώνεται συνήθως γρήγορα, προκαλώντας τους κερδοσκόπους να βιαστούν, ανεβάζοντας έτσι τις τιμές. Μερικοί από τους πρώτους επενδυτές αποκομίζουν μεγάλες αποδόσεις. Σε κατάσταση πανικού, εμφανίζεται η αντίστροφη κατάσταση που οδηγεί συχνά σε μια συντριβή.

Οι κλιματολογικές αλλαγές μπορεί επίσης να προκαλέσουν μαζικές μετατοπίσεις στην παραγωγικότητα μιας περιοχής, με αποτέλεσμα να έχουμε οικονομικές ανακατατάξεις. Αρκετά χρόνια ασυνήθιστα μεγάλες ή μικρές αποδόσεις καλλιεργειών μπορεί να προκαλέσουν μια ύφεση ή μια έκρηξη. Όλα αυτά τα πράγματα αποδεικνύουν τη σύνδεση μεταξύ του επιχειρηματικού κύκλου και της ανεργίας.

Η νομοθεσία μπορεί επίσης να επηρεάσει τον κύκλο των επιχειρήσεων και την ανεργία, καθώς οι πολιτικοί προσπαθούν να τονώσουν την ανάπτυξη των επιχειρήσεων. Μπορούν επίσης να επιδιώξουν να καλύψουν την πολιτική υποστήριξη με την παροχή κινήτρων ή την αύξηση ή μείωση των φόρων σε διάφορους τομείς της οικονομίας. Μια δραματική αλλαγή στη συλλογική νοοτροπία του καταναλωτή μπορεί επίσης να επηρεάσει τη σχέση μεταξύ του επιχειρηματικού κύκλου και της ανεργίας (Athanasiu, 2010).

Μια υπεραφθονία εμπορευμάτων ή περίοδοι έλλειψης μπορεί να προκαλέσουν τον κύκλο των επιχειρήσεων να συστέλλεται ή να διαστέλλεται, με αποτέλεσμα μεγάλες αλλαγές στα επίπεδα της απασχόλησης. Σχετικές αλλαγές στη διάθεση του κοινού μπορεί να προκαλέσει μετατόπιση μεγάλου αριθμού των εργαζομένων. Αντίθετα, μια τέτοια αλλαγή μπορεί να αφήσει μια επιχείρηση σε θέση να καλύψει τις διαθέσιμες θέσεις.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΑΙΤΙΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

3.1. Οικονομικές και κοινωνικές ανισότητες

Στην Ελλάδα, υφίσταται η περιφερειακή πολιτική για να μπορέσουν να καταπολεμηθούν οι περιφερειακές οικονομικές ανισότητες, αλλά παραδοσιακά είναι ένα μέτρο πάνω από όλα τα άλλα με το οποίο μπορεί να αποφασιστεί εάν ή όχι οι επιλέξιμες περιοχές πρέπει να ενισχυθούν-περιφερειακά (και τοπικά) για να αντιμετωπίσουν τα ποσοστά ανεργίας. Υπάρχουν υψηλές συγκεντρώσεις των βιομηχανιών σε συγκεκριμένες περιοχές της χώρας και το κατά κεφαλήν ΑΕΠ διαφέρει από Περιφέρεια σε Περιφέρεια.

Σημαντικά θέματα για τους περιφερειακούς οικονομολόγους περιλαμβάνουν τα εξής(Canova et. al., 2007):

1. Γιατί εμφανίζονται περιφερειακές διαφορές στα ποσοστά ανεργίας και επιμένουν;
2. Γιατί ορισμένες περιοχές παρουσιάζουν σταθερά χαμηλή ανεργία;
3. Γιατί μερικές πόλεις έχουν υψηλότερα ποσοστά από τα προάστια τους και την αγροτική ενδοχώρα;
4. Είναι αυτές οι ανισότητες αποτέλεσμα των παραγόντων των μη αποδοτικών αγορών;

Υποστηρίζεται ότι η καλύτερη κατανόηση των αιτίων των περιφερειακών ανισοτήτων της ανεργίας θα πρέπει να βοηθήσει στη χάραξη πολιτικής ώστε να τεθούν σε εφαρμογή τα σωστά μέτρα πολιτικής για τη μείωση της ανεργίας στις λιγότερο ευνοημένες περιφέρειες. Ωστόσο, φαίνεται να υπάρχει κάποιος τρόπος για τη διαλεύκανση των αιτίων της ανεργίας και για το σχεδιασμό αποτελεσματικών πολιτικών για την αντιμετώπιση των συνεπειών της, επειδή αυτές οι ανισότητες εξακολουθούν να υφίστανται για μεγάλο χρονικό διάστημα στην Ελλάδα.

3.2. Οικονομική κρίση

Η Ελλάδα έχει πληγεί σοβαρά τόσο ως οικονομία όσο και ως κοινωνία με την τρέχουσα οικονομική κρίση, κρίση που επηρεάζεται ιδιαίτερα από την ανεργία των νέων. Η συμμετοχή του εργατικού δυναμικού της νεολαίας στην Ελλάδα ήταν ανέκαθεν μία από τις χαμηλότερες στην Ευρώπη. Επιπλέον, αυτό συμβαίνει στο πλαίσιο ενός παλαιωμένου εκπαιδευτικού συστήματος που παλεύει για να συνεχίσει τον γόνιμο διάλογο με τον επιχειρηματικό κόσμο για το εάν πληροί τις ανάγκες του ως εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό. Υπάρχει μια ομάδα νέων ανθρώπων που δεν είναι ούτε οικονομικά ενεργοί ούτε συμμετέχουν σε υψηλής ποιότητας εκπαίδευση. Από τη μία πλευρά, αυτό σημαίνει ότι υπάρχει μικρή προοπτική για την αύξηση της παραγωγικότητας μεταξύ του πρόσφατα εκπαιδευμένου ειδικευμένου εργατικού δυναμικού. Από την άλλη πλευρά, λόγω της αυτό-επιλογής οι νέοι άνθρωποι που έχουν τις καλύτερες δυνατότητες λόγω υψηλών δεξιοτήτων και αυξημένη παραγωγικότητα είναι πιθανό να πάνε στο εξωτερικό για εκπαίδευση και εργασία. Η προκύπτουσα μόνιμη απώλεια του νέου ταλαντούχου εργατικού δυναμικού είναι μια διαρροή για τους παραγωγικούς μηχανισμούς της χώρας (Gregory et. al., 2001).

Αυτή η κατάσταση επιδεινώνεται περαιτέρω από την παραδοσιακά χειρότερη κατάσταση των νέων εκτός της οικονομικής ατμομηχανής της περιοχής της Αττικής. Τα άτομα στις αγροτικές, απομακρυσμένες και ορεινές περιοχές υφίστανται ακόμη μεγαλύτερη ανεργία λόγω της οικονομικής κρίσης, καθώς οι θέσεις εργασίας έχουν μειωθεί σημαντικά. (Foroohar, 2009).

Οι θέσεις εργασίας οποιουδήποτε είδους σπανίζουν στη σημερινή Ελλάδα. Σχεδόν έξι χρόνια βαθιάς ύφεσης έχουν παρασύρει το ένα τέταρτο του ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος της χώρας, το είδος της καταστροφής που συνήθως φαίνεται μόνο σε καιρούς πολέμου. Σε μια χώρα 11 εκατομμυρίων ανθρώπων, η οικονομία έχασε πάνω από ένα εκατομμύριο θέσεις εργασίας, καθώς οι επιχειρήσεις κλείνουν τις πόρτες τους ή έχουν μειώσει το προσωπικό. Η ανεργία έχει φτάσει το 27 %, ποσοστό υψηλότερο από ότι το ποσοστό ανεργίας των ΗΠΑ κατά τη διάρκεια της Μεγάλης Ύφεσης και αναμένεται να ανέλθει σε 28 % το επόμενο έτος. Μεταξύ των νέων, το ποσοστό αυτό είναι διπλάσιο. Εν τω μεταξύ, οι περικοπές στο διογκωμένο δημόσιο τομέα στην Ελλάδα οδήγησαν όλο και περισσότερους ανθρώπους στην αγορά εργασίας του ιδιωτικού τομέα. Τον Ιούλιο, 25.000 δημόσιοι υπάλληλοι, συμπεριλαμβανομένων των εκπαιδευτικών, εργαζομένων των υπουργείων και της δημοτικής αστυνομίας, αντιμετώπισαν έναν μεγάλου κλίμακας ανασχηματισμό και πιθανή απόλυση.

Επιπλέον 15.000 δημόσιοι υπάλληλοι κινδυνεύουν να χάσουν τη δουλειά τους μέχρι το τέλος του 2014.

3.3. Κλείσιμο μικρών επιχειρήσεων

Με τη νέα φορολογία επιχειρήσεων, π.χ., οι μικρές επιχειρήσεις με εισόδημα μέχρι 40.000 ευρώ οδηγούνται σε πνιγμό. Οι εταίροι μιας ομόρρυθμης εταιρείας που έβγαζε 40.000 ευρώ, λογικά πλήρωσαν για το 2012 φόρο 4.000 ευρώ και οι δύο. Με την επιβολή φόρου 26% από το πρώτο ευρώ (λόγω κατάργησης του αφορολογήτου) και την προκαταβολή φόρου 55%, φέτος θα πληρώσουν 13.500 ευρώ. Μια ατομική επιχείρηση με εισόδημα 10.000 ευρώ πλήρωνε 500 ευρώ. Φέτος θα πληρώσει φόρο 2.600 ευρώ και, μαζί με την προκαταβολή, 4.000 ευρώ περίπου. Χιλιάδες επιχειρήσεις θα κλείσουν.

Οι μικρές επιχειρήσεις είναι ένας προφανής παράγοντας για μια υγιή ανάκαμψη από μια ύφεση. Αλλά τι συμβαίνει όταν οι μικρές επιχειρήσεις δεν έχουν δημιουργηθεί; Αυτό θα μπορούσε να είναι ένας σοβαρός λόγος ως προς το γιατί η οικονομία έχει πάρει ένα τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα για να ανακάμψει από αυτή την ύφεση. Για τους περισσότερους ανθρώπους, ένα ζωτικής σημασίας συστατικό για το άνοιγμα μιας μικρής επιχείρησης κατά τη διάρκεια μιας ύφεσης είναι να λάβουν ένα δάνειο από μια τράπεζα ή άλλη εξωτερική πηγή. Δεδομένου της κρίσης, οι τράπεζες περιορίζουν την ποσότητα των δανείων που δίνουν. Είναι σαφές ότι οι τράπεζες, οι αγορές και οι επενδυτές έχουν γίνει περισσότερο προσεκτικές απέναντι στον κίνδυνο που πιθανώς οι επιχειρήσεις να αντιμετωπίσουν, τυχόν δυσκολίες στην αξιοποίηση των πηγών για να χρηματοδοτήσουν τις επενδύσεις τους. Οι μικρές επιχειρήσεις εξαρτώνται από τα τραπεζικά δάνεια, τα οποία έχουν πέσει στο ελάχιστο τα τελευταία έτη. Η έλλειψη πρόσβασης σε πιστώσεις επηρεάζει ουσιαστικά τη δημιουργία μικρών επιχειρήσεων αλλά μπορεί και να οδηγήσει στο κλείσιμο των ήδη υπαρχόντων (Canova et. al., 2007).

3.4. Πολιτικές και κοινωνικές σκοπιμότητες

Η μακροχρόνια ανεργία είναι μία αιώνια πολιτική ανησυχία για διάφορους λόγους. Πρώτον, η μακροχρόνια ανεργία τείνει να έχει αρνητικές συνέπειες για τα άτομα που εμπλέκονται. Το

ανθρώπινο κεφάλαιο των εργαζομένων (είτε πραγματικό ή αντιληπτό από τους εργοδότες) ενδέχεται να επιδεινωθεί κατά τη διάρκεια μιας περιόδου ανεργίας και ο χρόνος που αφιερώνεται για την αναζήτηση εργασίας συνήθως μειώνεται. Γενικότερα, η μακροχρόνια ανεργία επηρεάζει αρνητικά την ψυχική και σωματική ευεξία των ατόμων που εμπλέκονται και είναι μία από τις πιο σημαντικές αιτίες της φτώχειας για τα νοικοκυριά τους. Δεύτερον, στο βαθμό που οι μακροχρόνια άνεργοι σταδιακά αποκοπούν από την αγορά εργασίας, διαδραματίζουν μικρότερο ρόλο στον ανταγωνισμό για τις θέσεις εργασίας, καθιστώντας τους λιγότερο αποτελεσματικούς, οδηγώντας στην αναχαίτιση της πίεσης των μισθών που με την σειρά του οδηγεί σε περαιτέρω αύξηση της ανεργίας. (Athanasiu, 2010).

Αυτά και άλλα σχετικά ζητήματα έχουν δώσει κίνητρο σε μια μεγάλη μερίδα πολιτικών να στραφούν στην αντιμετώπιση του προβλήματος της μακροχρόνιας ανεργίας. Η πολιτική παρέμβαση μπορεί να περιλαμβάνει απαιτήσεις για την αναζήτηση εργασίας και την επιβολή κυρώσεων σε περίπτωση ανεπαρκούς προσπάθειας αναζήτησης, ή άμεσης βοήθειας προς τους ανέργους, καθώς και βοήθεια με τη διαδικασία για την αναζήτηση εργασίας και την παροχή κατάρτισης - και μάλιστα τα περισσότερα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας συνδυάζουν στοιχεία και των δύο. Επιπλέον, οι κυβερνήσεις μπορούν να παρέχουν επιδοτήσεις μισθών στις επιχειρήσεις που προσλαμβάνουν μακροχρόνια άνεργους.(Gregory et. al., 2001).

Σήμερα ακολουθείτε από τις Δυτικές χώρες μια μονεταριστική πολιτική με έντονη και διαρκή προσπάθεια συμπίεσης του πληθωρισμού και των υψηλών επιτοκίων. Η πολιτική αυτή οδήγησε στον παροπλισμό ενός υψηλού ποσοστού παραγωγικών δυνάμεων από την αναπτυξιακή διαδικασία (ανεργία) και συνέβαλε δραματικά στην ύφεση και στην κάμψη της παραγωγικότητας. Η πολιτική όμως αυτή οδήγησε και σ' ένα άλλο αποτέλεσμα: επέβαλε την κλασική επιταγή του νεοφιλελευθερισμού για λιγότερη κατανάλωση, για διαρκείς θυσίες, για σκληρά προγράμματα λιτότητας, για αντιλαϊκά παγώματα στους μισθούς και στις συντάξεις, και για κατακόρυφη αύξηση της ανεργίας. Σ' ένα τέτοιο λοιπόν πλαίσιο μονεταριστικής πολιτικής, που έχει ως αποκλειστικό στόχο την καταπολέμηση του πληθωρισμού, με την εφαρμογή μιας σκληρής πολιτικής υψηλών επιτοκίων, αλλά και με δεδομένη την εκρηκτική ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών, το να επιδιώκει κανείς να ελέγξει και να πατάξει την ανεργία, μόνον μέσω της «ανάπτυξης», είναι σαν να θέλει να σκοτώσει το φίδι χτυπώντας το στην ουρά και όχι στο κεφάλι. Επόμενο είναι μια τέτοια πολιτική να λειτουργεί υπέρ των οικονομικά ισχυρών. Έτσι λοιπόν, ενώ τα κέρδη των επιχειρήσεων στις Δυτικές χώρες (Ε.Ε. και ΗΠΑ) αυξάνονται συνεχώς και η άνοδος των μετοχών στα περισσότερα χρηματιστήρια

είναι ιδιαίτερα υψηλή, οι δείκτες της ανεργίας συνεχώς ανεβαίνουν και τα επίπεδα της φτώχειας και των ανισοτήτων συνεχώς αυξάνουν (Foroohar, 2009).

3.5. Αναλφαβητισμός

Ο αναλφαβητισμός μπορεί να χαρακτηριστεί ως η κατάσταση του να είσαι αναλφάβητος. Είναι η περίπτωση που οι άνθρωποι δεν έχουν λάβει εκπαίδευση ή δεν έχουν αναπτυχθεί μέσα σε ένα υγιές και κατάλληλο περιβάλλον από την άποψη του πολιτιστικού επιπέδου. Ο αναλφαβητισμός έχει πολλές σοβαρές επιπτώσεις στα άτομα, καθώς και την κοινωνία, όπως η ανεργία, μαζί με την απώλεια της γλώσσας και του πολιτισμού.

Καταρχάς, η ανεργία μπορεί να θεωρηθεί ως το πιο αξιοσημείωτο αποτέλεσμα του αναλφαβητισμού. Υπάρχει μια ισχυρή σύνδεση μεταξύ της ανεργίας και του αναλφαβητισμού. Αν ο αριθμός των αμόρφωτων ανθρώπων αυξηθεί, αυτό δεν θα ήταν έκπληξη να δει κανείς ότι η ανεργία ίσως πρόκειται να αυξηθεί τα επόμενα χρόνια.

Τα υψηλά ποσοστά αλφαβητισμού και κατώτερης εκπαίδευσης μπορεί να προκαλέσουν αύξηση των επιπέδων ανεργίας. Επιχειρήσεις τεχνολογίας, χρηματοοικονομικές εταιρείες και επιχειρήσεις μηχανικών συχνά επιδιώκουν να καλύπτουν θέσεις εργασίας με τους αποφοίτους κολλεγίων ή ακόμα και με μεταπτυχιακούς φοιτητές. Οι άνθρωποι με λίγη ή καθόλου εκπαίδευση μπορεί να βρεθούν χωρίς εργασία ενώ οι εξειδικευμένες θέσεις παραμένουν κενές. Οι έμπειροι εργαζόμενοι που χάνουν τη δουλειά τους, συχνά δυσκολεύονται να εισέλθουν πάλι πίσω στο εργατικό δυναμικό, διότι οι ικανότητες τους είναι ασυμβίβαστες με τις νεοσυσταθείσες θέσεις εργασίας (Dafermos, 2011).

Οι σημερινές κυβερνήσεις των Δυτικών χωρών μεταξύ των οποίων και η Ελληνική διστάζουν να προχωρήσουν στη λύση του προβλήματος, γιατί απλά δεν θέλουν να συγκρουσθούν με τα ισχυρά οικονομικά συμφέροντα που ευνοούνται από τη σημερινή κατάσταση. Τέτοια όμως και τόσο κρίσιμα κοινωνικά προβλήματα απαιτούν σοβαρή αντιμετώπιση και αξιώνουν ριζοσπαστικές πολιτικές. Συγκεκριμένα η αντιμετώπιση της σημερινής τεχνολογικής ανεργίας εξαρτάται κυρίως από τη μείωση (αναδιοργάνωση) του χρόνου εργασίας. (Στα τέλη του 19ου αιώνα για παράδειγμα οι ετήσιες ώρες εργασίας ανά εργαζόμενο έφταναν τις 2.500. Στη συνέχεια σταδιακά μειώθηκαν στις 1.500 περίπου, έχοντας μάλιστα καθηλωθεί για πολλά χρόνια στο ίδιο επίπεδο). Παράλληλα βέβαια, θα πρέπει ν' αναπτυχθεί και μια αλληλέγγυα

οικονομία, που σημαίνει ότι εκτός των άλλων πως θα πρέπει ν' αυξηθεί η εσωτερική κατανάλωση, να κατανεμηθεί η αγοραστική δύναμη μειώνοντας τους φόρους στα χαμηλά εισοδήματα και να ενισχυθούν οι παραγωγικές θέσεις εργασίας. Χρειάζεται δηλαδή ένας σοβαρός επαναπροσδιορισμός των κοινωνικών πολιτικών που θα στοχεύει στην καλύτερη διαχείριση της υγείας, της συνταξιοδότησης και ιδιαίτερα της ανεργίας. Συγχρόνως, η θεσμοθέτηση ενός κοινωνικού εισοδήματος θα μπορούσε να δράσει συμπληρωματικά στα παραπάνω μέτρα για την καταπολέμηση των κοινωνικών αδικιών, της φτώχειας και της ανεργίας. Ο δεύτερος σημαντικός λόγος που συμβάλει στην αύξηση της ανεργίας είναι, όπως άλλωστε και παραπάνω επισημάναμε, η εφαρμοζόμενη σήμερα νομισματική πολιτική, των υψηλών επιτοκίων, που βασίζεται στη λογική της καταπολέμησης του πληθωρισμού (Gregory et. al., 2001).

3.6. Αυτοματοποίηση παραγωγής

Η εκμετάλλευση των νέων τεχνολογιών γίνεται κυρίως από ορισμένα ισχυρά οικονομικά κέντρα, που καρπούνται ολόκληρο σχεδόν το επί πλέον ποσοστό ωφέλειας, που επέρχεται λόγω των νέων τεχνολογιών. Υπάρχουν δύο αντίθετες απόψεις σχετικά με την επίδραση της τεχνολογίας στην ανεργία. Σύμφωνα με ορισμένους οικονομολόγους, η τεχνολογία αυξάνει την ανεργία, ενώ άλλοι ισχυρίζονται ότι η τεχνολογία μειώνει την ανεργία. Είναι ευρέως διαδεδομένο ότι η χρήση της τεχνολογίας μειώνει το κόστος παραγωγής. Ως ένα σωστό μέτρο της χρήσης της τεχνολογίας λαμβάνονται οι δαπάνες E&A (Archigugi και Cocco, 2005).

Δεδομένου ότι ο πληθωρισμός του καταναλωτή εξαρτάται από το κόστος παραγωγής, η χρήση της τεχνολογίας θα έχει την τάση να μειώσει τον πληθωρισμό των τιμών για τον καταναλωτή. Στη συνέχεια, ακολουθώντας τον Tobin (1972) οι ακαμψίες των μισθών θα αυξηθούν με αποτέλεσμα να έχουμε υψηλότερο ποσοστό ανεργίας. Σύμφωνα με τη μελέτη του Gregory et al. (2001), η τεχνολογία ευνοεί την υψηλή ειδίκευση. Περαιτέρω, οι Canova et al. (2007) ισχυρίζονται ότι η τεχνολογία αυξάνει την ανεργία. Όσον αφορά τις διεθνείς συγκρίσεις, η επίδραση στην ακαμψία των μισθών καθιστά τα ποσοστά ανεργίας υψηλότερα στην Ευρώπη από ό, τι εκείνα των ΗΠΑ. Ο Kreickemeier (2006) υποστηρίζει ότι τα στοιχεία για την ανεργία στην Ευρώπη είναι μεγαλύτερα από εκείνα στις Ηνωμένες Πολιτείες και οφείλεται στο γεγονός ότι «οι ευρωπαίοι εργαζόμενοι είναι πιο επιζήμιοι, και η Ευρώπη χαρακτηρίζεται από χαμηλότερες μισθολογικές διαφορές, καθώς και αύξηση της ανεργίας». Περαιτέρω, η ακαμψία των μισθών ποικίλλει μεταξύ των ευρωπαϊκών χωρών.

Εάν ο βαθμός της τεχνολογικής χρήσης συνεχίζει να ανεβαίνει, το ακόμα χαμηλότερο κόστος παραγωγής θα προκαλέσει ανταγωνιστικές τιμές που οδηγούν σε αύξηση της παραγωγής και σε οικονομίες κλίμακας. Ως εκ τούτου, η ζήτηση για εργατικό δυναμικό θα αυξηθεί, οι μισθοί θα ανεβαίνουν και τελικά το ποσοστό ανεργίας θα μειωθεί. Στην πραγματικότητα, η τεχνολογία δημιουργεί νέα προϊόντα, στη συνέχεια, δημιουργεί νέα ζήτηση, η οποία με τη σειρά της αυξάνει την κατανάλωση, προκαλεί οικονομίες κλίμακας, μειώνει το κόστος (Siems and Yücel, 2005). Υπήρξε μια ισχυρή συσχέτιση μεταξύ της τεχνολογικής έντασης της δραστηριότητας και του ρυθμού αύξησης της παραγωγής. Υπήρξε πολύ ισχυρότερη αύξηση της απασχόλησης για τις υπηρεσίες υψηλής έντασης γνώσης εντός της ΕΕ-27 από ότι για λιγότερο υπηρεσίες έντασης γνώσης (Amil et al., 2007). Περαιτέρω, σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ η τεχνολογία (1999) μειώνει την ανεργία σε επίπεδο επιχείρησης.

3.7. Παγκοσμιοποίηση

Η καλούμενη παγκοσμιοποίηση του διεθνούς συστήματος, λόγω του εισαγόμενου εργατικού δυναμικού και της μετανάστευσης αυξάνει την προσφορά εργασίας και συμβάλλει έτσι στη μείωση των αποδοχών των εργαζομένων και στην αύξηση της ανεργίας. Η παγκοσμιοποίηση είναι η διαδικασία με την οποία γίνεται η ολοκλήρωση των αγορών σε όλο τον κόσμο. Κατά τα τελευταία 60 χρόνια, έχει επιταχύνει σταθερά, καθώς οι νέες τεχνολογίες και η τεχνογνωσία διαχείρισης μείωσαν τη μεταφορά και το κόστος συναλλαγής, τα τιμολόγια και άλλα τεχνητά εμπόδια στο διεθνές εμπόριο. Ο αντίκτυπος ήταν εκπληκτικός. Όλο και περισσότερες αναπτυσσόμενες χώρες έχουν βιώσει συνεχείς ρυθμούς ανάπτυξης, του 7-10 %, 13 χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Κίνας, έχουν αύξηση κατά περισσότερο από 7% ετησίως για 25 χρόνια ή και περισσότερο. Αν και αυτό ήταν σαφές από την αρχή, ο κόσμος βρίσκει τώρα τον εαυτό του ακριβώς μπροστά από το κεντρικό σημείο σε μια διαδικασία μακράιωνη στην οποία τα επίπεδα εισοδήματος στις αναπτυσσόμενες χώρες έχουν συγκλίνει προς εκείνα των αναπτυγμένων χωρών. Τώρα, η επίδραση των αναδυόμενων οικονομιών στην παγκόσμια οικονομία και στις προηγμένες οικονομίες αυξάνεται με ταχείς ρυθμούς (Dafermos, 2011).

Μέχρι πριν από περίπου μια δεκαετία, οι επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης στην κατανομή του πλούτου και των θέσεων εργασίας ήταν σε μεγάλο βαθμό φυσιολογική. Κατά μέσο όρο, οι προηγμένες οικονομίες αναπτύσσονταν σε ένα αξιοσέβαστο ποσοστό του 2,5 % και το

εύρος και η ποικιλία των ευκαιριών απασχόλησης σε διάφορα επίπεδα της εκπαίδευσης φαίνεται να αυξάνεται. Εισαγόμενα αγαθά έγιναν φθηνότερα, όπως και οι αναδύομενες αγορές που ασχολούνται με την παγκόσμια οικονομία, προς όφελος των καταναλωτών τόσο στις αναπτυγμένες όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες. Αλλά καθώς οι αναπτυσσόμενες χώρες έγιναν μεγαλύτερες και πλουσιότερες, άλλαξαν τις οικονομικές δομές τους σε απάντηση στις δυνάμεις του συγκριτικού πλεονεκτήματος: μετακινήθηκε προς τα επάνω η αλυσίδα προστιθέμενης αξίας.

Με τη μετεγκατάσταση ορισμένων τμημάτων των διεθνών αλυσίδων εφοδιασμού, η παγκοσμιοποίηση έχει επηρεάσει την τιμή των αγαθών, τα σχέδια εργασίας και τους μισθούς σχεδόν παντού. Δεν αλλάζει τη δομή των επιμέρους οικονομιών με τρόπους που επηρεάζουν διαφορετικές ομάδες στο εσωτερικό των χωρών με διαφορετικό τρόπο. Στις προηγμένες οικονομίες, ανακατανέμει τις δυνατότητες απασχόλησης και εισοδημάτων.

Την ίδια στιγμή, πολλές ευκαιρίες απασχόλησης στις ανεπτυγμένες οικονομίες μετατοπίζονται από τους τομείς που αντιμετωπίζουν τη μεγαλύτερη ανάπτυξη σε εκείνες που αντιμετωπίζουν τη λιγότερη. Το αποτέλεσμα είναι αυξανόμενες ανισότητες στο εισόδημα και στην απασχόληση σε αυτές τις οικονομίες, με υψηλό μορφωτικό επίπεδο εργαζομένων να απολαμβάνουν περισσότερες ευκαιρίες και τους εργαζόμενους με λιγότερη εκπαίδευση να αντιμετωπίζουν επιδείνωση των συνθηκών απασχόλησης και τα εισοδήματα να είναι στάσιμα (Brown et. al., 2010).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΤΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

4.1. Γενικά για την ανεργία και την απασχόληση στην Ελλάδα

Η ανεργία στην χώρα μας αυξήθηκε και οι αποδοχές μειώθηκαν λόγω της κρίσης γενικά, όμως το πρότυπο που θέλει την ανεργία να μειώνεται και τις αποδοχές να αυξάνονται καθώς απομακρυνόμαστε από την αποφοίτηση γενικά ισχύει και στη διάρκεια της κρίσης. Ως προς το ύψος της ανεργίας πλήττονται οι μεγαλύτεροι ηλικιακά εργαζόμενοι κυρίως και τα υψηλά εκπαιδευτικά επίπεδα. Επίσης υπάρχουν σημαντικές διαφοροποιήσεις μεταξύ αποφοίτων διαφορετικών σχολών ΤΕΙ και ΑΕΙ. Η εκπαίδευση συνεχίζει να λειτουργεί ως ασπίδα κατά τη διάρκεια της κρίσης εξασφαλίζοντας χαμηλότερη ανεργία και υψηλότερες αποδοχές. Οι ιδιωτικές αποδόσεις της εκπαίδευσης αυξάνονται κατά τη διάρκεια της κρίσης, άρα η εκπαίδευση συνεχίζει να αποτελεί μια αποδοτική επένδυση (Mouriki, 2012).

Στην Ελλάδα το ποσοστό ανεργίας σχεδόν τετραπλασιάστηκε μεταξύ 2008 και 2013 (από 7,7% το 2008 σε 27,5% το 2013). Η ιδιαίτερα έντονη αύξηση της ανεργίας στην Ελλάδα αντανακλά σε μεγάλο βαθμό το ρόλο που διαδραματίζουν τα άτομα σε τομείς χαμηλής ειδίκευσης, όπως οι κατασκευές και το λιανικό εμπόριο. Ο τομέας των κατασκευών, που προσελκύει πολλούς ξένους εργάτες, χτυπήθηκε από μια ιδιαίτερα ισχυρή κατάρρευση της στεγαστικής αγοράς, ενώ το λιανικό εμπόριο επλήγη από τη μείωση των διαθέσιμων εισοδημάτων που επέφεραν οι σοβαρές περικοπές μισθών. Η μείωση των θέσεων εργασίας έπληξε δυσανάλογα τους νέους, όπως αυτούς που εργάζονται σε συμβάσεις ορισμένου χρόνου. Οι προσωρινές θέσεις εργασίας σε μεγάλο βαθμό έχουν μειωθεί, καθώς οι εργοδότες προσπάθησαν να προσαρμοστούν στην κρίση.

Η ζήτηση για νέους εργαζόμενους μειώθηκε έντονα από το 2008 και μετά, ως αποτέλεσμα της οικονομικής ύφεσης. Το ποσοστό κενών θέσεων εργασίας (δηλαδή ο αριθμός των κενών θέσεων σε σχέση με το άθροισμα των κενών θέσεων και των κατειλημμένων θέσεων) άρχισε να μειώνεται συνεχώς από το πρώτο τρίμηνο του 2009, σημειώνοντας πτώση από το επίπεδο του 2,2% στο 1,1% κατά το πρώτο τρίμηνο του 2012. Συνολικά, το ποσοστό μειώθηκε κατά 1,2 ποσοστιαίες μονάδες (ή 50%) κατά την περίοδο αυτή. Η χάραξη της καμπύλης Beveridge, που αφορά τις κενές θέσεις εργασίας (που μετράται από το ποσοστό κενών θέσεων εργασίας

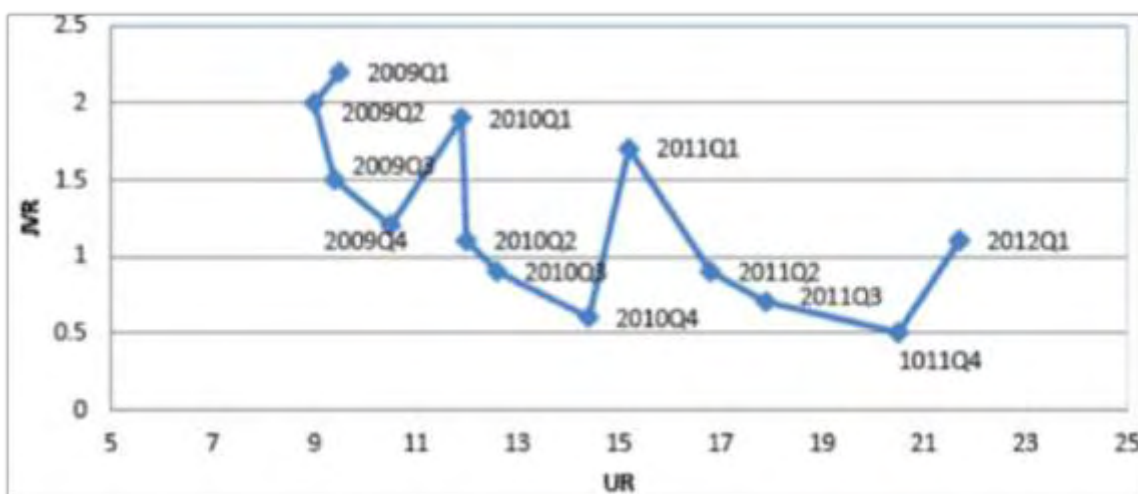
και τα ποσοστά ανεργίας), δεν είναι παρά ένας τρόπος για να προσδιοριστεί η φύση της τρέχουσας ανεργίας. Μετατοπίσεις κατά μήκος της καμπύλης αντιπροσωπεύουν κυκλικές μεταβολές της ζήτησης εργασίας, κατά κανόνα έχουμε υψηλότερες θέσεις εργασίας και χαμηλότερα ποσοστά ανεργίας σε περιόδους ανάκαμψης, ή λιγότερες κενές θέσεις εργασίας και υψηλότερη ανεργία σε περιόδους ύφεσης. Από την άλλη πλευρά, οι μετατοπίσεις της καμπύλης προς τα αριστερά ή προς τα δεξιά είναι ενδεικτικές των διαρθρωτικών αλλαγών (Mouriki, 2012).

Πίνακας 1- Θέσεις εργασίας

	Πρώτο τρίμηνο 2009	Πρώτο τρίμηνο 2010	Πρώτο τρίμηνο 2011	Πρώτο τρίμηνο 2012	Πρώτο τρίμηνο 2013
Θέσεις εργασίας	51.613	43.242	36.935	21.753	18.283
Απασχολούμενες θέσεις εργασίας	2.268.396	2.227.509	2.131.667	1.967.385	1.723.123
Ποσοστό θέσεων εργασίας	2,2	1,9	1,7	1,1	0,9

Πηγή: Eurostat, Eu Employment, 2013

Σχήμα 1 – Καμπύλη Beverige

Πηγή: European Commission, EU Employment and Social Situation, 2012

Η καμπύλη Beveridge για την Ελλάδα (Σχήμα 1), δείχνει την αρνητική σχέση μεταξύ των θέσεων εργασίας και της ανεργίας (δηλαδή, κινείται προς τα κάτω η καμπύλη Beveridge με την άνοδο της ανεργίας και τη μείωση των θέσεων εργασίας), οδηγώντας σε μια δυσμενή μετατόπιση προς την κατεύθυνση του μοντέλου της «έλλειψης ζήτησης». Με άλλα λόγια, η αύξηση της ανεργίας κατά τη διάρκεια της τρέχουσας ύφεσης και ιδιαίτερα κατά τα πρώτα στάδια της κρίσης φαίνεται να είναι σε μεγάλο βαθμό κυκλικού χαρακτήρα. Έτσι, η περισσότερη από την αύξηση της ανεργίας αποδίδεται στην πτώση της συνολικής ζήτησης και της ζήτησης εργασίας. Όταν οι κενές θέσεις παραμένουν σε χαμηλά επίπεδα για μια παρατεταμένη περίοδο, όσοι έχασαν την εργασία τους (καθώς και στην αγορά εργασίας των νεοεισερχομένων) δεν είναι σε θέση να βρουν δουλειά γρήγορα και έχουν πολύ μεγαλύτερο κίνδυνο να καταστούν μακροχρόνια άνεργοι (European Commission, 2011).

Ταυτόχρονα, η φαινομενική προς τα έξω μετατόπιση της καμπύλης Beveridge δείχνει κάποια αύξηση σε διαρθρωτικά προβλήματα της αγοράς εργασίας (βλ. Σχήμα 1). Αν και αυτό το δοκιμαστικό συμπέρασμα βασίζεται μόνο σε έναν περιορισμένο αριθμό παρατηρήσεων, οι περίοδοι μεταξύ 2009 Q4 και 2010 Q1, 2010 Q4-2011 Q1 και 2011 Q4-2012 Q1 έχουν χαρακτηριστεί από μια αύξηση της ανεργίας. Μία τέτοια κίνηση είναι ενδεικτική των αναντιστοιχιών στην αγορά εργασίας, λόγω, ενδεχομένως, των πολύ διαφορετικών εξελίξεων ανά τομέα δραστηριότητας, την παροχή ανεπαρκών δεξιοτήτων και της ανεπαρκούς κινητικότητας του εργατικού δυναμικού. Η Ελλάδα εμφάνιζε υψηλό ποσοστό μακροχρόνια ανέργων, ακόμη και πριν από την ύφεση (50% το 2007), γεγονός που αποτελεί ένδειξη ότι ορισμένα διαρθρωτικά προβλήματα ήταν παρόντα εκείνη τη στιγμή (Manoudi, 2012).

Ανακεφαλαιώνοντας η μειωμένη ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες (δηλαδή, τα υπολείμματα της συνολικής ζήτησης) είναι ο κύριος λόγος για τα επίμονα υψηλά επίπεδα ανεργίας που παρατηρούνται σήμερα. Άλλοι παράγοντες φαίνεται να παίζουν μικρότερο ρόλο. Ενώ όμως η προέλευση της μεγάλης πρόσφατης ανόδου της ανεργίας είναι κυρίως κυκλικού χαρακτήρα, υπάρχουν ενδείξεις ότι οι διαρθρωτικοί παράγοντες έχουν αρχίσει να εμφανίζονται στο προσκήνιο και να παίζουν ένα ρόλο μεγαλύτερο από ότι στο πρόσφατο παρελθόν. Υπάρχει σαφής κίνδυνος ότι, όταν η συνολική ζήτηση αυξηθεί, οι λεγόμενοι διαρθρωτικοί παράγοντες μπορεί να συνεχίσουν να διατηρούν την ανεργία και τη μακροχρόνια ανεργία σε υψηλά επίπεδα.

Τα τελευταία τέσσερα χρόνια ήταν και συνεχίζουν να είναι ιδιαίτερα δύσκολα για τους Έλληνες, καθώς η οικονομία πλήττεται από μια σοβαρή και παρατεταμένη ύφεση. Από την

αρχή της κρίσης (2008), η ιδιωτική κατανάλωση έχει μειωθεί σημαντικά λόγω της μείωσης των εισοδημάτων και της μείωση της καταναλωτικής πίστης. Καθώς η ύφεση εκτυλίχθηκε, οι συνθήκες στην αγορά εργασίας έχουν επιδεινωθεί δραματικά. Το ποσοστό ανεργίας υπέρτριπλασιάστηκε από 7,7% το 2007 σε 25,7% το 2013 και όλα τα στοιχεία δείχνουν ότι η μειωμένη ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες είναι ο κύριος λόγος για τα επίμονα υψηλά επίπεδα ανεργίας και της μακροχρόνιας ανεργίας που παρατηρείται σήμερα. (Mouriki, 2012).

4.2. Ανεργία κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης

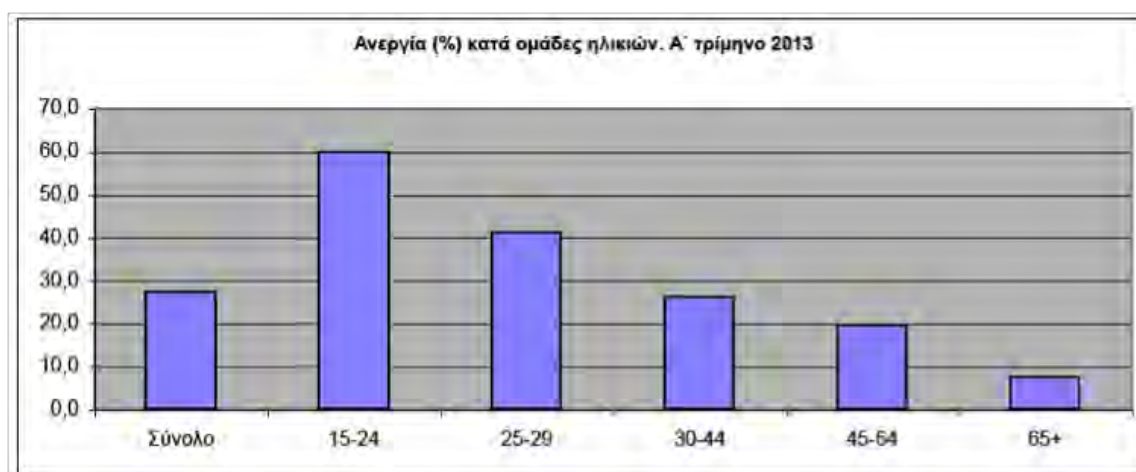
Παρατηρείται πως ο αριθμός των ανέργων γυναικών είναι αρκετά μεγαλύτερος από αυτόν των ανδρών. Ουσιαστική συζήτηση, θα έπρεπε να ξεκινήσει για την ανεργία των γυναικών και τη συντονισμένη δράση που θα πρέπει να αναληφθεί τόσο από τις ίδιες τις γυναίκες όσο και από τους θεσμικούς και κρατικούς φορείς. Το μεγαλύτερο ποσοστό των γυναικών αντιμετωπίζει πολλές δυσκολίες στην ένταξη (νέες εργαζόμενες) και στην επανένταξη στην αγορά εργασίας καθώς πολύ συχνά οι γυναίκες αποχωρούν από την εργασία για τη δημιουργία και τη φροντίδα της οικογένειας και όταν επιχειρούν να επιστρέψουν βρίσκουν τεράστια εμπόδια. Το γεγονός ότι οι γυναίκες παρότι εργαζόμενες έχουν την αποκλειστική ευθύνη του σπιτιού και της φροντίδας των παιδιών και των ηλικιωμένων μελών, είναι και η βασική αιτία που η ανεργία των γυναικών είναι τριπλάσια έναντι των ανδρών. Τα ποσοστά ανεργίας που παρουσιάζονται υποεκτιμούν τη γυναικεία ανεργία γιατί καταγράφουν ως εργαζόμενες, τις υποαπασχολούμενες και τις ευκαιριακά εργαζόμενες.

Πίνακας 2- Η ανεργία ανά φύλο και ηλικία

Ηλικία	Α' τρίμηνο					
	2012			2013		
	Άρρενες	Θήλειες	Σύνολο	Άρρενες	Θήλειες	Σύνολο
Σύνολο	19,7	26,5	22,6	24,7	31,0	27,4
15-24	46,1	60,4	52,7	54,9	66,3	60,0
25-29	33,3	38,7	35,7	39,2	43,7	41,2
30-44	18,1	25,4	21,3	22,9	30,1	26,1
45-64	13,9	17,0	15,1	18,4	21,5	19,7
65+	2,4	4,8	3,2	8,6	5,1	7,5

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Σχήμα 2- Η ανεργία ανά φύλο και ηλικία

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Η κατανομή της ανεργίας, λαμβάνοντας υπόψη το επίπεδο εκπαίδευσης, έχει ως εξής: το υψηλότερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται σε όσους δεν έχουν πάει καθόλου σχολείο (42,9%) ενώ ακολουθούν τα άτομα που έχουν απολυτήριο Τριτάξιας Μέσης Εκπαίδευσης (33,4%). Τα χαμηλότερα ποσοστά παρατηρούνται σε όσους έχουν διδακτορικό ή μεταπτυχιακό (15,3%) και στους πτυχιούχους της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (17,6%) (Πίνακας 3).

Πίνακας 3- Ανεργία (5) κατά φύλο και επίπεδο εκπαίδευσης

Επίπεδο εκπαίδευσης	Α' τρίμηνο					
	2012			2013		
	Άρρενες	Θήλεις	Σύνολο	Άρρενες	Θήλεις	Σύνολο
Σύνολο	19,7	26,5	22,6	24,7	31,0	27,4
Διδακτορικό ή μεταπτυχιακό	11,7	12,4	12,0	13,3	18,0	15,3
Τριτοβάθμια Εκπαίδευση	11,9	19,3	15,7	14,6	20,4	17,6
Πτυχίο Ανώτερης Τεχνολογικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης	20,9	29,3	25,0	23,7	36,4	29,9
Απολυτήριο Μέσης Εκπαίδευσης	20,9	30,5	24,7	26,1	35,4	29,8
Απολυτήριο Τριτάξιας Μέσης Εκπαίδευσης	21,4	32,7	25,2	31,1	37,5	33,4
Απολυτήριο Δημοτικού	22,4	23,1	22,7	28,6	26,9	27,9
Μερικές τάξεις Δημοτικού	35,1	29,2	33,1	37,8	20,1	32,2
Δεν πήγε καθόλου σχολείο	35,4	32,5	34,3	39,0	47,6	42,9

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Από το σύνολο των ανέργων που αναζητούν μισθωτή απασχόληση, το 39,9% αναζητά αποκλειστικά πλήρη απασχόληση, ενώ το 51,2% αναζητά πλήρη αλλά στην ανάγκη είναι διατεθειμένο να εργαστεί και με μερική απασχόληση. Τέλος, το 8,9% αναζητά μερική απασχόληση ή δεν ενδιαφέρεται αν θα βρει μερική ή πλήρη απασχόληση.

Ένα ποσοστό ανέργων (4,3%) απέρριψε, κατά τη διάρκεια του Α' τριμήνου του 2013, κάποια πρόταση ανάληψης εργασίας για διάφορους λόγους, κυρίως επειδή:

- α) δεν εξυπηρετούσε το ωράριο (27,5%),
- β) δεν ήταν ικανοποιητικές οι αποδοχές (24,9%),
- γ) δεν εξυπηρετούσε ο τόπος εργασίας (23,5%).

Το ποσοστό των «νέων ανέργων», δηλαδή των ανέργων που δεν έχουν εργαστεί ποτέ στο παρελθόν, ανέρχεται στο 22,8% του συνόλου των ανέργων ενώ οι μακροχρόνια άνεργοι (αυτοί που αναζητούν από 12 μήνες και άνω εργασία), αποτελούν αντίστοιχα το 65,6%.

Πίνακας 4- Ανεργία στην Ευρώπη

Χώρες	2009	2010	2011	2012
<i>Ευρωζώνη</i>				
Αυστρία	4,8	4,4	4,2	4,3
Βέλγιο	7,9	8,3	7,2	7,6
Γαλλία	9,5	9,7	9,6	10,2
Γερμανία	7,8	7,1	5,9	5,5
Ελλάδα	9,5	12,5	17,7	24,2
Εσθονία	13,8	16,9	12,5	10,2
Ιρλανδία	12,0	13,9	14,7	14,7
Ισπανία	18,0	20,1	21,7	25,0
Ιταλία	7,8	8,4	8,4	10,7
Κύπρος	5,4	6,3	7,9	11,9
Λουξεμβούργο	5,1	4,6	4,8	5,1
Μάλτα	6,9	6,9	6,5	6,4
Ολλανδία	3,7	4,5	4,4	5,3
Πορτογαλία	(1) 10,6	(1) 12,0	12,9	15,9
Σλοβακία	12,1	14,5	13,6	14,0
Σλοβενία	5,9	7,3	8,2	8,9
Φινλανδία	8,2	8,4	7,8	7,7
<i>Εκτός Ευρωζώνης</i>				
Βουλγαρία	6,8	10,3	11,3	12,3
Δανία	6,0	7,5	7,6	7,5
Ηνωμένο Βασίλειο	7,6	7,8	8,0	7,9
Κροατία	9,1	11,8	13,5	15,9
Λετονία	18,2	19,8	16,2	14,9
Λιθουανία	(1) 13,6	(1) 18,0	15,3	13,3
Ουγγαρία	10,0	11,2	10,9	10,9
Πολωνία	8,1	9,7	9,7	10,1
Ρουμανία	6,9	7,3	7,4	7,0
Σουηδία	8,3	8,6	7,8	8,0
Τσεχική Δημοκρατία	6,7	7,3	6,7	7,0

4.3. Ποσοστά ανεργίας ανά περιφέρεια, φύλο και ηλικία για τα έτη

Σύμφωνα με την έρευνα του εργατικού δυναμικού της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, οι άνεργοι αυξήθηκαν κατά 77.161 άτομα σε σχέση με τον Σεπτέμβριο 2012 (αύξηση 5,9%) και κατά 14.023 άτομα σε σχέση με τον Αύγουστο του 2013 (αύξηση 1%).

Το σύνολο των απασχολουμένων εκτιμάται ότι ανήλθε σε 3.639.429 άτομα και μειώθηκε κατά 54.128 άτομα σε σχέση με τον Σεπτέμβριο 2012 (μείωση 1,5%), ενώ αυξήθηκαν κατά 5.397 άτομα σε σχέση με τον Αύγουστο 2013 (αύξηση 0,1%).

Πίνακας 5- Άνεργα άτομα άνω των 15 ετών κατά ηλικιακή ομάδα το 2013

Σε χιλιάδες

Ομάδες ηλικιών και φύλο	Σύνολο	Τώρα θα αρχίσουν να αναζητούν εργασία	Διάρκεια ανεργίας—				12 μήνες και άνω	Από το «Νέοι»	σύνολο, "
			λιγότερο από ένα μήνα	μήνες 1 – 2	μήνες 3 – 5	μήνες 6 – 11			
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ									
Και των δύο φύλων	878,3	6,2	32,4	102,8	115,7	153,9	467,2	215,8	
15 – 19 ετών	23,2	0,4	1,1	6,6	4,4	4,7	6,1	19,0	
20 – 24 » »	119,7	0,8	5,3	14,0	20,6	20,1	58,9	73,2	
25 – 29 » »	186,0	0,9	5,4	24,4	21,2	30,9	103,2	71,9	
30 – 44 » »	353,0	2,5	16,2	36,3	48,0	64,0	186,1	42,0	
45 – 64 » »	194,2	1,7	4,4	21,5	21,3	33,6	111,6	9,7	
65 και άνω	2,3	0,1	–	–	0,3	0,7	1,3	–	

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Παρατηρώντας τον πίνακα με τα ποσοστά και τις ηλικίες μπορεί κανείς να καταλάβει πως αυτοί οι οποίοι θίγονται περισσότερο από την ανεργία είναι οι ηλικίες 15-29 καθώς εκεί βρίσκονται τα μεγαλύτερα ποσοστά ανέργων. Είναι η ηλικία που ο άνθρωπος ξεκινάει την επαγγελματική του καριέρα και συνήθως είτε έχει κάποιο πτυχίο είτε όχι δεν τον προσλαμβάνουν πολύ εύκολα καθώς οι περισσότεροι νέοι είναι ανειδίκευτοι και χωρίς

εμπειρία και έτσι οι εργοδότες προτιμούν άτομα μεγαλύτερης ηλικίας με κάποια πείρα στο επάγγελμα. Η ηλικία η οποία θίγεται λιγότερο από την ανεργία στην Ελλάδα είναι 65+, γεγονός αναμενόμενο καθώς είναι η ηλικία στην οποία συνταξιοδοτείται το μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού.

Πίνακας 6- Άνεργα άτομα άρρενες άνω των 15 ετών κατά ηλικιακή ομάδα το 2013

<i>Άρρενες</i>	429,6	3,4	16,8	54,7	62,3	77,8	214,5	88,4
15 – 19 ετών	11,7	0,2	0,4	3,6	2,4	2,5	2,6	10,1
20 – 24 »	57,7	0,5	3,0	6,7	10,4	9,6	27,4	32,7
25 – 29 »	90,7	0,4	3,1	12,7	11,0	16,9	46,7	34,3
30 – 44 »	159,3	1,1	7,4	17,6	23,7	29,2	80,3	10,6
45 – 64 »	109,5	1,1	3,0	14,1	14,8	19,6	56,9	0,7
65 και άνω	0,8	0,1	–	–	0,1	–	0,7	–

Πηγή: ΕΛ.ΣΤΑΤ

Το ποσοστό ανεργίας των ατόμων με ξένη υπηκοότητα, είναι μεγαλύτερο από το αντίστοιχο των Ελλήνων υπηκόων (40,2% έναντι 26,2%). Επίσης, το 72,8% των ξένων υπηκόων είναι οικονομικά ενεργό, ποσοστό σημαντικά υψηλότερο από το αντίστοιχο των Ελλήνων το οποίο είναι 51,4.

Σε επίπεδο Περιφέρειας το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται στη Δυτική Μακεδονία με 32,3% και στη Κεντρική Μακεδονία με 29,6%. Στον αντίποδα, το μικρότερο ποσοστό ανεργίας παρατηρείται στη Πελοπόννησο 21,1% και στις Ιόνιους Νήσους με 23,2%

Σχήμα 3 - Η ανεργία στις περιφέρειες της Ελλάδας

Πηγή: www.aftodioikisi.gr

Σύμφωνα με το διάγραμμα, η Κεντρική Μακεδονία έχει το μεγαλύτερο ποσοστό ανεργίας στην Ελλάδα καθώς είναι η περιοχή με τις μεγαλύτερες ορεινές εκτάσεις και όπως είναι λογικό είναι δύσκολο να αναπτυχθούν δουλειές σε ορεινές περιοχές. Επίσης, είναι η περιοχή με τα περισσότερα χωριά καθώς το μόνο μεγάλο αστικό κέντρο είναι η Θεσσαλονίκη. Στις μικρές πόλεις είναι δύσκολο να βρει κανείς δουλειά πόσο μάλλον στα χωριά που οι δυνατότητες για κάτι διαφορετικό είναι ελάχιστες και κανείς μπορεί να ασχοληθεί μόνο με τη γεωργία και την κτηνοτροφία. Βλέποντας το διάγραμμα μπορούμε να καταλάβουμε πως δεν υπάρχει μεγάλη διαφορά στα ποσοστά της ανεργίας στις περιφέρειες της Ελλάδας αφού ξεκινούν από 12%-18%. Παρατηρούμε λοιπόν πως υπάρχει ισοκατανομή της ανεργίας σε όλες τις περιοχές της Ελλάδας. Αυτό είναι και το λογικό άλλωστε καθώς ο πληθυσμός της Ελλάδας είναι ανάλογα κατανεμημένος.

4.4. Απασχολούμενοι κατά κλάδο οικονομικής δραστηριότητας

Στον πίνακα που ακολουθεί, δίνεται ο αριθμός των απασχολουμένων κατά μονοψήφιο κλάδο οικονομικής δραστηριότητας για το Α΄ Τρίμηνο του έτους 2013 σε σύγκριση με το Δ΄ τρίμηνο του 2012 και το Α΄ Τρίμηνο του 2012.

Σε χιλιάδες			
Κλάδοι οικονομικής δραστηριότητας (ΣΤΑΚΟΔ – 08)	Α΄ Τρίμηνο 2012	Δ΄ τρίμηνο 2012	Α΄ Τρίμηνο 2013
Σύνολο	3.837,9	3.681,9	3.595,9
Γεωργία, Δασοκομία και Αλιεία	488,9	485,5	487,4
Ορυχεία και Λατομεία	11,6	10,9	10,4
Μεταποίηση	375,6	349,8	339,4
Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου, ατμού και κλιματισμού	25,5	27,4	29,7
Παροχή νερού, επεξεργασία λυμάτων, διαχείριση αποβλήτων και δραστηριότητες εξυγίανσης	23,0	23,5	20,0
Κατασκευές	218,9	187,5	177,6
Χονδρικό και λιανικό εμπόριο, επισκευή μηχανοκίνητων οχημάτων και μοτοσικλετών	693,7	657,0	650,5
Μεταφορά και αποθήκευση	189,5	179,0	183,0
Δραστηριότητες υπηρεσιών παροχής καταλύματος και εστίασης	258,2	262,3	238,9
Ενημέρωση και επικοινωνία	73,6	78,0	78,6
Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες	118,6	103,5	105,5
Διαχείριση ακίνητης περιουσίας	5,9	5,1	2,6
Επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες	221,8	220,4	203,8
Διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες	71,3	62,8	59,4
Δημόσια διοίκηση και άμυνα. Υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση	338,9	349,0	336,9
Εκπαίδευση	308,3	279,6	275,8
Δραστηριότητες ανθρώπινης υγείας και κοινωνικής μέριμνας	233,5	225,0	224,2
Τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία	42,5	40,3	44,0
Άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών	77,0	78,0	73,9
Δραστηριότητες νοικοκυριών ως εργοδοτών	59,6	55,6	53,2
Δραστηριότητες ετερόδικων οργανισμών και φορέων	2,0	1,6	1,2

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

5.1. Κίνητρα για πρόσληψη νέων

Η παροχή κινήτρων για την απασχόληση μπορεί να βοηθήσει στην πρόσληψη ατόμων που αναζητούν εργασία και που έχει χαθεί το ηθικό τους, ενώ τους προετοιμάζει για να επωφεληθούν από νέες ευκαιρίες απασχόλησης όταν βελτιωθούν οι συνθήκες της αγοράς εργασίας. Όσον αφορά τις επιδοτήσεις των θέσεων εργασίας, η πρώτη επιλογή που πρέπει να γίνει είναι εάν η επιδότηση θα πρέπει να εφαρμόζεται σε όλες τις θέσεις εργασίας, μόνο σε θέσεις εργασίας που κινδυνεύουν να χαθούν (επιδοτήσεις για εργασία περιορισμένου χρόνου), ή μόνο σε νέες προσλήψεις (ακαθάριστες και περιθωριακές επιδοτήσεις προσλήψεων, αντίστοιχα). Μια δεύτερη στρατηγική επιλογή είναι αν η επιδότηση περιορίζεται στην απασχόληση/πρόσληψη καθορισμένων ομάδων εργαζομένων που βρίσκονται σε μειονεκτική θέση(π.χ. μακροχρόνια άνεργοι) ή τους εργοδότες

5.2. Ηλικιωμένοι εργαζόμενοι

Συστήματα πρόωρης συνταξιοδότησης

Η Ελλάδα είναι η πιο γερασμένη χώρα στα Βαλκάνια και η 5η κατά σειρά γήρανσης μεταξύ των 27 κρατών μελών της Ένωσης. Υπάρχουν διάφοροι σημαντικοί λόγοι που οδήγησαν τη χώρα στη γήρανση του πληθυσμού (υπογεννητικότητα, αυξημένη μετανάστευση κ.α.) με τελικό αποτέλεσμα την προοδευτική αύξηση της αναλογίας των ηλικιωμένων ατόμων στο σύνολο του πληθυσμού.

Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι το ποσοστό της ανεργίας αλλά και ο αριθμός των ανέργων μειώνεται συστηματικά καθώς αυξάνεται η ηλικία σε αντίθεση με ότι συμβαίνει σε άλλες χώρες, γεγονός που σημαίνει ότι η ανεργία προέρχεται κυρίως από ανεπάρκεια προσλήψεων παρά από αύξηση απολύσεων και συγκεκριμένα απολύσεων των ηλικιωμένων εργαζομένων.

Προφανώς η επί μακρόν διατήρηση σε λειτουργία ζημιογόνων μονάδων του δημοσίου, καθώς και η καθυστέρηση της οικονομικής αναδιάρθρωσης εξηγούν το παραπάνω φαινόμενο. Επίσης, το δεδομένο της μη απόλυσης των ηλικιωμένων εργαζομένων σχετίζεται με τις ελληνικές αντιλήψεις και παραδόσεις ως προς την αντιμετώπιση των ηλικιωμένων, καθώς και με την μορφή των ελληνικών επιχειρήσεων, (οικογενειακού τύπου), χαρακτηριστικά που διαφέρουν από τις υπόλοιπες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Παρόλα αυτά επειδή τα δημογραφικά στοιχεία δείχνουν ότι θα υπάρξει αύξηση του ποσοστού των ηλικιωμένων ατόμων στον πληθυσμό και η αποχώρηση ηλικιωμένων πιθανόν να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας, πρέπει τα θέματα αυτά να αντιμετωπιστούν με συνδυασμένες λύσεις.

Μέτρα που προτείνεται να ληφθούν

A) Θέσπιση σχημάτων πρόωρης συνταξιοδότησης (πχ για εργαζόμενους ή ανέργους) άνω των 55 ετών, μειωμένη απασχόληση με αντίστοιχη μείωση των αποδοχών και επιδότηση του υπόλοιπου από το κράτος και για εξειδικευμένες περιπτώσεις από τον Ειδικό Κοινό Λογαριασμό της Ανεργίας.

Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι πολλά κράτη μέλη έχουν προσφύγει σε πολιτικές τέτοιου είδους, αφενός για την προστασία του ηλικιωμένου εργατικού δυναμικού και αφετέρου για την απελευθέρωση θέσεων εργασίας. Οι πολιτικές αυτές πρέπει να συνοδεύονται από ριζική αναμόρφωση του συνταξιοδοτικού ασφαλιστικού συστήματος, το οποίο είναι σύνθετο, εξαιρετικά κατακερματισμένο και με συσσωρευμένα ελλείμματα.

Η ορθολογική αναμόρφωση του συνταξιοδοτικού συστήματος θα δώσει τη δυνατότητα να υπάρξει καλύτερη κατανομή και διαχείριση των πόρων του, περιορίζοντας τις παροχές προς ομάδες για τις οποίες δεν υπάρχει πλέον δικαιολογητική βάση για τη συνέχιση της χρηματοδότησης τους. Με αυτό τον τρόπο θα επιτευχθεί η ανακατανομή των πόρων υπέρ των ηλικιωμένων. Το θέμα αυτής της αναμόρφωσης του συστήματος αποτελεί σοβαρό και σύνθετο ζήτημα που απαιτεί μελέτη και συμμετοχή όλων των κοινωνικών εταίρων.

B) Ανεξάρτητα από την παραπάνω ευρεία αντιμετώπιση του θέματος των μεγαλύτερων σε ηλικία εργαζομένων πρέπει να ληφθούν μέτρα άμεσα και για την ασφαλιστική υποστήριξη των ανθρώπων που βρίσκονται στα πρόθυρα της συνταξιοδότησης στις περιοχές που υπάρχει κρίση, και όπου η πρόσβαση στην απασχόληση είναι αδύνατη.

5.3. Μερική απασχόληση

Με μερική απασχόληση εργάζονται στη χώρα μας 184.000 άτομα στην πλειοψηφία τους γυναίκες και το ποσοστό που ξεπερνά το 4%, είναι το χαμηλότερο από κάθε άλλη Ευρωπαϊκή χώρα.

Όμως όλα δείχνουν ότι αυτή η μορφή απασχόλησης βρίσκεται σε τροχιά εξέλιξης και θα παίξει σημαντικό ρόλο στη νέα ευέλικτη αγορά εργασίας τη νέα χιλιετία που ήδη έχει αρχίσει. Άλλωστε αποτελεί από τα μείζονα κεφάλαια προς συζήτηση στον κοινωνικό διάλογο. Και παρά τις επιφυλάξεις που διατυπώνουν οι συνδικαλιστικές οργανώσεις - ότι η μερική απασχόληση δεν πρέπει να χρησιμοποιηθεί ως υποκατάστατο της πλήρους απασχόλησης, αλλά μόνο συμπληρωματικά - κατανοούν ότι αν τεθούν όρια, αυτή η μορφή απασχόλησης μπορεί να λειτουργήσει αποτελεσματικά κατά της μείωσης της ανεργίας .

Υπάρχει μεγάλο ποσοστό μη οικειοθελούς μερικής απασχόλησης στην Ελλάδα σε σχέση με τις άλλες χώρες, ενώ οι Έλληνες μερικώς απασχολούμενοι εργάζονται περισσότερες ώρες από τους άλλους Ευρωπαίους. Δηλαδή για τους περισσότερους είναι λύση ανάγκης αφού δεν βρίσκουν θέση πλήρους απασχόλησης.

Το πέρασμα στη μερική απασχόληση προϋποθέτει οριστική σχεδόν παραίτηση από κάθε προοπτική καριέρας. Ακόμη και αν ορισμένες γυναίκες στο τέλος αποδέχονται αυτή την προοπτική, έστω και παρά τη θέληση τους, πολλοί λίγοι άντρες είναι έτοιμοι να συμβιβαστούν με αυτή την προοπτική.

Το δεύτερο εμπόδιο αφορά λιγότερο τη συλλογική συμπεριφορά των μισθωτών και περισσότερο τη συνδικαλιστική αντιμετώπιση στις διαπραγματεύσεις. Το πέρασμα στη μερική απασχόληση συνεπάγεται ως επί το πλείστον οριστική σχεδόν κατάργηση της συνδικαλιστικής πρακτικής. Όντως, η ποικιλία των ωραρίων εργασίας δυσχεραίνει τη διοργάνωση συγκεντρώσεων με γενική συμμετοχή των εργαζόμενων.

Το τρίτο εμπόδιο, σαφώς παρακάμπτεται πιο δύσκολα από τα υπόλοιπα: το πέρασμα στη μερική απασχόληση είναι μονομερής απόφαση του εργοδότη. Επί της ουσίας, δεν υφίσταται διαπραγμάτευση και η απόφαση είναι οριστική και άνευ όρων. Αν στη συνέχεια συμβεί κάποιο ατύχημα οικονομικής φύσης στην οικογένεια (απόλυση συγγενούς, ατύχημα κλπ.) αυτός που απασχολείται μερικώς δεν έχει το δικαίωμα, αλλά ούτε και την προοπτική, να βρει γρήγορα μια πλήρη απασχόληση.

Τέλος, θα πρέπει να εντοπίσουμε και ένα τέταρτο πρόβλημα, το οποίο χωρίς να αποτελεί εμπόδιο αυτό καθ' αυτό, προβληματίζει πολιτικούς και συνδικαλιστές. Το αποδεικνύουν οι αριθμοί: η αυξανόμενη προσφυγή στη μερική απασχόληση επιφέρει αισθητή επιδείνωση της εύθραυστης κατάστασης των γυναικών, σε σχέση με τους άντρες, στην αγορά εργασίας. Ωστόσο, αυτές είναι τα πρώτα θύματα της ανεργίας. Καλύτερα θα ήταν να μειωθεί ο εργάσιμος χρόνος για όλους, πράγμα που θα συντελέσει στο να βρεθεί χρόνος για τις οικιακές ασχολίες, το μέγαλωμα των παιδιών και ενδεχομένως έναν καλύτερο καταμερισμό των ευθυνών μεταξύ των αντρών και γυναικών.

5.4. Ελαστικό μοντέλο εργασίας

Στα κράτη-μέλη της Ε.Ε. 24 εκατομμύρια άνθρωποι εργάζονται σήμερα με καθεστώς μερικής απασχόλησης. Η ευέλικτη αυτή μορφή εργασίας δίνει το πλεονέκτημα στον εργαζόμενο να συνδυάσει την εργασία του με τις υπόλοιπες υποχρεώσεις του, όπως σπουδές και οικογένεια. Την ίδια ώρα ο εργοδότης μπορεί να ικανοποιήσει τις μεταβαλλόμενες καταναλωτικές απαιτήσεις, κυρίως όσον αφορά τις υπηρεσίες.

Στη χώρα μας, στο πλαίσιο αναζήτησης ενός μοντέλου εργασίας, ο ρόλος της μερικής απασχόλησης στον Ιδιωτικό και Δημόσιο τομέα αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα θέματα του Κοινωνικού Διαλόγου. Επιδιώκεται έτσι να συμπληρωθεί ο ν. 1892/90 (άρθρα 38,39) που κατοχυρώνει το «part time» στην ελληνική πραγματικότητα και να τεθούν όρια με στόχο την προστασία του εργαζόμενου.

Ο νόμος 1892/90 θέτει καταρχήν τις βάσεις της μερικής απασχόλησης: «με έγγραφη ατομική συμφωνία ο εργοδότης και ο μισθωτός κατά τη σύσταση της σχέσης εργασίας ή κατά τη διάρκεια της μπορούν να συμφωνήσουν για ορισμένο ή αόριστο χρόνο διάρκεια ημερήσιας ή εβδομαδιαίας εργασίας μικρότερη της κανονικής» (αρ. 38 παρ.1). Ορίζει ότι το ύψος των αποδοχών των μερικών απασχολούμενων δεν μπορεί να είναι κατώτερο από εκείνο των απασχολούμενων κατά το κανονικό ωράριο (βεβαίως για την ίδια εργασία και τις ίδιες ώρες απασχόλησης).

Προβλέπει, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα τους για ετήσια άδεια και θέτει το πλαίσιο της κοινωνικής ασφάλισης τους. Σύμφωνα με το ν. 1892/90 ο εργοδότης δεν μπορεί να αξιώσει εργασία πέρα από τη συμφωνημένη, όταν ο μερικώς απασχολούμενος έχει και άλλη απασχόληση ή βαρύνεται με οικογενειακές υποχρεώσεις.

Επιπλέον, «ο μερικώς απασχολούμενος επί ίσους όροις, έχει προτεραιότητα προσλήψεως σε θέση εργασίας πλήρους απασχολήσεως στην αυτή επιχείρηση » (αρ.38 παρ.6). Εντούτοις, το υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο δεν αγγίζει κάποιες ουσιαστικές πλευρές της μορφής αυτής της εργασίας. Οι ελάχιστες ώρες απασχόλησης, οι όροι συνταξιοδότησης των μακροχρόνια μερικώς απασχολουμένων, οι προϋποθέσεις μετατροπής μιας θέσης μερικής απασχόλησης σε θέση πλήρους απασχόλησης, είναι μόνον μερικές από τις πλευρές αυτές. Στόχος είναι να τεθούν όρια στη μερική απασχόληση των εργαζομένων στον ιδιωτικό τομέα (για την προστασία τους), αλλά και να επεκταθεί σε ειδικές εποχιακές θέσεις στο Δημόσιο, στα Ν.Π.Δ.Δ και στους Ο.Τ.Α , χωρίς να θίγουν οι υφιστάμενες θέσεις.

Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή μέσω του Πράσινου Βιβλίου “Σύμπραξη για μια νέα οργάνωση της εργασίας”, έχει καλέσει τους κοινωνικούς εταίρους να εκφράσουν την γνώμη τους, για το πώς μπορεί να επιτευχθεί η ανάπτυξη ενός νέου πλαισίου για τον εκσυγχρονισμό της εργασίας.

Αναζητείται έτσι ένα νέο πρότυπο εργασίας που θα σημάνει το πέρασμα από την “παραδοσιακή οργάνωση εργασίας” σε μια “ευέλικτη”, ανοικτή διαδικασία οργανωτικής ανάπτυξης, ικανό να οδηγήσει σε βελτίωση της απασχόλησης και της ανταγωνιστικότητας.

Επισημαίνεται όμως στην Πράσινη Βίβλο, ότι η αναζήτηση αυτού του νέου μοντέλου εργασίας δε θα πρέπει να περιοριστεί - όπως γινόταν μέχρι σήμερα- στις μεγάλες επιχειρήσεις καθώς και στις δημόσιες υπηρεσίες, όπως στις υπηρεσίες υγείας, εκπαίδευσης αλλά και σε αυτές του περιβαλλοντικού τομέα. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα που οδηγούν στο συμπέρασμα ότι μια νέα οργάνωση της εργασίας οδηγεί σε μεγαλύτερη παραγωγικότητα και ευημερία.

Το γερμανικό πρόγραμμα για την εργασία και την τεχνολογία, καθώς και τα σκανδιναβικά προγράμματα, αποδεικνύουν και αυτά με την σειρά τους ότι οι επιχειρήσεις που αναδιοργάνωσαν τη μορφή των εργασιακών σχέσεων είχαν πολύ καλύτερα αποτελέσματα από εκείνες που περιορίστηκαν στην εισαγωγή προηγμένης τεχνολογίας στη βιομηχανική παραγωγή. Ωστόσο, για να επιτευχθεί η γενική αποδοχή της νέας αυτής οργάνωσης της εργασίας, πρέπει να εξασφαλιστούν για τους μερικώς απασχολούμενους όροι εργασίας αντίστοιχοι με αυτούς των πλήρως απασχολουμένων.

5.5. Προτάσεις για αντιμετώπιση

Υπό αυτές τις συνθήκες, η ελληνική οικονομία αντιμετωπίζει δύο σημαντικές προκλήσεις. Η πρώτη είναι η ανάγκη για ισχυρή οικονομική ανάκαμψη για να αυξηθεί η δημιουργία κενών θέσεων, οι προσλήψεις και να δημιουργηθεί μια σταθερή αύξηση της απασχόλησης. Το δεύτερο είναι η ανάγκη για πολιτικές που θα αντιμετωπίσουν τα διαρθρωτικά προβλήματα της αγοράς εργασίας ώστε να βελτιωθεί η αντιστοιχία των ατόμων που αναζητούν εργασία σε νέες θέσεις εργασίας και να βοηθήσει στις προσαρμογές της αγοράς εργασίας των μακροχρόνια ανέργων, έτσι ώστε να αποφευχθεί η μεγάλη αύξηση της ανεργίας.

Μπορεί να αναμένεται με βεβαιότητα ότι οι μεταρρυθμίσεις της αγοράς εργασίας που συστάθηκαν από την κυβέρνηση θα οδηγήσουν στην πιο αποτελεσματική λειτουργία της αγοράς εργασίας σε μεσοπρόθεσμη βάση. Ειδικότερα, οι μισθολογικές συμβάσεις και το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος είναι σήμερα μετριοπαθή, χάρη σε αυτές τις μεταρρυθμίσεις, που οδηγούν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας (Dedoussopoulos, 2012). Το σύστημα ήδη κινείται προς την διόρθωση των ανισορροπιών, μειώνοντας έτσι την ανάγκη για περαιτέρω παρεμβάσεις πολιτικής φύσεως. Στην βραχυπρόθεσμη περίοδο, ωστόσο, είναι μάλλον απίθανο ότι τα νέα μέτρα θα είναι αρκετά για την πρόληψη της ανεργίας από περαιτέρω κλιμάκωση, και την αποκατάσταση της απασχόλησης (Dedoussopoulos & Lamproulou, 2012). Η μείωση των μισθών οδηγεί σε απώλειες στο διαθέσιμο εισόδημα, πιέζοντας την ιδιωτική κατανάλωση και αυτό αναμένεται να οδηγήσει σε περαιτέρω αποδυνάμωση της ζήτησης εργασίας. Το πάγωμα των προσλήψεων και των περικοπών των συμβάσεων ορισμένου χρόνου στο δημόσιο τομέα, συμβάλλουν επίσης σήμερα προς την ίδια κατεύθυνση. Το κοινωνικό κόστος των μέτρων μεταρρύθμισης δεν μπορεί να αγνοηθεί (Manoudi, 2012). Όπως αναφέραμε προηγουμένως, η Ελλάδα εμφανίζει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά των εργαζόμενων φτωχών στην Ε.Ε. και υπάρχουν συγκεκριμένες ενδείξεις ότι η κοινωνική κατάσταση επιδεινώνεται σημαντικά. Στην πραγματικότητα, με τις συνθήκες στην αγορά εργασίας να αναμένεται να επιδεινωθούν περαιτέρω στο άμεσο μέλλον, η ανάγκη για την προστασία των ανέργων και τον πιο ευάλωτων γίνεται εμφανής και παρουσιάζεται ως επιτακτική προτεραιότητα.

5.6. Εκσυγχρονισμός πλαισίου λειτουργίας ΟΑΕΔ

Είναι φανερό ότι το σημερινό σύστημα κάλυψης της ανεργίας, του ελέγχου της αγοράς εργασίας και της επαγγελματικής κατάρτισης, που ασκείται από τον ΟΑΕΔ είναι

απαρχαιωμένο και διαμορφώθηκε για να αντιμετωπίσει επίπεδα ανεργίας πολύ χαμηλά και μικρότερης διάρκειας, καθώς και προβλήματα εργασίας λιγότερο απαιτητικά από αυτά που διαμορφώνονται στην σημερινή πραγματικότητα, η οποία απαιτεί κατ' εξοχήν ευελιξία και γρήγορη πράξη.

Χρειάζεται ριζική αναμόρφωση του υφιστάμενου συστήματος καθώς και των νομικών πλαισίων. Παράλληλα ο ΟΑΕΔ έχει αποδείξει την ικανότητα να διακρίνει και να αντιμετωπίζει την ανάγκη εκσυγχρονισμού ώστε να χειριστεί τις συνεχείς εξελίξεις και τα νέα δεδομένα που έχει επιφέρει η κρίση.

Οι κατευθύνσεις που μπορούν να ακολουθηθούν είναι:

A) Βελτίωση του ελέγχου της ανεργίας και των προϋποθέσεων επιδότησης, ώστε να αντιμετωπιστούν οι καταστρατηγήσεις.

B) Αμεσότερη απόδοση των εισφορών οι οποίες καταβάλλονται για την αντιμετώπιση της ανεργίας

Γ) Διαμόρφωση δύο σταδίων/επιπέδων επιδομάτων ανεργίας, ως εξής:

Κύρια Επιδότηση (επίδομα ανεργίας)

Αυξημένα ποσά επιδόματος για βραχύτερο χρόνο

Η χρηματοδότηση τους θα προέρχεται κυρίως από εργοδότες και εργαζόμενους ίσως και μέσα από τα πλαίσια της εισφοράς 0,36% για την ανεργία που αποφασίστηκε με συμφωνία των κοινωνικών εταίρων και πρόκειται άμεσα να δρομολογηθεί η διαχείριση του.

Επικουρική Επιδότηση (κοινωνικό επίδομα)

Χαμηλά ποσά επιδόματος για πολύ μακρύ χρόνο θα καταβάλλονται μετά την λήξη της τακτικής επιδότησης και θα χρησιμοποιούνται από τον Κρατικό Προϋπολογισμό. Αντίστοιχες πρακτικές εφαρμόζονται και στις άλλες χώρες της Ευρώπης. Οι πρώτοι έξι μήνες συνήθως πληρώνονται από λογαριασμό που προκύπτει από εισφορές εργαζομένων και εργοδοτών, ενώ μετά το πρώτο εξάμηνο η δαπάνη του επιδόματος ανεργίας βαρύνει τον Εθνικό Προϋπολογισμό του κράτους, αποτελώντας έτσι μια καθαρά κοινωνική παροχή και μέριμνα από πλευράς πολιτείας.

Δ) Αναδιοργάνωση και δραστηριοποίηση των Γραφείων Ευρέσεων Εργασίας, ώστε να μπορούν να ανταποκρίνονται με ταχύτητα στην προσφορά και ζήτηση εργασίας σε όλη την χώρα. Συγχρόνως θα πρέπει να επιτραπεί η λειτουργία ιδιωτικών φορέων ευρέσεως εργασίας κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις. Πιστεύω ότι ο εκσυγχρονισμός των Γραφείων Ευρέσεως Εργασίας μπορεί να γίνει μόνο με την πλήρη μηχανοργάνωση τους και τη δημιουργία δικτύου πλήρους και εκσυγχρονισμένης παροχής πληροφοριών από και προς όλα τα γραφεία της Ελλάδας.

Ε) Συντονισμός και νέα προσέγγιση για τη δημιουργία και λειτουργία προγραμμάτων επαγγελματικής κατάρτισης και επανακατάρτισης ανέργων και εργαζομένων, των οποίων η εξειδίκευση απαξιώνεται.

ΣΤ) Βελτίωση της αποτελεσματικότητας των Κοινοτικών και Εθνικών πόρων στο τομέα αυτό.

Ζ) Τροποποίηση στις αποφασιστικές αρμοδιότητες και στην σύνθεση του Δ.Σ. του ΟΑΕΔ έτσι ώστε οι Κοινωνικοί Εταίροι να έχουν ισότιμη και ισομερή με το κράτος συμμετοχή.

Η) Η συνολική αναμόρφωση του συστήματος, όπως εκφράζεται παραπάνω πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο διαλόγου μεταξύ φορέων και εκπροσώπων εργαζομένων και εργοδοτών, με στόχο την εκπόνηση κοινού πορίσματος το οποίο θα πρέπει να είναι υποχρεωτικό για τη Διοίκηση και να εφαρμοστεί μέσα σε τακτό χρονικό διάστημα.

5.6.1. Εκπαίδευση – κατάρτιση

Ο στόχος είναι να δοθούν στους μακροχρόνια ανέργους νέες δεξιότητες που τους επιτρέπουν να βρουν θέσεις εργασίας σε αναπτυσσόμενες βιομηχανίες, π.χ. επανεκπαίδευση ανέργων χάλυβα για να αποκτήσουν βασικές δεξιότητες που να τους βοηθά να βρουν δουλειά στον τομέα των υπηρεσιών. Ωστόσο, παρά την παροχή προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης, οι άνεργοι μπορεί να είναι ανίκανοι ή απρόθυμοι να αφομοιώσουν νέες δεξιότητες.

Ο άνθρωπος, και γενικότερα το εργατικό δυναμικό και οι δεξιότητες του θα αποτελέσουν τις κυρίαρχες προϋποθέσεις για την ανάπτυξη. Απ' αυτές θα εξαρτηθεί η έγκαιρη προσαρμογή στις νέες τεχνολογίες, η εφαρμογή καινοτομιών, ο εκσυγχρονισμός των δομών της οικονομίας, το άνοιγμα των επιχειρήσεων προς τις νέες αγορές.

Γι' αυτό σημαντική επένδυση για το μέλλον της χώρας είναι η επένδυση στον ανθρώπινο παράγοντα. Οι επενδύσεις αυτές πρέπει να προγραμματιστούν ορθολογικά δεδομένου ότι παρουσιάζουν μεγάλο βαθμό επισφάλειας, έχουν μακροχρόνια απόδοση και απαιτούν την μεγάλη δέσμευση διοικητικών και χρηματικών πόρων. Αλλά θα είναι και οι κύριες επενδύσεις με ουσιαστικό περιεχόμενο προκειμένου να εξασφαλιστούν συγκριτικά πλεονεκτήματα στο δρόμο για την ανάπτυξη.

Η ποσοτική και μόνο αύξηση των επενδύσεων αυτών, φυσικά δεν αρκεί. Επιπλέον, θα προκληθεί σπατάλη πολύτιμων πόρων αν κατευθυνθούν στην αναπαραγωγή και επέκταση των υφισταμένων παρωχημένων δομών. Σκοπός των επενδύσεων αυτών πρέπει να είναι αντίθετα ο εκ βάθρων εκσυγχρονισμός των δομών αυτών και η προσαρμογή τους στα νέα δεδομένα.

Η αναβάθμιση της εκπαίδευσης/κατάρτισης στην Ελλάδα είναι ένα έργο μακροχρόνιο και απαιτεί συνέχεια και συνέπεια στις δράσεις που αναλαμβάνονται, καθώς επίσης δέσμευση και συνεργασία όλων των φορέων που συμμετέχουν. Επισημαίνεται η ύπαρξη δυσαρμονίας μεταξύ ζήτησης ειδικευμένης εργασίας, λόγω μεταβαλλόμενων αναγκών της αγοράς εργασίας και προσφοράς του εκπαιδευτικού μας συστήματος. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να παρατηρείται συχνά το φαινόμενο της συνύπαρξης ανεργίας και υπερβάλλουσας ζήτησης εργασίας για ορισμένες ειδικεύσεις.

Μία άλλη αδυναμία που παρατηρείται είναι η έλλειψη συντονισμού και εποπτείας των διαφόρων μορφών και προγραμμάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης που διαχέονται σε ποικίλους φορείς και οργανώσεις.

Δημιουργεί ιδιαίτερα αρνητική εντύπωση το γεγονός ότι στην σύνθεση σχετικών με τη συνεχιζόμενη κατάρτιση επιτροπών, η θεσμική συμμετοχή των κοινωνικών εταίρων είναι είτε ανύπαρκτη είτε τόσο ισχνή, ώστε να μην γίνονται πιστικοί ότι επιζητούν να βοηθήσουν με την συμβολή τους.

Υπογραμμίζεται ότι για να υπάρξουν θετικά αποτελέσματα, όλη η προσπάθεια είναι απαραίτητο να στηριχτεί στην ουσιαστική και ισότιμη συμβολή των κοινωνικών εταίρων, οι οποίοι είναι σε καλύτερη θέση να γνωρίζουν τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και κατά συνέπεια την εναρμόνιση των δομών κατάρτισης με τις υφιστάμενες και μελλοντικές ανάγκες της οικονομίας

5.6.2. Κινητικότητα εργατικού δυναμικού

Η αναντιστοιχία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης στην αγορά εργασίας θεωρείται ότι αποτελεί την αιτία της διαρθρωτικής ανεργίας, η οποία εκτιμάται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ότι βρίσκεται στο 6% σε Ευρωπαϊκό επίπεδο. Η ενίσχυση της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού θεωρείται βασικός παράγοντας περιορισμού των αναντιστοιχιών αυτών και κατ' επέκταση παράγοντας μείωσης της ανεργίας.

Το φύλλο, η ηλικία, το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον και κυρίως η εκπαιδευτική κατάρτιση επιδρούν αποφασιστικά στην επαγγελματική κινητικότητα του εργατικού δυναμικού. Επίσης η έλλειψη υποδομής στην περιφέρεια και η έλλειψη κινήτρων επηρεάζουν την γεωγραφική κινητικότητα των εργαζομένων.

Για την βελτίωση της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού πρέπει να ληφθούν μέτρα που θα στοχεύουν στα ακόλουθα:

- Ενίσχυση της γεωγραφικής κινητικότητας των εργαζομένων. Στην προκειμένη περίπτωση δεν αρκούν τα οικονομικά κίνητρα γεωγραφικής διακίνησης του εργατικού δυναμικού. Χρειάζεται μια οργανωμένη συνολική και ευέλικτη αντιμετώπιση του προβλήματος, όπως η καταγραφή των ζητούμενων ειδικοτήτων, των κενών θέσεων εργασίας σε όλη την περιφέρεια, συνεχής ροή πληροφόρησης των ενδιαφερομένων, ενίσχυση των προγραμμάτων κατάρτισης κ.ά.
- Διευκόλυνση της επαγγελματικής κινητικότητας των εργαζομένων μεταξύ τομέων της οικονομίας με κίνητρα και συγκεκριμένα προγράμματα κατάρτισης.
- Περιορισμούς της αναντιστοιχίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης ειδικοτήτων με καταγραφή της δεύτερης και ανάλογη προσαρμογή του εκπαιδευτικού προγράμματος, του συστήματος επαγγελματικής κατάρτισης και ενίσχυση της συνεχιζόμενης κατάρτισης στις διαρκώς μεταβαλλόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας.

5.6.3. Ευελιξία στην αγορά εργασίας

Η έλλειψη ευελιξίας στην αγορά εργασίας αποτελεί έναν από τους κύριους παράγοντες που επιβραδύνουν την πραγματοποίηση των απαιτούμενων διαρθρωτικών αλλαγών στην οικονομική δραστηριότητα για βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και οδηγούν σε υψηλότερα επίπεδα την ανεργία. Εκτός των άλλων, η αναδιοργάνωση του χρόνου εργασίας αποτελεί κρίσιμο στοιχείο για την προσαρμογή της παραγωγικής δραστηριότητας στις διακυμάνσεις της ζήτησης και για την βελτιστοποίηση της λειτουργίας του παραγωγικού εξοπλισμού.

Το κυμαινόμενο ωράριο, η από κοινού κατοχή θέσης εργασίας, οι συμβάσεις ορισμένου χρόνου και η μερική απασχόληση επιτρέπουν στις επιχειρήσεις να γίνουν πιο παραγωγικές και να διατηρήσουν την ανεργία σε χαμηλότερα επίπεδα ενώ συγχρόνως στις περισσότερες περιπτώσεις καλύπτουν και μεγάλο φάσμα εργαζόμενων(γυναίκες, νέοι).

Η εμπειρία των κρατών που προσφεύγουν στις ευέλικτες μορφές απασχόλησης δείχνει ότι:

- Έχουν χαμηλά ποσοστά ανεργίας.
- Ευνοούνται ειδικές ομάδες πληθυσμού που αναζητούν για αντικειμενικούς λόγους, μια μορφή ευελιξίας στην εργασιακή τους σχέση(γυναίκες με οικογενειακές υποχρεώσεις, φοιτητές κ.τ.λ.).
- Ευνοούνται επιχειρήσεις με εποχιακό χαρακτήρα.
- Δίνεται στους νέους που δεν κατορθώνουν να βρουν θέση εργασίας με πλήρη απασχόληση, η δυνατότητα να βελτιώσουν τα προσόντα τους και προοπτικές ένταξής τους στην αγορά εργασίας.
- Δίνεται η δυνατότητα για καλύτερη κατανομή του όγκου της διαθέσιμης εργασίας.
- Έχει αποδειχτεί ότι από τα είδη ελαστικών μορφών εργασίας, ιδιαίτερα η μερική απασχόληση προσφέρει σημαντικές δυνατότητες στη δημιουργία νέων και πρόσθετων θέσεων εργασίας.

5.7. Μέτρα αντιμετώπισης της ανεργίας στην Ελλάδα την περίοδο της οικονομικής κρίσης

Μια σειρά από εκτεταμένες νομοθετικές αλλαγές έχουν εισαχθεί από το 2010. Τα μέτρα περιλαμβάνουν τη ριζική αναθεώρηση των διαδικασιών συλλογικής διαπραγμάτευσης, με επιπτώσεις για τον κατώτατο μισθό, καθορισμό ορίων μαζικών απολύσεων και διαιτησίας. Οι νέοι κανόνες έχουν επίσης παρατείνει την περίοδο δοκιμασίας για νέες θέσεις εργασίας στο ένα έτος, μείωσαν το συνολικό επίπεδο της απόλυσης και εξασφαλίζουν ότι ισχύουν οι ίδιοι όροι αποζημίωσης-απόλυσης στους εργαζομένους. Η νομοθεσία έχει μειώσει τον ελάχιστο μισθό κατά 22% και κατά 32% για τους νέους. Η μείωση στους μισθούς είχε μια μικτή επίδραση στη συνολική ζήτηση. Από τη μία πλευρά, έχει βελτιωθεί η διεθνής ανταγωνιστικότητα και από την άλλη, έχει μειωθεί η εγχώρια ζήτηση, κυρίως λόγω της πτώσης του διαθέσιμου εισοδήματος των νοικοκυριών (Antonopoulos et. al., 2011).

Οι επιπτώσεις της παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης στην ελληνική οικονομία έφθασαν σε ένα σημείο κρίσης στις αρχές του 2010, όταν η χώρα βρέθηκε να είναι στα πρόθυρα της χρεοκοπίας. Στην Ελλάδα χορηγήθηκε οικονομική ενίσχυση ύψους 110 δις € από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το ΔΝΤ, σε αντάλλαγμα για την οποία η Ελλάδα συμφώνησε να υλοποιήσει ένα πρόγραμμα διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων όσον αφορά την οικονομική και δημοσιονομική πολιτική, καθώς και την πολιτική στον τομέα της αγοράς εργασίας. (Kretsos&Koukiadaki, 2011). Με βάση τις μεταρρυθμίσεις που προβλέπονται από τη συμφωνία της ενίσχυσης, μια σειρά από νόμους ψηφίστηκαν το 2010, που επιφέρουν ριζικές αλλαγές στις εργασιακές σχέσεις, με κύριο στόχο να καταστεί η αγορά εργασίας πιο ευέλικτη και να ελαχιστοποιηθεί το κόστος εργασίας. Οι πιο σημαντικοί από αυτούς τους νόμους ήταν οι Νόμοι 3833/2010, 3845/2010, 3863/2010 και Ν. 3899/2010. Όσον αφορά τις εργασιακές σχέσεις στο δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα - που περιλαμβάνει τις δημόσιες επιχειρήσεις και τις τοπικές αρχές - οι διατάξεις του Ν. 3833/2010 διευκρινίζουν τα ακόλουθα (Dedoussopoulos&Lampropoulou, 2012):

- περικοπές των αποδοχών όλων των ατόμων που απασχολούνται στον ευρύτερο δημόσιο τομέα - δηλαδή, κατά 12 % στα έξοδα ψυχαγωγίας και όλων των επιδομάτων και των αποζημιώσεων, κατά 7 % στα κέρδη (συνήθεις αποδοχές, αποζημιώσεις, όλοι οι τύποι των επιδομάτων) και κατά 30% σε επιδόματα Χριστουγέννων, Πάσχα και επίδομα αδειάς. Ωστόσο, τα επιδόματα που αφορούν την οικογενειακή κατάσταση,

την εξέλιξη της σταδιοδρομίας, τους κινδύνους των θέσεων εργασίας και την κατοχή μεταπτυχιακού απαλλάσσονται από αυτές τις περικοπές.

- την απαγόρευση στη διάταξη των αυξήσεων των μισθών για τους εργαζόμενους στο δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα, μέσω συλλογικών συμβάσεων ή ατομικών συμφωνιών μεταξύ του εργαζομένου και του εργοδότη.
- μείωση κατά 30 % του μέγιστου ορίου των υπερωριών απογευματινών ωρών για τους εργαζόμενους και τους μισθωτούς του δημόσιου τομέα, τους δημόσιους φορείς και τις τοπικές αρχές.
- την αναστολή των νέων θέσεων εργασίας και των διορισμών στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, με εξαίρεση των τομέων της εκπαίδευσης, της υγείας και της ασφάλειας.
- η καθιέρωση ενός δείκτη μιας πρόσληψης έναντι πέντε αποχωρήσεων για τους μόνιμους υπαλλήλους και για εκείνους με αορίστου χρόνου ιδιωτικού δικαίου συμβάσεις εργασίας, μιας πρόσληψης έναντι μια αποχώρησης
- πρόκειται να συσταθεί για τους τομείς της υγείας, της ασφάλειας και της εκπαίδευσης.

Εκτός από τις άμεσες επιβαρύνσεις που επιβάλλονται επί του εισοδήματος των εργαζομένων του δημόσιου τομέα οι έμμεσοι φόροι θα πρέπει να επιβάλλονται πλέον σε όλους τους μισθωτούς στην Ελλάδα. Αυτό πρέπει να γίνει κατανοητό, κυρίως μέσω της αύξησης του φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) για τις τρεις κατηγορίες προϊόντων - δηλαδή από 19% σε 21 %, από 9% σε 10 % και από 4 % έως 5 %.

Ο Νόμος 3845/2010 εισήγαγε μέτρα που επηρεάζουν τις ατομικές και συλλογικές εργασιακές σχέσεις, τους μισθούς και τις συντάξεις. Στο πεδίο των ατομικών σχέσεων εργασίας, ο νόμος εισήγαγε τα λεγόμενα «στάδια συμφωνιών» για την πρόσληψη ανέργων έως 24 ετών, οι οποίοι είναι εγγεγραμμένοι στους καταλόγους απασχόλησης (ΟΑΕΔ), για χρονικό διάστημα έως 12 μήνες. Κατά τη διάρκεια της παρούσας συμφωνίας, οι ακαθάριστες αποδοχές θα αντιστοιχούν στο 80% του κατώτατου μισθού του ανειδίκευτου εργάτη, όπως ορίζεται από την Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση που είναι σε ισχύ κατά το χρόνο. Οι εισφορές κοινωνικής ασφάλισης καταβάλλονται από τον ΟΑΕΔ (European Commission, 2011).

Την ίδια στιγμή, ο νόμος προβλέπει τη δυνατότητα να μετατρέψει - με τη συναίνεση του ανέργου - το επίδομα ανεργίας σε «επιταγή επανένταξης στην αγορά εργασίας». Αυτή λαμβάνεται ως επιδότηση από τον εργοδότη που προσλαμβάνει άνεργο που είναι εγγεγραμμένος στους καταλόγους του ΟΑΕΔ (Karantinos, 2012). Μετά το τέλος της επιδότησης και εφόσον η εργασιακή σχέση συνεχίζεται, η επιχείρηση δικαιούται, για ένα

ορισμένο χρονικό διάστημα, μια επιδότηση μέρους των εισφορών κοινωνικής ασφάλισης. Επιπλέον, η απαγόρευση της διάθεσης στην αγορά των εργαζομένων στο δημόσιο τομέα μέσω προσωρινών γραφείων ευρέσεως εργασίας αίρεται για τρία χρόνια, ενώ υπάρχει πρόβλεψη για τον ΟΑΕΔ να επιδοτεί γραφεία εύρεσης προσωρινής απασχόλησης για την πρόσληψη ανέργων ηλικίας 55-64 ετών για να εργαστούν στο δημόσιο τομέα (Antonopoulos et. al., 2011). Ο περιορισμός της ηλικίας δεν ισχύει για την τοποθέτηση των εργαζομένων μέσω εταιρειών προσωρινής απασχόλησης σε οργανισμούς που εποπτεύονται από το Υπουργείο Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης - όπως προνοιακά ιδρύματα, δομές ψυχικής υγείας και κέντρα πρόληψης (Karantinos, 2011).

Στον τομέα των μισθών, ο νόμος ορίζει ότι οι αποδοχές, οι αποζημιώσεις απόλυσης, τα επιδόματα και όλα τα είδη των αποδοχών των δημοσίων υπαλλήλων και του προσωπικού που απασχολούνται με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου - στο κράτος, στο δημόσιο δίκαιο εταιρικά όργανα και οργανισμούς τοπικής αυτοδιοίκησης, στις ένοπλες δυνάμεις, στην Ελληνική αστυνομία, την πυροσβεστική και την ακτοφυλακή - είναι να μειωθούν κατά 8 %. Αυτό είναι πέρα από τη μείωση που προβλέπεται από το νόμο 3833/2010. Τα κέρδη, η αποζημίωση απόλυσης, τα επιδόματα και όλα τα είδη των αμοιβών του προσωπικού που απασχολείται από ιδιωτικού δικαίου εταιρικά όργανα που ανήκουν στο κράτος ή που επιδοτούνται τακτικά από τον κρατικό προϋπολογισμό, ή είναι δημόσιες επιχειρήσεις, θα πρέπει να μειωθούν κατά 3%. Αυτό είναι πέρα από τη μείωση που προβλέπεται από το νόμο 3833/2010 (Kretsos&Koukiadaki, 2011).

Όσον αφορά τα επιδόματα, των Χριστουγέννων, του Πάσχα και τα επιδόματα αδειάς όλων των πιο πάνω υπαλλήλων - τα οποία ανέρχονται σε δύο μηνιαίους μισθούς και αναφέρονται ως 13ος και 14ος μισθός - θα πρέπει να αναπροσαρμόζονται ως εξής (Mouriki, 2012):

- το δώρο Χριστουγέννων θα ανέρχεται σε € 500,
- το πασχαλινό επίδομα θα ανέλθει συνολικά σε € 250.
- το επίδομα αδειάς θα πρέπει να τροποποιηθεί σε € 250.

Αυτά τα μπόνους θα πρέπει να καταβάλλονται μόνο για όσο διάστημα οι συνήθεις αποδοχές, οι αποζημιώσεις και οι αποδοχές του κάθε είδους δεν υπερβαίνουν το μηνιαίο ποσό των € 3.000. Τα επιδόματα Χριστουγέννων, του Πάσχα και τα επιδόματα αδειάς που προβλέπονται από οποιοδήποτε γενικές ή ειδικές καταστατικές διατάξεις ή κανονιστικές πράξεις για τους συνταξιούχους και τους δικαιούχους επιδόματος του ευρύτερου δημόσιου τομέα πρέπει να

καταβάλλονται εφόσον ο δικαιούχος είναι ηλικίας άνω των 60 ετών και το συνολικό ποσό της σύνταξης που καταβάλλεται κάθε μήνα δεν υπερβαίνει τα € 2.500. Τα επιδόματα αναπροσαρμόζονται ως εξής (Mouriki, 2012):

- το δώρο Χριστουγέννων θα ανέλθει συνολικά σε €400
- το δώρο Πάσχα ανέρχεται σε €200
- το επίδομα αδειας θα πρέπει να τροποποιηθεί σε €200.

Μετά το Ν. 3845/2010, ο νόμος 3863/2010 εισήγαγε αρκετές θεμελιώδεις αλλαγές στις εργασιακές σχέσεις, συμπεριλαμβανομένων των εξής (Karantinos, 2011):

- Η περίοδος προειδοποίησης για την καταγγελία αορίστου χρόνου των συμβάσεων εργασίας μειώνεται σημαντικά. Αυτό ισοδυναμεί με έμμεση μείωση της αποζημίωσης απόλυσης των εργαζομένων κατά 50 %.
- Τα κατώτατα όρια για τις ομαδικές απολύσεις έχουν μειωθεί σημαντικά. Οι απολύσεις θεωρούνται πλέον να είναι συλλογικές, όπου περισσότεροι από έξι εργαζόμενοι χάνουν τις δουλειές τους σε εταιρείες που έχουν μεταξύ 20 και 150 εργαζόμενους, σε σύγκριση με το προηγούμενο όριο των τεσσάρων εργαζομένων σε εταιρείες με 20-200 εργαζόμενους. Το όριο αυτό καθορίζεται στο 5% του προσωπικού ή περισσότερους από 30 εργαζόμενους για επιχειρήσεις με περισσότερους από 150 εργαζόμενους, σε σύγκριση με το προηγούμενο επίπεδο του 2% - 3% του προσωπικού και 30 εργαζόμενους για επιχειρήσεις με περισσότερους από 200 εργαζομένους.
- Οι δαπάνες υπερωριών μειώθηκαν κατά 5% και 10%.
- Ο κατώτατος μισθός για τους εργαζόμενους κάτω των 25 ετών μειώνεται στο 84% του κατώτατου εθνικού μισθού που ορίζει η Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας (ΕΓΣΣΕ). Ο κατώτατος μισθός των ανήλικων εργαζομένων ηλικίας 15-18 ετών καθορίστηκε στο 70% του κατώτατου μισθού που ορίζει η ΕΓΣΣΕ μέσω της σύναψης συμφωνιών μαθητείας.

Ο Νόμος 3899/2010 ο τελευταίος νόμος σχετικά με την αγορά εργασίας, ο οποίος ψηφίστηκε το 2010 (Δεκέμβριος), έφερε σημαντικές αλλαγές στο συλλογικό εργατικό δίκαιο που ίσχυε μέχρι τότε. Μέχρι που ψηφίστηκε νόμος 3899/2010, η αρχή της εφαρμογής ενός κανονισμού που θα είναι πιο ευνοϊκός για τον εργαζόμενο σε περίπτωση ταυτόχρονης λήψης συλλογικών συμβάσεων εργασίας, που εφαρμόζεται απολύτως, δεν υπήρχε δυνατότητα αποκλίσεως από

αυτό. Οι κατώτατοι μισθοί και οι ελάχιστες συνθήκες εργασίας σε εθνικό και τομεακό επίπεδο έχουν θεσπιστεί από την ΕΓΣΣΕ (Manoudi, 2012).

Εξάλλου, ο νόμος 3899/2010 εισήγαγε σημαντικές ρυθμίσεις σε σχέση με το θεσμό της διαιτησίας. Πιο συγκεκριμένα, οι νέοι κανονισμοί εξακολουθούν να προσφέρουν τη δυνατότητα να είναι σε θέση να προσφεύγουν μονομερώς στη διαιτησία. Αυτό σημαίνει ότι η διαιτησία είναι ακόμη υποχρεωτική, καθώς διαδικασίες διαιτησίας μπορεί να κινηθούν ελεύθερα από ένα μόνο αντίδικο, αλλά έχει ως αποτέλεσμα την έκδοση διαιτητικής απόφασης η οποία είναι δεσμευτική και για τα δύο μέρη. Ωστόσο, ο νόμος 3899/2010 προβλέπει ότι, αν η διαμεσολάβηση είναι ανεπιτυχής, όχι μόνο τα συνδικάτα αλλά και ο εργοδότης μπορεί να παραπέμψουν τα θέματα μονομερώς σε διαιτησία, εφόσον το άλλο μέρος δεν αποδέχεται τις προτάσεις του διαμεσολαβητή. Όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής της διαδικασίας διαιτησίας, οι νέοι κανονισμοί εισάγουν ένα σημαντικό περιορισμό: τα βραβεία διαιτησίας, από τώρα και στο εξής, καθορίζουν μόνο ελάχιστα μηνιαία ή και ημερομίσθια. Άλλοι όροι της απασχόλησης, όπως τα επιδόματα, οι ώρες εργασίας, οι αργίες και οι ρυθμίσεις των άλλων όρων απασχόλησης (όπως η διάρθρωση και η πλήρωση των κενών θέσεων εργασίας, η πρόσληψη, η λήξη της απασχόλησης, οι λόγοι για τις διαδικασίες καταγγελίας και οι αποζημιώσεις), δεν μπορεί πλέον να ρυθμίζονται από διαιτητικές αποφάσεις (Karantinos, 2012).

Στις 4 Φεβρουαρίου 2012 η Ελλάδα εξέδωσε το νόμο 4046/12, σχετικά με μια νέα δανειακή σύμβαση που επετεύχθη με την τρόικα. Ο νέος νόμος ευρέως αναφέρεται ως «Μνημόνιο 2», αλλάζει τις εργασιακές σχέσεις, τις συμφωνίες και τους μισθούς, ενώ καταρρίπτει και μακροχρόνιους νόμους, αρχές και πρακτικές. Όσον αφορά τους κατώτατους μισθούς, η μείωση του μισθού επιτρέπεται πλέον για όλους τους υπαλλήλους που λαμβάνουν το βασικό μισθό που συμφωνήθηκε στην Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας (ΕΓΣΣΕ), η ίσχυσε για τρία έτη. Η περικοπή μισθού για τους εργαζόμενους είναι γενικά 22% και 32% για τα άτομα κάτω των 25 ετών. Αυτή η περικοπή μπορεί να επιβληθεί από τους εργοδότες χωρίς τη συναίνεση των εργαζομένων (Dedoussopoulos, 2012).

Ο βασικός μηνιαίος μισθός που συμφωνήθηκε από την Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας για έναν εργαζόμενο που είναι ενιαία και δεν έχει παιδιά ή εργασιακή εμπειρία ήταν € 751,39 (μεικτά). Μετά την περικοπή κατά 22%, ο νέος ελάχιστος μηνιαίος μισθός για αυτή την κατηγορία των εργαζομένων θα είναι €586,08. Μετά την αφαίρεση των εισφορών

κοινωνικής ασφάλισης και των φόρων, οι καθαρές μηνιαίες αποδοχές θα είναι €476,35, και για τους κάτω των 25 ετών, €426,64 (Karantinos, 2012).

Όσον αφορά τις συλλογικές συμβάσεις εργασίας, με ελάχιστη διάρκεια ενός έτους και μέγιστη διάρκεια τριών ετών, προηγουμένως μπορούσαν να γίνουν συλλογικές συμβάσεις αορίστου χρόνου. Οι συλλογικές συμβάσεις (τομεακές και επαγγελματικές) που έχουν τεθεί σε ισχύ για 24 μήνες ή περισσότερο έληξαν το αργότερο ένα έτος μετά την έκδοση της νέας πράξης, στις 14 Φεβρουαρίου 2013. Οι συλλογικές συμφωνίες που υπογράφηκαν μετά τις 14 Φεβρουαρίου 2010 μπορεί να ίσχυαν για τρία χρόνια, αλλά οι εργοδότες έχουν το δικαίωμα να τις καταγγείλουν και να αρχίσουν ένα νέο γύρο διαπραγματεύσεων μετά από ένα χρόνο.

Το προηγούμενο σύστημα της «επέκτασης» των συλλογικών συμβάσεων σημαίνει ότι ακόμη και μετά τη λήξη, μια παλιά συλλογική σύμβαση θα παραμείνει σε ισχύ, ενώ ένας νέος γύρος διαπραγματεύσεων ξεκίνησε. Η συμφωνία θα μπορούσε να επεκταθεί για διάστημα έως έξι μήνες. Εάν, μετά την περίοδο αυτή, καμία νέα συλλογική σύμβαση δεν είχε υπογραφεί, η αρχή του «αποτελέσματος» σημαίνει ότι οι μισθοί και τα επιδόματα των εργαζομένων θα παραμείνουν αμετάβλητα και θα καταστεί νομικά δεσμευτικό το μέρος της ατομικής σύμβασης εργασίας τους (Karantinos, 2011).

- Σύμφωνα με τη νέα νομοθεσία η δυνατή περίοδος επέκτασης μειώθηκε στους τρεις μήνες.
- Η αρχή «μετά από επίδραση» έχει μεταβληθεί καταρχήν για να διασφαλιστεί ότι οι εργοδότες δεν είναι υποχρεωμένοι να πληρώσουν όλα τα επιδόματα και τα επιδόματα που περιέχονται στην προηγούμενη συμφωνία, αλλά μόνο ο βασικός μισθός του εν λόγω τομέα, επαγγέλματος ή επιχείρησης και μόνο δικαιώματα που σχετίζονται με την αρχαιότητα, τα παιδιά, τις σπουδές και τις επικίνδυνες εργασίες. Αυτό μπορεί να επιβληθεί χωρίς τη συναίνεση του εργαζόμενου και θα εξακολουθήσουν να ισχύουν μέχρις ότου αντικατασταθούν από μια νέα συλλογική ή ατομική σύμβαση, η οποία ενδέχεται να περιέχει ακόμη δυσμενέστερους όρους.
- Γίνεται πρόβλεψη για το πάγωμα των αυξήσεων κατά την ολοκλήρωση ενός έτους με έναν εργοδότη, η λεγόμενη «ωρίμανση των υπηρεσιών», με την αναστολή της ισχύος οποιουδήποτε σχετικού νόμου, διάταξης, συλλογικής σύμβασης ή διαιτητικής απόφασης.

Όσον αφορά τις συμβάσεις αορίστου χρόνου στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, από την 14η Φεβρουαρίου 2012, οι συμφωνίες για την απασχόληση που θα έπρεπε κανονικά να λήξουν μόνο κατά τη συνταξιοδότηση ή τη νόμιμη ηλικία συνταξιοδότησης και που οι εργοδότες δεν θα μπορούσαν να τερματίσουν κάτω από οποιεσδήποτε άλλες συνθήκες, τώρα πρέπει να θεωρηθούν ως συλλογικές συμβάσεις εργασίας αορίστου χρόνου (Manoudi, 2012). Η αλλαγή αυτή καθιστά δυνατό για τους εργοδότες να καταγγείλουν τις συμβάσεις αυτές, εφόσον συμμορφώνονται με τη σχετική νομοθεσία σε θέματα όπως η αποζημίωση και η σωστή κοινοποίηση. Αυτό επηρεάζει ένα μεγάλο αριθμό των εργαζομένων στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, καθώς επίσης και κάποιους εργαζομένους στις τράπεζες που είχαν «μόνιμες» συμβάσεις εργασίας που τους προστατεύουν από την απόλυση (Dedoussopoulos, 2012).

Ανακεφαλαιώνοντας, οι αλλαγές πολιτικής που εισήγαγε ως αποτέλεσμα της κρίσης η κυβέρνηση, τροποποιούν ριζικά το σύστημα διαμόρφωσης των μισθών. Ο κατώτατος μισθός προσδιορίζεται τώρα από την κυβέρνηση και όχι από τους κοινωνικούς εταίρους, καθώς και οι αλλαγές που επιβάλλονται στις συλλογικές διαπραγματεύσεις σηματοδοτούν το τέλος των τομεακών συμφωνιών και της Εθνικής Γενικής Συλλογικής Σύμβασης. Σχετικά με τον αντίκτυπο των μέτρων αυτών, τα στοιχεία από την πιο πρόσφατη έκθεση από την Επιθεώρηση Εργασίας δείχνουν ότι οι αλλαγές στην εργατική νομοθεσία έχουν οδηγήσει σε δραματική αύξηση των ευέλικτων συμβάσεων εργασίας. Τα στοιχεία έδειξαν επίσης δραματική αύξηση στις επιχειρηματικές συμφωνίες επιπέδου και τη ρύθμιση των όρων εργασίας με ατομικές συμβάσεις εργασίας. Αυτά εισήχθησαν σε βάρος των τομεακών συμφωνιών σε επίπεδο το οποίο είχε τεθεί σε ισχύ εδώ και δεκαετίες. Οι αλλαγές αυτές συνοδεύτηκαν από τη μείωση των μισθών των εργαζομένων και την αύξηση της ανασφάλιστης εργασίας.

Υπήρξε, επίσης, μια σημαντική αύξηση του αριθμού των εργαζομένων με πλήρη απασχόληση να στραφούν σε συμβάσεις μερικής απασχόλησης και εκ περιτροπής εργασία. Μερικές από αυτές τις αλλαγές, έγιναν με τη σύμφωνη γνώμη του εργαζομένου, και μερικές φορές ο εργοδότης επέβαλε την αλλαγή χωρίς να επιτευχθεί συμφωνία. Πιο συγκεκριμένα, σε σύγκριση με τους πρώτους τέσσερις μήνες του 2011, η μετατροπή των συμβάσεων εργασίας πλήρους απασχόλησης σε ευέλικτες μορφές απασχόλησης αυξήθηκε κατά:

- 47% (4.909 αλλαγές) μετατάσσονται σε μερική απασχόληση.
- περίπου 7% (513 αλλαγές) τροποποιούνται για να εργαστούν εκ περιτροπής με τη σύμφωνη γνώμη του εργαζομένου.

- 169% (3.328 αλλαγές) των συμβάσεων εκ περιτροπής εργασίας που επιβάλλεται με μονομερή απόφαση του εργοδότη.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι, σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία, είναι δυνατό για έναν εργοδότη να εισαγάγει την εκ περιτροπής εργασία που μειώνει την απασχόληση σε λιγότερες ημέρες την εβδομάδα ή το μήνα (ή ένα συνδυασμό των δύο) για χρονικό διάστημα έως και εννέα μήνες σε ένα ημερολογιακό έτος χωρίς να υποχρεούται να παρουσιάσει επίσημα στατιστικά δεδομένα για την αλλαγή (Dedoussopoulos&Lamproroulou, 2012).

Μπορεί να αναμένεται με βεβαιότητα ότι οι μεταρρυθμίσεις της αγοράς εργασίας που συστάθηκαν από την κυβέρνηση θα οδηγήσουν στην πιο αποτελεσματική λειτουργία της αγοράς εργασίας σε μεσοπρόθεσμη βάση. Ειδικότερα, οι μισθολογικές συμβάσεις και το κόστος εργασίας ανά μονάδα προϊόντος που είναι σήμερα μετριοπαθή, χάρη σε αυτές τις μεταρρυθμίσεις, που οδηγούν στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας (Dedoussopoulos, 2012). Το σύστημα ήδη κινείται προς την διόρθωση των ανισορροπιών, μειώνοντας έτσι την ανάγκη για περαιτέρω παρεμβάσεις πολιτικής. Στην βραχυπρόθεσμη περίοδο, ωστόσο, είναι μάλλον απίθανο ότι τα νέα μέτρα θα είναι αρκετά για την πρόληψη της ανεργίας από περαιτέρω κλιμάκωση, και την αποκατάσταση της απασχόλησης (Dedoussopoulos& Lamproroulou, 2012). Η μείωση των μισθών οδηγεί σε απώλειες εισοδήματος, πιέζοντας την ιδιωτική κατανάλωση και αυτό αναμένεται με την σειρά του να οδηγήσει σε περαιτέρω αποδυνάμωση της ζήτησης εργασίας. Το πάγωμα των προσλήψεων και των περικοπών των συμβάσεων ορισμένου χρόνου στο δημόσιο τομέα, συμβάλλουν επίσης σήμερα προς την ίδια κατεύθυνση. Το κοινωνικό κόστος των μέτρων μεταρρύθμισης δεν μπορεί να αγνοηθεί (Manoudi, 2012). Όπως ανέφερα προηγουμένως, η Ελλάδα εμφανίζει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά των εργαζόμενων φτωχών στην ΕΕ και υπάρχουν συγκεκριμένες ενδείξεις ότι η κοινωνική κατάσταση επιδεινώνεται σημαντικά. Στην πραγματικότητα, με τις συνθήκες στην αγορά εργασίας να αναμένεται να επιδεινωθούν περαιτέρω στο άμεσο μέλλον, η ανάγκη για την προστασία των ανέργων και των πιο ευάλωτων κοινωνικών ομάδων γίνεται επιτακτική ανάγκη. (Mouriki, 2012).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

6.1 Εισαγωγή

Η παρούσα στατιστική ανάλυση επικεντρώνεται στο να ερευνήσει τους παράγοντες που επηρεάζουν το επίπεδο της ανεργίας στην Ελλάδα. Συγκεκριμένα, συλλέξαμε δεδομένα από τον ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης) σε ετήσια βάση. Το σύνολο του δείγματος μας αποτελείται από 34 παρατηρήσεις σε ετήσια βάση. Συγκεκριμένα, συλλέξαμε δεδομένα από το 1981 έως το 2014. Πρέπει να επισημάνουμε ότι δεν υπήρχαν διαθέσιμα στοιχεία για παλαιότερα έτη για όλες τις εξεταζόμενες μεταβλητές που θέλαμε να ελέγξουμε. Για την ανάλυση των δεδομένων χρησιμοποιήσαμε τις μεθόδους της περιγραφικής στατιστικής, της ανάλυσης συσχετίσεων κατά Pearson καθώς και την ανάλυση παλινδρόμησης. Ως εξαρτημένη μεταβλητή επιλέξαμε το ποσοστό ανεργίας (unemployment rate). Ως ανεξάρτητες μεταβλητές χρησιμοποιήσαμε τον πληθωρισμό, τον κατώτατο μισθό, το κόστος εργασίας, την ανάπτυξη της χώρας, την απόδοση του 10ετούς Ελληνικού Ομολόγου καθώς και τον βαθμό εξωστρέφειας της Ελληνικής Οικονομίας. Η ανάλυση των δεδομένων έγινε με τη χρήση του στατιστικού προγράμματος SPSS 20 καθώς και του E-views 7,2.

6.2.Μεταβλητές

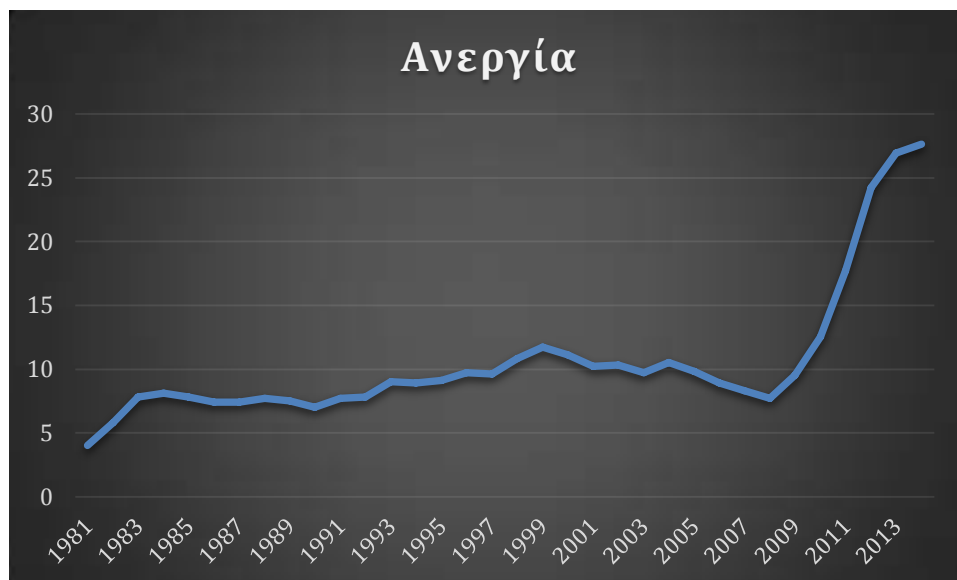
Ουσιαστικά, στην παρούσα εμπειρική μελέτη χρησιμοποιούμε έξι μεταβλητές. Η ανεργία (εξαρτημένη μεταβλητή) μετριέται ως ποσοστό του ενεργού πληθυσμού που είναι άνεργοι. Επίσης, ο πληθωρισμός μετριέται ως ποσοστό μεταβολής του γενικότερου επιπέδου τιμών μεταξύ δύο ετών. Ο κατώτατος μισθός είναι ο χαμηλότερος μισθός ο οποίος λαμβάνει ένας ανειδίκευτος εργάτης σύμφωνα με την καθολική σύμβαση εργασίας στην Ελλάδα. Ουσιαστικά, μπορεί να θεωρηθεί και ως το λιγότερο εισόδημα που πρέπει μηνιαίως να δαπανήσει κάποιος έτσι ώστε να ζήσει στην Ελλάδα. Το κόστος εργασίας μετρήθηκε με έτος

βάσης το 2000 και παρουσιάζεται ως ποσοστό του έτους 2000. Η ανάπτυξη της χώρας μετριέται ως η ποσοστιαία μεταβολή του ΑΕΠ, η απόδοση του 10ετούς ομολόγου μετριέται ως το κόστος δανεισμού της κεντρικής κυβέρνησης στην Ελλάδα για ομόλογο λήξης 10 ετών ενώ ο βαθμός εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας ορίζεται ως ο λόγος του επιπέδου των εξαγωγών προς το ΑΕΠ.

6.3. Περιγραφική στατιστική

Στην περιγραφική στατιστική περιγράφονται τα διάφορα στατιστικά στοιχεία μετά από συλλογή και ταξινόμηση κατά ομάδες των στατιστικών δεδομένων τα οποία ακολούθως παρουσιάζονται υπό μορφή ανάλυσης σε πίνακες, διαγράμματα με χαρακτηριστικές τιμές, ή ιδιότητες (Ioannides, 2009). Η έννοια της περιγραφικής στατιστικής σχετίζεται με την παρουσίαση βασικών στατιστικών μέτρων όπως ο μέσος όρος, η τυπική απόκλιση, το εύρος κτλ.

Αρχικά παρουσιάζουμε τη χρονική μεταβολή των μεγεθών μας από το 1981 ως το 2014.

Η ανεργία φαίνεται να έχει σταθερή τιμή μεταξύ του 5% και 10% μέχρι και το 2008. Βέβαια, υπήρξε μια κορυφή το 1999 όπου έφτασε το 11.6%. Βέβαια, από το ξέσπασμα της σύγχρονης οικονομικής κρίσης και της κρίσης χρέους που χτύπησε την Ελλάδα από το 2009 και μετά, παρατηρούμε ότι η ανεργία έφτασε στο υψηλά ιστορικό το 2014 (εκτίμηση 27.6%).

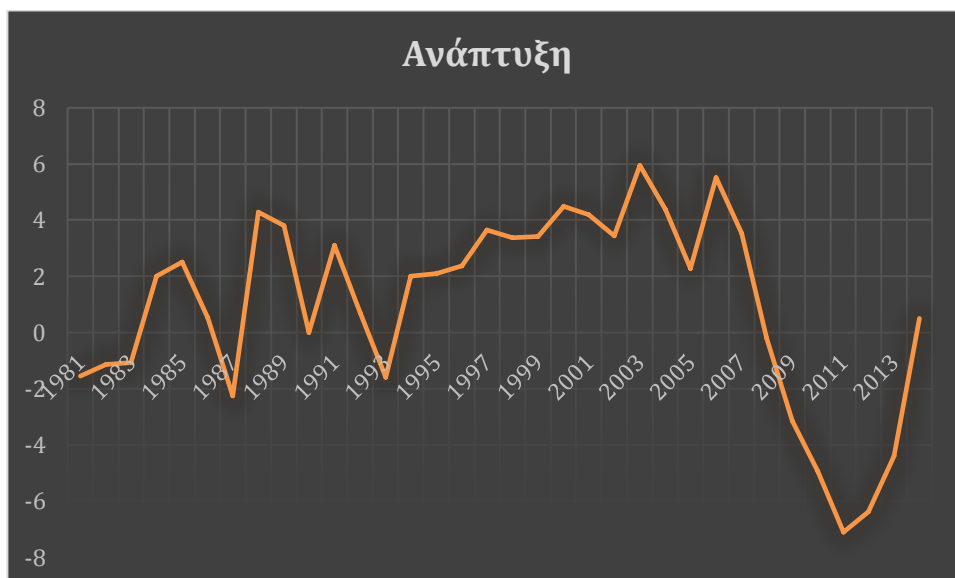
Αντίθετα, ο πληθωρισμός έχει συνεχή διαχρονικά καθοδική πορεία. Συγκεκριμένα, το 1981 ήταν 24,46% ενώ το 2013 έφτασε να είναι αρνητικός (-1%). Βέβαια, παρατηρούμε ότι από το 1999 και μετά ο πληθωρισμός στην Ελλάδα κυμαινόταν γύρω στο 3%.

Στη συνέχεια, παρατηρείται μια συνεχής αύξηση του κατώτατου μισθού στην Ελλάδα από το 1981 έως και το 2012. Επισημαίνεται ότι η Ελλάδα μπήκε στη ζώνη του ευρώ το 2002. Οπότε, έγινε μετατροπή από δραχμές σε ευρώ για τα προηγούμενα έτη σύμφωνα με την κλειδωμένη ισοτιμία 340,75 δραχμών για ένα ευρώ. Βέβαια, το 2013 παρατηρούμε μια απότομη πτώση του βασικού μισθού στα 683 ευρώ.

Το κόστος εργασίας υπολογίστηκε με έτος βάσης το 2000. Ουσιαστικά, παρουσιάζεται το ποσοστό του ωριαίου κόστους εργασίας κάθε έτος σε σχέση με το 2000. Παρατηρείται μια σημαντική πτώση του ωριαία κόστους εργασίας στην Ελλάδα από το 2011 και μετά.

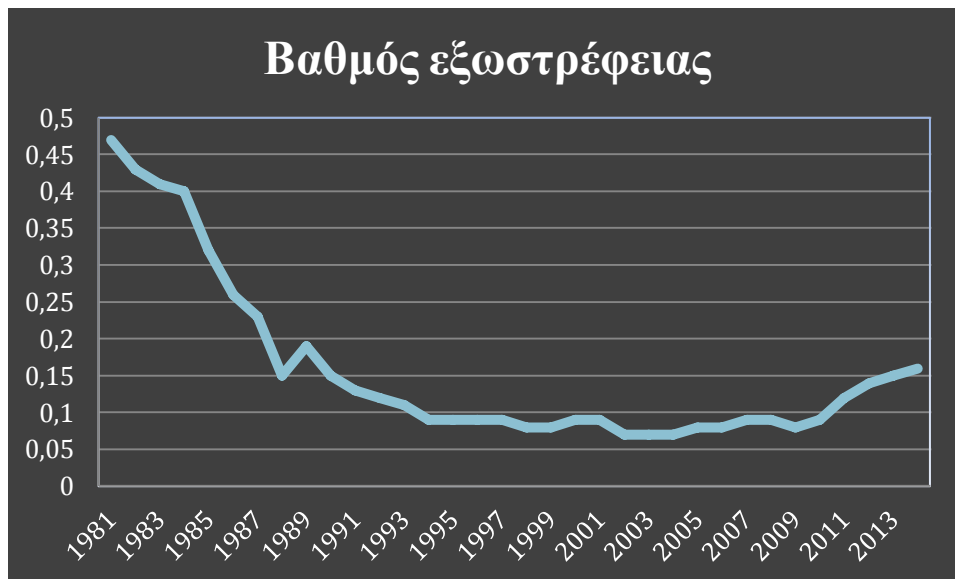

Το διάγραμμα παραπάνω δείχνει τη διαχρονική πορεία της αύξησης του ΑΕΠ (ανάπτυξης) από το 1981 ως το 2014. Παρατηρείται μια ουσιαστική ανάπτυξη στην Ελλάδα από το 1994 ως και το 2007. Από το 2008 μέχρι και το 2013, η χώρα μαστίζεται με βαθιά ύφεση που το 2011 έφτασε στο 7.11%. Βέβαια, εκτιμάται ότι η ελληνική οικονομία θα επιστρέψει σε οριακή ανάπτυξη (0.5%) το 2014.

Εν συνεχεία, παρουσιάζουμε την απόδοση του 10ετούς ομολόγου της Ελληνικής Κυβέρνησης. Φαίνεται ότι το κόστος δανεισμού της Ελλάδας για 10ετή ομόλογα ήταν κοντά στο 5.5% μέχρι και την είσοδο της χώρας στη ζώνη του ευρώ. Μετά το 2002, φαίνεται μια πτωτική πορεία του κόστους δανεισμού γύρω στο 3.5% μέχρι και το 2009. Το 2010 φάνηκε ότι η Ελλάδα θα έχει πρόβλημα χρηματοδότησης του χρέους της. Έτσι, το κόστος δανεισμού αυξήθηκε υπερβολικά φτάνοντας το 2012 στο 38%. Σήμερα, η απόδοση του 10ετούς ομολόγου της Ελληνικής Κυβέρνησης βρίσκεται κοντά στο 6.7% (Μάρτιος 2014).

Τέλος, όπως παρατηρείται από το παρακάτω γράφημα, ο βαθμός εξωστρέφειας της ελληνικής οικονομίας ο οποίος ορίζεται ως ο λόγος του επιπέδου των εξαγωγών προς το ΑΕΠ μειώνεται σταθερά διαχρονικά σημειώνοντας μικρή ανάκαμψη το 1989 και την τετραετία 2011 έως 2014. Το συγκεκριμένο αποτέλεσμα οφείλεται κατά κύριο λόγο στη μείωση του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος της ελληνικής οικονομίας και στη σταθερότητα του επιπέδου των εξαγωγών.

Παρακάτω αναφέρονται συγκεκριμένοι στατιστικοί δείκτες όσον αφορά τις εξαρτημένες και ανεξάρτητες μεταβλητές που χρησιμοποιούμε στην έρευνα μας.

Στατιστικά Μέτρα	Ανεργία	Πληθωρισμός	Κατώτατος Μισθός	Κόστος Εργασίας	Ανάπτυξη	Απόδοση 10ετούς Ομολόγου	Βαθμός εξωστρέφειας
Μέσος Όρος	0,105794	0,094498	510,24	0,877235	0,010081	0,073456	0,1581
Διάμεσος	0,090500	0,051526	485,00	0,905000	0,020552	0,062123	0,1031
Επικρατούσα Τιμή	0,0770	-0,0101	275	0,9100	-0,0710	0,0450	0,0700
Τυπική Απόκλιση	0,0545065	0,0781439	183,895	0,1726863	0,0338759	0,0571554	0,11473
Εύρος	2,278	0,514	0,536	-0,318	-0,821	4,954	0,4000
Ασσυμετρία	4,746	-1,275	-0,948	-0,167	-0,054	26,837	1,678
Κύρτωση	0,2360	0,2547	602	0,7270	0,1305	0,3450	1,647
Τεστ Κανονικότητας (Kolmogorov)	0,127	0,118	0,140	0,100	0,152	0,132	0,275
Πιθανότητα*	0,090	0,128	0,091	0,200	0,084	0,087	0,060

*95% διάστημα εμπιστοσύνης

Ο παραπάνω πίνακας δείχνει ότι ο μέσος όρος της ανεργίας κατά τα τελευταία 35 έτη στην Ελλάδα είναι ίσος με 10,58%, ο μέσος όρος του πληθωρισμού είναι 9,44%, ενώ ο μέσος κατώτατος μισθός διαμορφώνεται στα 510,24 ευρώ. Επίσης, το μέσος κόστος εργασίας είναι στο 87,72% του κόστους εργασίας του έτους βάσης 2000. Η μέση ανάπτυξη του ΑΕΠ είναι κοντά στο 1% και το μέσο κόστος δανεισμού για την κεντρική κυβέρνηση, όσον αφορά την έκδοση 10ετούς ομολόγου, είναι 7,35%. Βέβαια, είναι αρκετά σημαντικό να ελέγξουμε αν η μεταβλητές ακολουθούν την κανονική κατανομή έτσι ώστε να τις χρησιμοποιήσουμε στην ανάλυση παλινδρόμησης (είναι βασική προϋπόθεση).

Έτσι, ένας άλλος σημαντικός δείκτης που πρέπει να αναφέρουμε είναι ο στατιστικός έλεγχος κανονικότητας κατά Kolmogorov. Συγκεκριμένα, ο στατιστικός αυτός έλεγχος μας δείχνει αν οι μεταβλητές μας ακολουθούν την κανονική κατανομή (βασική προϋπόθεση για να τις χρησιμοποιήσουμε στην ανάλυση παλινδρόμησης). Οι μηδενικές υποθέσεις παρουσιάζονται παρακάτω.

H₀: Τα δεδομένα ακολουθούν την κανονική κατανομή

H_a: Τα δεδομένα δεν ακολουθούν την κανονική κατανομή

Για να αποδεχτούμε ότι μία μεταβλητή ακολουθεί την κανονική κατανομή θα πρέπει η τιμή της πιθανότητας του ελέγχου Kolmogorov να είναι πάνω από 5% ή 0.05 (επίπεδο σημαντικότητας 95%). Στην περίπτωση μας όλες οι τιμές των πιθανοτήτων είναι πάνω από 5%, οπότε και θεωρούμε ότι οι μεταβλητές μας ακολουθούν την κανονική κατανομή.

Ανάλυση Συσχετίσεων κατά Pearson

Ο συντελεστής συσχέτισης Pearson r είναι ο κατάλληλος (παραμετρικός) στατιστικός δείκτης προκειμένου να αξιολογηθεί αν υπάρχει συνάφεια μεταξύ δύο μεταβλητών (π.χ., ανεργία και πληθωρισμός). Με τον όρο παραμετρικός αναφερόμαστε σε μια σειρά στατιστικών δεικτών που ικανοποιούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις. Αν αυτές οι προϋποθέσεις “απουσιάζουν”, τότε γίνεται χρήση μη-παραμετρικών στατιστικών δεικτών, οι οποίοι δεν επηρεάζονται από την τήρηση ή “καταπάτηση” των προϋποθέσεων (Ioannides, 2009). Για τον συντελεστή συσχέτισης Pearson r οι προϋποθέσεις αυτές είναι:

(α) οι μεταβλητές πρέπει να είναι συνεχείς σε κλίμακα ίσων διαστημάτων και να κατανέμονται κανονικά & (β) να υπάρχει γραμμική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών.

Αυτό που απαιτείται για την ανίχνευση των σχέσεων, είναι να υπάρχει αναλογική σχέση μεταξύ των δύο μεταβλητών για όλα τα επίπεδά τους. Δηλαδή, όσο μεγαλώνει η μία να μεγαλώνει και η άλλη και το αντίθετο. Οι προϋποθέσεις αυτές γίνονται κατανοητές στη συνέχεια με τη χρήση του διαγράμματος σκεδασμού και με σχετικές αναλύσεις κανονικότητας (Ioannides, 2009).

Οι στατιστικές υποθέσεις του ελέγχου είναι οι ακόλουθες:

H₀: Δεν υπάρχει στατιστικώς σημαντική συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών

H_a: Υπάρχει στατιστικώς σημαντική συσχέτιση μεταξύ των μεταβλητών

Τα αποτελέσματα του πίνακα παρακάτω δείχνουν τη στατιστική σημαντικότητα καθώς και το είδος της συσχέτισης μεταξύ των δύο μεταβλητών.

Συσχετίσεις κατά Pearson		Ανεργία
Πληθωρισμός	Pearson Correlation	-,608
	Sig. (2-tailed)	,000
Κατώτατος Μισθός	Pearson Correlation	,615
	Sig. (2-tailed)	,000
Κόστος Εργασίας	Pearson Correlation	,451
	Sig. (2-tailed)	,007
Ανάπτυξη	Pearson Correlation	-,424
	Sig. (2-tailed)	,012
Απόδοση 10ετούς ομολόγου	Pearson Correlation	,603
	Sig. (2-tailed)	,000
Βαθμός εξωστρέφειας	Pearson Correlation	-,254
	Sig. (2-tailed)	,147

*95% διάστημα εμπιστοσύνης

Παρατηρούμε ότι υπάρχει στατιστικώς σημαντική συσχέτιση ($Sig=0\% < 5\%$) μεταξύ της ανεργίας και των υπόλοιπων μεταβλητών. Επίσης βρήκαμε ότι η συσχέτιση μεταξύ πληθωρισμού και της ανεργίας είναι μέτρια και αρνητική (-0,608). Επίσης, ανακαλύψαμε ότι υπάρχει μέτρια θετική (0,615) συσχέτιση μεταξύ της ανεργίας και του κατώτατου μισθού. Το ίδιο ισχύει και μεταξύ του κόστους εργασίας και της ανεργίας (0,451). Αντίθετα, παρατηρούμε ότι υπάρχει μέτρια αρνητική συσχέτιση (-0,424) μεταξύ της ανάπτυξης και της ανεργίας. Τέλος, ανακαλύψαμε ότι υπάρχει μέτρια θετική συσχέτιση μεταξύ της απόδοσης του 10ετούς ομολόγου και της ανεργίας και μέτρια αρνητική συσχέτιση (-0.254) μεταξύ του βαθμού εξωστρέφειας και της ανεργίας.

6.4. Ανάλυση Παλινδρόμησης

Ένα απλό προβλεπτικό μοντέλο είναι η ανάλυση παλινδρόμησης (regression analysis), η οποία αποτελεί φυσική επέκταση του συντελεστή συσχέτισης. Οι διαφορές με το συντελεστή συσχέτισης είναι οι εξής:

(α) χρησιμοποιείται για την πρόβλεψη των τιμών ορισμένων μεταβλητών και

(β) παρέχεται η δυνατότητα συνεκτίμησης περισσότερων από δύο ανεξάρτητων μεταβλητών

Η βασική μαθηματική έκφραση του μοντέλου είναι της μορφής:

$$Y = aX + C + \varepsilon$$

Όπου Y είναι η εξαρτημένη μεταβλητή

X είναι η ανεξάρτητη

C είναι η σταθερά του μοντέλου και

ε είναι ο διαταραχτικός όρος (error term)

Στη δίκη μας περίπτωση εξετάζουμε την επίδραση των ετών προϋπηρεσίας στο μηνιαίο εισόδημα. Οπότε, το μοντέλο μας είναι:

$$Unemployment = \beta_1 * inflation + \beta_2 * wage + \beta_3 * labor + \beta_4 * growth + \beta_5 * bond + \beta_6 * tax + \beta_7 * extraversion + C + e,$$

Όπου unemployment είναι το ποσοστό της ανεργίας

Inflation = Πληθωρισμός

Wage = κατώτατος μισθός

Labor = κόστος εργασίας

Growth = ανάπτυξη

Bond = απόδοση του 10ετούς ομολόγου

Tax= Ψευδομεταβλητή 0: Φορολογία αδιανέμητων κερδών ίση με 25%, 1: Άλλο (20%)

Extraversion= Βαθμός εξωστρέφειας της οικονομίας (Εξαγωγές/ΑΕΠ)

C = η σταθερά

e = ο διαταραχτικός όρος του μοντέλου

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται τα εμπειρικά αποτελέσματα της ανάλυσης παλινδρόμησης για τη μεταβλητή ανεργία και τις υπόλοιπες ανεξάρτητες μεταβλητές. Το μοντέλο που παρουσιάζεται δεν έχει κανένα πρόβλημα ετεροσκεδαστικότητας, αυτοσυσχέτισης ή πολυσυγγραμικότητας. Ο έλεγχος για την ύπαρξη ετεροσκεδαστικότητας έγινε με τη χρήση του ελέγχου White, ενώ ο έλεγχος για την ύπαρξη αυτοσυσχέτισης έγινε με τη χρήση του ελέγχου Breusch–Godfrey.

Στη συνέχεια, από τον πίνακα (δες παρακάτω) εντοπίζουμε δύο στατιστικά τεστ που αναφέρονται στη χρήση του t-test. Έχουμε ήδη επισημάνει ότι ένα στατιστικό τεστ θα πρέπει να εξετάζει μια συγκεκριμένη ερευνητική υπόθεση (μηδενική και εναλλακτική). Το πρώτο τεστ αξιολογεί τις παρακάτω υποθέσεις αναλογικά με την παράμετρο της σταθεράς (constant, α στην εξίσωση), η οποία όπως είπαμε αναφέρεται στην πρόβλεψη της τιμής του Y όταν η τιμή του X είναι μηδέν.

Οι υποθέσεις λοιπόν που αξιολογούνται έχουν ως εξής

H₀: Η τιμή της σταθεράς είναι ίση με το μηδέν

H_e: Η τιμή της σταθεράς είναι διαφορετική από το μηδέν

Επί τις ουσίας αξιολογείται το αν η τιμή της σταθεράς είναι ίση με το μηδέν. Από την αξιολόγηση της πιθανότητας, η οποία είναι 0.2%, φαίνεται ότι πρέπει να μην αποδεχτούμε τη μηδενική υπόθεση, η οποία μας λέει ότι η σταθερά είναι στατιστικώς σημαντικά ίση με το μηδέν. Η σταθερά, (αν και συνήθως είναι στατιστικώς σημαντική) δεν συνεισφέρει ουσιαστικές πληροφορίες για το μέγεθος ή την κατεύθυνση της πρόβλεψης. Αντίθετα, η

κλίση b μας πληροφορεί για το μέγεθος της πρόβλεψης και το είδος της σχέσης μεταξύ των δύο μεταβλητών. Επομένως το δεύτερο τεστ αναφέρεται στις εξής υποθέσεις:

H_0 : Η κλίση b είναι ίση με το μηδέν

H_a : Η κλίση b είναι στατιστικώς σημαντικά διαφορετική από το μηδέν

Ο πίνακας παρακάτω δείχνει τα αποτελέσματα της ανάλυσης παλινδρόμησης. Ουσιαστικά, αναφέρει τις τιμές των συντελεστών του μοντέλου, καθώς και τη στατιστική σημαντικότητα τους.

Μεταβλητή	Συντελεστής	Στατιστικό t	Πιθανότητα *
Σταθερά	0,140	2,974	0,006
Κόστος Εργασίας	0,032	0,875	0,390
Κατώτερος Μισθός	-0,0001	-2,326	0,028
Πληθωρισμός	-0,372	-3,463	0,002
Απόδοση 10 ετούς ομολόγου	0,029	0,432	0,669
Ανάπτυξη	-0,048	-0,313	0,757
Φορολογία αδιανέμητων κερδών	0,136	9,117	0,000
Βαθμός εξωστρέφειας	0,035	0,621	0,540
R-τετράγωνο	0,930		

* 95% διάστημα εμπιστοσύνης

Παρατηρούμε ότι δεν υπάρχει στατιστική σημαντικότητα (Πιθανότητα>5%) των συντελεστών για τις μεταβλητές «κόστος εργασίας», «απόδοση 10ετούς ομολόγου», «ανάπτυξη» και «Βαθμός εξωστρέφειας. Ουσιαστικά, αυτές οι μεταβλητές δεν επηρεάζουν την ανεργία στην Ελλάδα. Αντίθετα, υπάρχει στατιστική σημαντικότητα (Πιθανότητα<5%) των συντελεστών των μεταβλητών «πληθωρισμός», «κατώτερος μισθός» και «φορολογία αδιανέμητων κερδών». Εν' ολίγοις η πληθωρισμός επηρεάζει αρνητικά την ανεργία. Όσο μεγαλύτερος είναι ο πληθωρισμός τόσο πιο χαμηλή είναι η ανεργία. Επίσης, κατώτερος μισθός επηρεάζει αρνητικά την ανεργία. Ουσιαστικά, όσο μεγαλύτερος είναι ο κατώτερος μισθός, τόσο χαμηλότερο είναι το ποσοστό της ανεργίας. Τέλος, η μείωση της φορολογίας των αδιανέμητων κερδών από 25% σε 20% ασκεί θετική επιρροή στην ανεργία. Κατά συνέπεια εξάγεται ότι η μείωση της φορολογίας των αδιανέμητων κερδών δεν οδηγεί σε επενδύσεις που με τη σειρά τους θα οδηγήσουν σε μείωση της ανεργίας.

Επίσης, στον πίνακα παρουσιάζεται και ο συντελεστής προσδιορισμού (R^2). Ο συντελεστής προσδιορισμού παριστάνει το ποσοστό της συνολικής μεταβλητότητας της εξαρτημένης μεταβλητής το οποίο εξηγείται από την ανεξάρτητη μεταβλητή. Ουσιαστικά, είναι ένα μέτρο της ποσότητας διακύμανσης της μιας μεταβλητής η οποία (ποσότητα) οφείλεται (ερμηνεύεται) από τη διακύμανση της άλλης μεταβλητής. Ο συντελεστής προσδιορισμού υπολογίζεται υψώνοντας στο τετράγωνο τον συντελεστή συσχέτισης (Halkos,2006). Στην περίπτωση μας η τιμή του συντελεστή προσδιορισμού είναι 93,0% και θεωρείται μια εξαιρετικά υψηλή τιμή.

Αφαιρώντας από το μοντέλο παλινδρόμησης τις μη στατιστικά σημαντικές μεταβλητές και επανεκτιμώντας το στη μορφή:

$$Unemployment = \beta_1 * inflation + \beta_2 * wage + \beta_3 * tax + C + e,$$

Λαμβάνουμε τα παρακάτω αποτελέσματα:

Μεταβλητή	Συντελεστής	Στατιστικό t	Πιθανότητα *
Σταθερά	0,156	7,610	0,000
Κόστος Εργασίας	-0,325	-4,977	0,000
Κατώτερος Μισθός	-0,0001	-2,390	0,023
Φορολογία αδιανέμητων κερδών	0,144	14,597	0,000
R-τετράγωνο	0,927		

Έτσι το μοντέλο μας γίνεται:

$$Unemployment = -0.325*inflation -0.0001*wage +0.144*tax + 0.156 + e$$

Ο συντελεστής προσδιορισμού παραμένει υψηλός (0,927), σηματοδοτώντας ότι η μεταβλητότητα των ανεξάρτητων μεταβλητών ερμηνεύει τη μεταβλητότητα της ανεργίας σε ποσοστό 92,7%

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ/ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Τα τελευταία τέσσερα χρόνια ήταν ιδιαίτερα δύσκολα για τους Έλληνες, καθώς η οικονομία πλήττεται από μια σοβαρή και παρατεταμένη ύφεση. Από την αρχή της κρίσης (2008), η ιδιωτική κατανάλωση έχει μειωθεί σημαντικά λόγω της μείωσης των εισοδημάτων και της μείωσης της καταναλωτικής πίστης. Καθώς η ύφεση εκτυλίχθηκε, οι συνθήκες στην αγορά εργασίας έχουν επιδεινωθεί δραματικά. Το ποσοστό ανεργίας υπερτριπλασιάστηκε από 7,7% το 2007 σε 25,7% το 2013. Τα στοιχεία δείχνουν ότι η μειωμένη ζήτηση για αγαθά και υπηρεσίες (δηλαδή, τα υπολείμματα της συνολικής ζήτησης) είναι ο κύριος λόγος για τα επίμονα υψηλά επίπεδα ανεργίας και της μακροχρόνιας ανεργίας που παρατηρείται σήμερα. Άλλοι παράγοντες φαίνεται να παίζουν μικρότερο ρόλο. Ενώ όμως η προέλευση της μεγάλης πρόσφατης αύξησης της μακροχρόνιας ανεργίας είναι κυρίως κυκλικού χαρακτήρα, υπάρχουν ενδείξεις ότι οι διαρθρωτικοί παράγοντες έχουν αρχίσει να εμφανίζονται στο προσκήνιο και να παίζουν ένα ρόλο μεγαλύτερο από ό, τι στο πρόσφατο παρελθόν. Υπάρχει σαφής κίνδυνος ότι, όταν η συνολική ζήτηση αυξηθεί, οι λεγόμενοι διαρθρωτικοί παράγοντες μπορεί να συνεχίσουν να διατηρούν την ανεργία σε υψηλά επίπεδα.

Υπό αυτές τις συνθήκες, η ελληνική οικονομία αντιμετωπίζει δύο σημαντικές προκλήσεις. Η πρώτη είναι η ανάγκη για ισχυρή οικονομική ανάκαμψη για να αυξηθεί η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, να αυξηθούν οι προσλήψεις και να δημιουργηθεί μια σταθερή αύξηση της απασχόλησης. Το δεύτερο είναι η ανάγκη για νέες πολιτικές πάνω στην αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων της αγοράς εργασίας, ώστε να βελτιωθεί η κατάσταση των ατόμων που αναζητούν εργασία σε νέες θέσεις εργασίας και να βοηθήσει την αγορά εργασίας των μακροχρόνια ανέργων να προσαρμοστεί, έτσι ώστε να αποφευχθεί η μεγάλη αύξηση της ανεργίας.

Βεβαίως, η βελτίωση των συνθηκών στην αγορά εργασίας εξαρτάται από γενικές πολιτικές που έχουν σχεδιαστεί για να επιφέρουν μια ευρύτερη οικονομική ανάκαμψη. Οι πολιτικές αυτές είναι σε μεγάλο βαθμό εκτός της εμβέλειας των αρχών της αγοράς εργασίας. Παρά το γεγονός αυτό, ωστόσο, ένα καλά σχεδιασμένο πακέτο πολιτικών για την αγορά εργασίας έχει ένα σημαντικό ρόλο να διαδραματίσει, ως μέσο υποστήριξης για την οικονομική ανάκαμψη. Είναι αλήθεια ότι η κλίμακα του προβλήματος της ανεργίας σήμερα είναι τέτοια ώστε ένας πιθανός αντίκτυπος των πολιτικών που έχουν σχέση με την αγορά εργασίας, βραχυπρόθεσμα

δεν θα έχει σημαντικά αποτελέσματα. Τυπικά οι πολιτικές για την τόνωση της ζήτησης και την ενίσχυση της απασχόλησης περιλαμβάνουν την αύξηση των κρατικών δαπανών (π.χ. για έργα υποδομής) χαμηλότερη φορολογία (για να αυξηθεί το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών) και την αυξημένη στήριξη προς τις επιχειρήσεις. Τέτοιες πολιτικές όμως θα προσθέσουν βάρη στο ήδη μεγάλο έλλειμμα του προϋπολογισμού και υπό το τρέχον οικονομικό κλίμα αυτό θα ήταν απαράδεκτο. Ακόμα κι έτσι, ένα καλά σχεδιασμένο πακέτο πολιτικών για την αγορά εργασίας μπορεί να ελαχιστοποιήσει τις μακροπρόθεσμες δαπάνες της υψηλής ανεργίας και να βοηθήσει να τεθούν τα θεμέλια για μια βιώσιμη επιστροφή σε υψηλά ποσοστά απασχόλησης και την αύξηση των κερδών. Ένα τέτοιο πακέτο μέτρων πρέπει να εξασφαλίζει ότι η παρατεταμένη περίοδος υψηλής ανεργίας δεν θα υπονομεύσει την ανάκαμψη, αυξάνοντας το επίπεδο της διαρθρωτικής ανεργίας ή οδηγώντας σε αύξηση των επιπέδων ανεργίας.

Τέλος, η παροχή κινήτρων για την απασχόληση μπορεί να βοηθήσει στην πρόσληψη ατόμων που αναζητούν εργασία και που έχει χαθεί το ηθικό τους, ενώ τους προετοιμάζει για να επωφεληθούν από νέες ευκαιρίες απασχόλησης όταν βελτιωθούν οι συνθήκες της αγοράς εργασίας. Όσον αφορά τις επιδοτήσεις των θέσεων εργασίας, η πρώτη επιλογή που πρέπει να γίνει είναι εάν η επιδότηση θα πρέπει να εφαρμόζεται στο πλήρες απόθεμα των θέσεων εργασίας, μόνο σε θέσεις εργασίας που κινδυνεύουν να καταστραφούν (επιδοτήσεις εργασία περιορισμένου χρόνου), ή μόνο σε νέες προσλήψεις (ακαθάριστες και περιθωριακές επιδοτήσεις προσλήψεων, αντίστοιχα). Μια δεύτερη στρατηγική επιλογή είναι αν η επιδότηση περιορίζεται στην απασχόληση / πρόσληψη των καθορισμένων ομάδων εργαζομένων σε μειονεκτική θέση (π.χ. μακροχρόνια άνεργοι) ή τους εργοδότες.

Δυο τέτοια συστήματα βρίσκονται σήμερα σε λειτουργία στην Ελλάδα: το πρόγραμμα «Δημιουργία θέσεων εργασίας σε τοπικό επίπεδο μέσω των προγραμμάτων εργασίας της Κοινωνικής Αξίας» και του προγράμματος «Δημόσια Έργα σε Δήμους, Συλλόγους και Ν.Π.Δ.Δ. για τη βάση της ετήσιας Λίστας Ταξινόμησης Ανέργων». Ο σκοπός των δύο προγραμμάτων είναι η άμεση δημιουργία θέσεων εργασίας σε τοπικό επίπεδο για την παροχή των υπηρεσιών δημοσίου συμφέροντος. Και τα δύο προγράμματα είναι ανοικτά σε όλους τους ανέργους, αλλά οι εφαρμογές τους στους μακροχρόνια άνεργους είναι σε προτεραιότητα. Υπό την προϋπόθεση ότι η αξιολόγηση που θα συνοδεύει τα μέτρα δημοσίων έργων στην Ελλάδα θα είναι θετική, τότε η επέκταση των μέτρων αυτών θα πρέπει να θεωρηθεί ως προτεραιότητα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Amil, D. Giannoplidis, A. and Lingua, G., 2007, Statistics in Focus, Industry, Trade and Services, Eurostat. Available also at: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-07-068/EN/KS-SF-07-068-EN.PDF
2. Archibugi, D. and Cocoa, A., 2005, Measuring technological capabilities at the country level: A survey and a menu for choice, *Research Policy* 34 (2005) 175–194. Available at: http://www.danielearchibugi.org/downloads/papers/Archi-Coco.Menu_for_Choice.pdf
3. Athanasiu, C..(2010) "After the Crisis." *RMA Journal* 92.10 (2010): 42-45. *Business Source Premier*.
4. Brown, G. W., and Ch. Lundblad. (2009)"The U.S. Economic Crisis: Root Causes and the Road to Recovery." *Journal of Accountancy* 208.4: 42-49. *Business Source Premier*.
5. Brown, S..(2010). "Recession is Over, But Doesn't Feel Like it." *ABA Banking Journal* 102.8: 10. *Business Source Premier*.
6. Canova, F., López-Salido, D. and Michelacci, C., (2007), The Labor Market Effects of Technology Shocks, Documentos de Trabajo N.º 0719. Banco De España. Available at: www.ssrn.com as: id997991.pdf
7. Catanach Jr., Anthony H., Ragatz. J.A. (2010). "2008 Market Crisis: Black Swan, Perfect Storm or Tipping Point?." *Bank Accounting & Finance (08943958)* 23.3: 20-26. *Business Source Premier*. Chew, Seen Meng, and Harlow Higinbotham. "Coping with the Economic Downturn." *International Tax Review* 21.4 (2010): 45-50. *Business Source Premier*. EBSCO. Web. 26 Sept. 2010.
8. Dafermos, V. (2011). *Research Methodology and Statistics Analysis*. Thessaloniki: Ziti.
9. Davis, P., 2002, Estimating multi-way error components models with unbalanced data structures, *Journal of Econometrics*, 106, 67–95.
10. European Commission, 2012, *EU Employment and Social Situation*, Quarterly Review, March.

11. Dedoussopoulos, A., Lampropoulou, M. 2012. "Misreading the crisis, misspecifying the policy", paper presented at the 22nd World Congress, International Political Science Association, Madrid.
12. deWolf, M. Klemmer, K. (2010) "Job Openings, Hires, and Separations Fall During the Recession." *Monthly Labor Review* 133.5 : 36-44. *Business Source Premier*.
13. Dunkelberg, W. C., J. A. Scott, M.J. Chow. (2010). "Inflexible Wages and Prices? Evidence in the Current Recession." *Business Economics* 45.2: 94-101. *Business Source Premier*
14. Foroohar, Rana. "Joblessness is Here to Stay." *Newsweek* 154.25 (2009): 53. *Business Source Premier*.
15. Gnuschke, J.E. (2004). "Outsourcing Production and Jobs: Costs and Benefits." *South Dakota Business Review* 62.4 (2004): 1-7. *Business Source Premier*. EBSCO. Web. 27 Nov. 2010.
16. Gregory, M. Zissimos, B., Greenhalgh, C., (2001), Jobs for the Skilled: How Technology, Trade and Domestic Demand Changed the Structure of UK Employment, 1979-90, Oxford Economic Papers Vol. 53, No. 1.
17. Halkos, G. (2006). *Applied Econometrics for E-views, SPSS and Minitab*. Athens: Giourdas.
18. Hunt, K.. (2009). "Mixed-Use Shake-Up: IREM Members Get Creative During Economic Downturn." *Journal of Property Management* 74.5 (2009): 48-51. *Business Source Premier*.
19. Ioannides, D. (2011). *Statistics*. Thessaloniki: Ziti.
20. Jablonski, J.J. (2010). "Focusing on the Big Picture." *Information Management (15352897)* 43.4 : 22-28. *Business Source Premier*.
21. Karantinos D., (2012), *Labour markets, registered unemployment and labour market flows during the current economic crisis*, Social Portrait 2012, National Centre for Social Research, Athens.
22. Katos, D. (2006). *Econometrics*. Thessaloniki: Zygus.
23. Kreckemeier, U., (2006), Trade, Technology and Unemployment: The Role of Supply Side Adjustment, Research paper series, Theory and Methods, Research Paper 2006/12, Leverhulme Centre and University of Nottingham. Available also at: www.ssrn.com as: id903283.pdf.
24. Lee, S.A. (2010). "Guiding Your Small-Business Clients Through the Downturn Maze. (cover story)." *Journal of Financial Planning* 22.5 : 24-29. *Business Source Premier*.

25. Manoudi A., (2012), *What Works with Public Works? Brief Comparison of Practices between Latvia and Greece*, Peer Review on “Workplace with Stipend (WWS) Emergency Public Works Programme”, Latvia, 26 - 27 April 2012.
26. McKee, M. (2010). "In This Recovery, Small Business Falls Behind." *BusinessWeek* 4167 (16. *Business Source Premier*.
27. Mouriki, A., (2012), *In the name of competitiveness: Labour market and industrial relations deregulation during 2010-2012 and its impact on the prospects of recovery*, Social Portrait 2012, National Centre for Social Research, Athens
28. OECD, (1999), *The Economic and Social Impact of Electronic Commerce. Preliminary Findings and Research Agenda*
29. "Policy Responses to the Economic Crisis – Investing in Innovation for Long Term Economic Growth." *I-Ways* 32.4 (2009): 216-218. *Business Source Premier*. EBSCO. Web. 6 Nov. 2010.
30. “Recession.” *The New York Times*. 20 Sept. 2010. Web. 14 Mar. 2011
31. Şahin, A., Song, J, Bart H. (2010)."The Unemployment Gender Gap during the 2007 Recession." *Current Issues in Economics & Finance* 16.2: 1-7. *Business Source Premier*
32. Siems, T. F. and Yücel, M. K., (2005), *Where IT’s @: Technology and the Economy*, Federal Reserve Bank of Dallas Southwest Economy, January/February 2005. Available at: www.ssrn.com as: id688465.pdf
33. Sum, A., et al. "The Great Recession of 2008-2009 and the Blue-Collar Depression." *Challenge* (05775132) 53.4 (2010): 6-24. *Business Source Premier*.
34. Sweeney, Paul. "SMEs Tough Out The Economy." *Financial Executive* 26.8 (2010): 44-47. *Business Source Premier*. EBSCO. Web. 31 Oct. 2010.
35. Tobin J., 1972, Inflation and Unemployment, *American Economic Review*, 62, 1-18.
36. Yigui, Ma, and Lin Shumin. "'Credit Crunch' and Small- and Medium-Sized Enterprises: Aspects Affecting Survival." *Journal of Financial Services Marketing* 14.4 (2010): 290- 300. *Business Source Premier*. EBSCO. Web. 6 Nov. 2010.
37. Verbeek, M. (2008). *A guide to Modern Econometrics*. Rotterdam: John and Wiley Sons
38. Zumbun, Joshua. "Hunting for Gazelles." *Forbes* 184.9 (2009): 124. *Business Source Premier*.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Συσχετίσεις

Correlations

		Unemployment
Unemployment	Pearson Correlation	1
	N	34
inflation	Pearson Correlation	-,608
	Sig. (2-tailed)	,000
	N	34
	Pearson Correlation	,615
minimum_wage	Sig. (2-tailed)	,000
	N	34
Labor cost	Pearson Correlation	,451
	Sig. (2-tailed)	,007
	N	34
	Pearson Correlation	-,424
GDP_growth	Sig. (2-tailed)	,012
	N	34
government_bond_10Y	Pearson Correlation	,603
	Sig. (2-tailed)	,000
	N	34

Ανάλυση Παλινδρόμησης

Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	,835 ^a	,697	,643	,0325531

a. Predictors: (Constant), government_bond_10Y, inflation, GDP_growth, Labor cost, minimum_wage

ANOVA^a

Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	,068	5	,014	12,904	,000 ^b
	Residual	,030	28	,001		
	Total	,098	33			

a. Dependent Variable: Unemployment

b. Predictors: (Constant), government_bond_10Y, inflation, GDP_growth, Labor cost, minimum_wage

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
(Constant)	,256	,076		3,381	,002
inflation	-,708	,192	-1,015	-3,693	,001
minimum_wage	,000	,000	-,432	-1,524	,139
Labor cost	-,040	,052	-,128	-,773	,446
GDP_growth	-,720	,263	-,447	-2,732	,011
government_bond_10Y	,338	,120	,355	2,823	,009

a. Dependent Variable: Unemployment